دەزگای میدیایی کەرکوک دەریدەکات
تصدر عن مؤسسة كركوك الاعلامية

گۆڤاری TV مجلة

کانونی یەکەم 2021
8

من اوائل الافلام الغنائية في كوردستان
الفلم الكوردي (تمثال القلب)

شێروان کەرکوکی :
مەلەکردن پێچەوانەی دەریا
تەنیا ماندوبونی ئەو کەسەی
لێئەکەوێتەوەو بە ئامانج ناگات

هێمن حسێن :
هونەری باڵاو سەرکەوتوو،
ئەو هونەرەیە کە بەڕاستی
لەناخی هونەرمەندەکەوە
هەڵدەقوڵێت

گۆڤاری TV مجلة

لەم ژمارەیەدا

تیپی هونەری میللی برایەتی لە کەرکوک

ل ١٤ ....

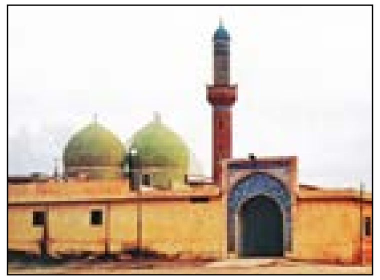

تەکیەی تاڵەبانی لە بیرەوەری مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس دا

ل٢٠ ....

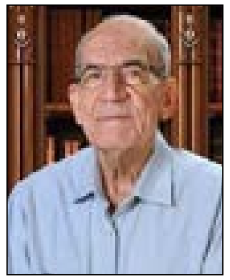

الاديب والكاتب فاروق مصطفى: كركوك هي هي المبتدأ والمنتهى، مبتسمي ومبكاي

ص ٤٠ ....

ملتقى افلام مخرجي كركوك السينمائي

ص ٤٣ ....

مجلة شهرية عامة
تصدر عن مؤسسة كركوك الاعلامية باللغتين الكوردية والعربية

رقم الاعتماد في نقابة الصحفيين العراقيين ١٩١٩ في ٢٠٢١/٤/١٩

گۆڤارێکی مانگانەی گشتییە دەزگای میدیایی کەرکوک بە هەردوو زمانی کوردی و عەرەبی دەریدەکات

ژمارەی سپاردن لە سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی عێراق ١٩١٩ لە ٢٠٢١/٤/١٩

سەرپەرشتیاری گشتی - المشرف العام
عیماد ناسیح

سەرنووسەر - رئيس التحرير
ڕەوان تاڵیب

دیزاین - تصميم
دڵشاد زەنگنە

بۆ ڕیکلامکردن - للاعلانات

KRT

07707273939
07503203929

زۆنی سەوز.. ئاوەدانی لە پەراوێزی ململانێکاندا

ئەحمەد ڕەفیق

هەرچەندە فاکتەرەکانی گەشەسەندن زۆرن، بەڵام لە هەمان کاتدا ئاستەنگەکانی بەردەمیشی زۆر زیاترن، بۆیە دەبێ بە بەرنامە و پلانەوە هەوڵی ئاوەدانی بدرێ و نەهێڵدرێ تێکەڵ بە ململانێ سیاسی و کەسییەکان بکرێ، گەر ئەمە ڕوویدا هەم پڕۆسەی ئاوەدانی پەکی دەکەوێ، و هەمیش سیاسەت هیچ مانایەکی نامێنێ، چونکە لە بنەڕەتدا؛ سیاسەت بۆ چاکەی گشتییە، و هەوڵی فەراهەمکردنی خۆشگوزەرانی و ڕێکخستنەوەی سیستمی حکومڕانیی دەدات.

لەم ڕووەوە خراپترین ئەو دیاردانەی کە لە دوای ڕاپەڕینەوە لە شاخەوە بۆ شار گوازرانەوە؛ بوونی ئەو «رق و کینە و ململانێیانەی «شاخ» بوو کە دواتر تێکەڵ بە مەسەلەی سیاسەت و حکومڕانی کرا لە قۆناخی شاردا.

بە داخەوە بەشێکی زۆری ئەو ململانێیانە نا مۆڕاڵ بوون، بە ئەندازەیەك گەیشتە ئێسك شکاندن! ئەو دیاردەیەش زەبری کوشندەی لە جۆر و شێوازی حکومڕانی کورددا، بە پلەی یەکەمیش لە یەکێتیی و ئینجا زۆنی سەوز! چوون سەخترین و دوورو درێژترین ئەو ململانێیانە لە زۆنی سەوز و لە ناو «یەکێتیی»دا بوون، بە نەتیجەش کاریگەری خراپیان کردە سەر لایەنی حکومڕانی. لە ئێستاشدا لێکەوتە و درهاویشتەکانی ئەو ململانێیانە زۆر ئاسانی درکیان پێدەکرێ.

لەم سۆنگەیەوە هەتا ئەو ململانێ و رق و کینانە درێژە بکێشێ.. زیانی زۆرتر بەر یەکێتیی و زۆنی سەوز دەکەوێ، و بە نەتیجەش یەکێتیی ناتوانێ بپرژێتە سەر لایەنەکانی دیکەی ژیان کە لە ئێستادا داواکاری و خواستێکی زۆری هاولاتیان و بگرە خودی کادیر و ئەندامەکانی ئەو حزبەشی لە سەرە! بۆ ئەم قسەیەش ئەوەندە بەسە بەراوردێك لە نێوان «هەولێر و سلێمانی»دا بکرێ تا لە قەبارە و زیانی ئەو ململانێیانە تێبگەین کە چ کاریگەرییەکی قووڵ و خراپیان لە سەر دەستەبەرکردنی خواست و داواکارییەکانی دانیشتوانی زۆنی سەوزدا هەبووە.

ئەڵبەتە ڕەنگدانەوەی ئەو ململانێ و کێشمە کێشانە وایکرد؛ خەڵکانی هەلپەرست و نا شایستە، بخزێنە نێو حزب و حکومەتەوە و شوێنی کەسانی شایستە و پاك بگرنەوە. ئەوەش بووە هۆی ئەوەی؛ دەسەڵات بە خراپی بەکار بهێنرێ و گەندەڵی و پیسخۆری ڕەواجی زیاتری پێ بدرێ و قەبارەی زیانەکانی زۆر زیاتر بێ لە قازانجەکانی.

ئێتر کاتی ئەوە هاتووە؛ یەکێتیی موڕاجەعەیەکی زۆنی سەوز و ماڵەکەی خۆ بکاتەوە، لە بری ئەو هەموو ململانێ بێ ئاکامانە، هەوڵی زیاتری دەستەبەرکردنی ئاوەدانی بدات، و بێ چەند و چوون؛ کێ بە کەڵکی حکومڕانی و حزب دێ، ئاوڕی لێبداتەوە، و کێش مشەخۆر و بێ کەڵك و هەلپەرستە دوور بخرێتەوە، لانیکەم بۆ ئەوەی؛ قەرەبووی ساڵانی لە دەستچوو بکرێتەوە و زۆنی سەوز ئاهێکی بە بەردا بێتەوە.

ژمارە (٨) کانونی یەکەم ٢٠٢١

ئەنجامدانی ئۆپراسیۆنی هاوبەشی نێوان پێشمەرگـــەو سوپا ئومێد بۆ ناوچە جێناکۆکەکان دەگەڕێنێتەوە

لەماوەی چەند هەفتەی پێشوودا، جموجۆڵ و پەلامارەکانی داعش لە سنوری کەرکوك و ناوچە جێناکۆکەکان بە شێوەیەك زیادیکردووەو هەر جارەو بە شێوازێك پەلاماری سەنگەرەکانی هێزی پێشمەرگەو هێزە ئەمنییەکانی عێراق و گوندنشینان دەدەن و تائێستاش بە هۆی پەلامارەکانەوە، چەندین قوربانی لە ریزەکانی پێشمەرگەو هێزە عێراقییەکان و هاوڵاتی مەدەنی لەو سنورانە کەوتونەتەو چەندانی دیکەش برینداربوون.

بۆشایی ئەمنی کێشەکە گەورەکەیە

بۆشایی ئەمنی لە ناوچە جێناکۆکەکان، بەتایبەتی ئەو شوێنانەی کە نەهێزەکانی پێشمەرگەو نە هێزە عێراقییەکان لێی جێگیر نین، بوونەتە شوێنێك بۆ حەوانەوەو مۆڵگەو حەشارگەی تیرۆریستانی داعش و هەر لەوێشەوە پیلان بۆ کردەوە تیرۆریستییەکانیان دادەڕێژن و پەلاماری پێشمەرگەو هێزە ئەمنییەکانی عێراق و هاوڵاتیانی مەدەنی دەدەن و دواتریش بەرەو شوێنە نادیارەکان هەڵدێن.

ئۆپراسیۆنی هاوبەش باشترین چارەسەر بۆ دۆخەکە

ئەنجامدانی ئۆپراسیۆنی هاوبەش لەنێوان هێزەکانی پێشمەرگەو سوپا بۆ کێومالْکردنی داعش لەو ناوچانەی کە بۆشایی ئەمنییان تێدایە، لەگەڵ جێگیرکردنی هێزی هاوبەش لەو ناوچە گەرمانەی کە بەردەوام لە دوای لێکەوتەکانی ریفراندۆم و ڕووداوەکانی شانزەی ئۆکتۆبەرەوە بە بەتاڵی ماونەتەوە، دەتوانێت تا رادەیەکی باش، بەر بە پیلانگێڕییەکانی داعش بگرێت و دەرفەتی پەلامارو کردەوە تیرۆریستییەکانیان بە شێوەیەکی زۆر باش کەمبکاتەوە، لەو لاشەوە ئومێدێك بۆ دانیشتوانی ناوچە جێناکۆکەکان دەگەڕێنێتەوە، کە ماوەیەکە ترس و دڵە ڕاوکێیان لا دروست بوو، بە شێوەیەك بە رۆژ خەریکی کاری کشتوکاڵی و ئاژەڵداری بوون و بە شەوانیش ناچار بوون، بۆ خۆپاراستن لە مەترسی و هەڕەشەکانی داعش پاسەوانی لە خۆیان و ناوچەکانیان بکەن.

ئۆپراسیۆنەکان بۆ لەناوبردنی داعش بەردەوام دەبن

وەزیری پێشمەرگەی حکومەتی هەرێم دەڵێت:» ئۆپەراسیۆنی هێزی پێشمەرگە بۆ روبەڕوبونەوەی تیرۆریستانی داعش بەردەوامە.

وەزیری پێشمەرگە، لە میانی کۆبونەوەیەکی لەگەڵ جەنەڕاڵ دۆسیج لێپرسراوی تیمی ڕاوێژکارانی باڵای هاوپەیمانان لە عێراق و هەرێم و وەفدێکی یاوەری، مەترسیەکانی ئێستای تیرۆریستانی داعش تاوتوێ دەکەن و جەختیش لەسەر هەماهەنگی و کاری پێکەوەیی دەکەن، بۆ روبەڕو بونەوەی تیرۆریستانی داعش لە ناوچەکەدا.

شۆڕش ئیسماعیل، وەزیری پێشمەرگە ڕایگەیاند: بەردەوامین لە ڕووبەڕوونەوەی تیرۆریستانی داعش، بە هەماهەنگی لەگەڵ سوپای عێراق و پشتیوانی بەردەوامی هێزەکانی هاوپەیمانان، هەروەها هەوڵدەدەین پێکەوە لەگەڵ سوپای عێراق، ئۆپەراسیۆنی زیاتر ئەنجام بدەین لەو ناوچانەدا.

ئۆپراسیۆنی پێشمەرگەو ئاسایش و پۆلیسی فیدراڵی

هەر لەو چوارچێوەیەشدا، هێزەکانی پێشمەرگەو ئاسایش و پۆلیسی فیدراڵی لە ناوچەکانی غەرە و پەڵکانە ئۆپراسیۆنێکیان ئەنجامداو دەستگیرا بەسەر حەشارگەیەکی گەورەی تیرۆریستانی داعش و ڕووفاتی ١٣ پۆلیس و چەکداری حەشدی شەعبیش لە گۆڕێکی بە کۆمەڵدا دۆزرانەوە.

هاوکات چەند حەشارگەو مۆڵگەیەکی تیرۆریستانی داعش دەستی بەسەردا گیرا.

لای خۆشیەوە، عەقید شەماڵ عەبدلڕەحمان، بەڕێوەبەری ئاسایشی کوڵەجۆ رایگەیاند:» قۆناغێکی نوێی کاری هاوبەش لەنێوان ئەوان و سوپای عێراق لەناوچەکە دروست بووە و بەهۆی هەماهەنگی نێوانیشیان کاری هاوبەش و گەڕان لەو ناوچانەی بۆشایی ئەمنییان تێدایە چڕتر بۆتەوە، ئەوە جگە لە گۆڕینەوەی زانیاری و ئاگادارکردنەوەی یەکتر لەجموجوڵی تیرۆریستان.

عەقید «شەماڵ عەبدلڕەحمان» راشیگەیاند، لەئێستادا تیرۆریستان مۆڵگەیان نەماوەو بوونەتە گروپی بچوك و ناوەناوە دەردەکەون.

دابینکردنی کامێرای حەراری بۆ هێزەکانی پێشمەرگە

دابینکردنی کامێرای حەراری و کەرەستەو پێداویستییەکانی تر بۆ هێزەکانی پێشمەرگە، یەکێکی ترن لەو پێداویستیانەی کە رۆڵی باڵایان دەبێت لە رێگریکردن لە هەڕەشەو مەترسییەکانی داعش.

حکومەتی هەرێمی کوردستانیش یەکێك لە پێداویستیە سەرەتایەکانی هێزەکانی پێشمەرگەی کوردستانی دابین کرد کە کامێرای حەراریە.

لەو بارەیەوە، وەزارەتی پێشمەرگەی هەرێمی رایدەگەینێت:» بەشێك لە پێداویستییەکان بۆ سەنگەرەکانی هێزی پێشمەرگە دابینکراون و دەست بە ڕاهێنان لەسەر چۆنیەتی بەکارهێنانیان دەکرێت.

لە ڕاگەیەنراوێکدا وەزارەتی پێشمەرگە هاتووە:»دوای کۆبوونەوەی سەرۆکی هەرێمی کوردستان، لەگەڵ وەزارەتی پێشمەرگەو فەرماندە سەربازییەکان، بڕیاردرا، کە بەشێك لە پێداویستییەکانی سەنگەر بۆهێزەکانی پێشمەرگە دابین بکرێت.

رونیشکراوەتەوە، توانراوە بەشێك لەو پێداویستییانە بگاتە دەست هێزەکانی پێشمەرگە.

ئاماژە بەوەشدراوە:» لە لەناو دیوانی وەزارەت و بارەگای لیواکانی پیادە، ڕاهێنان لەسەر چۆنیەتی بەکارهێنانی بەشێك لەو پێداویستییانە دەکرێت.

هەماهەنگی پێشمەرگەو سوپا

دوای زیادبونی هێرشەکانی داعش لە دو هەفتەی رابردودا، چەند جارێك وەفدی هاوبەشی پێشمەرگەو سوپای عێراق لەئاستی باڵادا کۆبونەتەوەو چۆنیەتی بەرەنگاربونەوەی پەلامارەکانی تیرۆریستانیان تاوتوێکردوە بەتایبەت پڕکردنەوەی بۆشایی ئەمنی لە سنوری ناوچە جێناکۆکەکان، هەردولاش لەسەر هەماهەنگی بەردەوام و ئۆپراسیۆنی هاوبەش گەیشتونەتە رێککەوتن.

لەو چوارچێوەیەشدا لەماوەکانی رابردوودا، هێزەکانی پێشمەرگەو سوپای عێراق ئۆپراسیۆنێکی هاوبەشیان لەسنوری پارێزگای نەینەواو دیالە لە دژی چەکدارانی داعش دەستپێکرد.

هاوکات حەوت هەزار پێشمەرگەو سەربازی سوپای عێراق لە سەرەتای ئەم مانگەوە دەستیان بە مەشق و راهێنان کردوە، دوای تەواوبونی مەشقەکان کە ٦٠ رۆژ دەخایەنێت، تێکەڵ بە یەکدی دەکرێن و لیوایەکیان لە خانەقینەوە تاوەکو ناوچەی ناو شوان لە سنوری پارێزگای کەرکوك جێگیر دەکرێن ، لیواکەی دیکەشیان لە ناوچەی ناو شوانەوە تاوەکو بەنداوی موسڵ بڵاودەبنەوەو ئەو بۆشاییە ئەمنیانە پڕدەکەونەوە، کە لە نێوان پێشمەرگە و سوپای عێراقدا هەن.

حزبە کوردستانییەکای کەرکوك پێشوازی لە کاری پێکەوەیی پێشمەرگەو سوپا دەکەن

حزب و لایەنە کوردستانییەکان لە کەرکوك، ئەنجامدانی ئۆپراسیۆنی هاوبەش لە کەرکوك و ناوچە جێناکۆکەکان لەنێوان هێزەکانی پێشمەرگەو سوپا بە هەنگاوێکی گرنگ لە قەڵەم دەدەن.

حزب و لایەنە کوردستانییەکان لە کەرکوك، لە رۆژی ٢٠٢١/١٢/١٤ لە بارەگای مەڵبەندی رێکخستنی کەرکوکی یەکێتی نیشتیمانی کوردستان کۆبونەوە، دوای کۆبونەکەش لە کۆنگرەیەکی رۆژنامەوانیدا کە لە لایەن رەوەند مەلا مەحمود، لێپرسراوی مەڵبەندی کەرکوکی یەکێتییەوە خوێندرایەوە، کە لە یەکێك لە خاڵەکانی کۆبونەوەکەدا هاتبوو، حزبە کوردستانییەکان دەستخۆشی لە هێزی پێشمەرگەو هێزە ئەمنییەکانی عێراق دەکەنبۆ هەماهەنگی و پێکەوە کارکردنیان بۆ کێومالْکردنی تیرۆریستانی داعش لە ناوچە جێناکۆکەکان.

میدیا... گوتار و بەرپرسیارێتی

تاریق کارێزی

میدیا و ڕاگەیاندن دوو زاراوەی هاوواتان. میدیا پەیڤێکی جیهانییە، ڕاگەیاندنیش پەیڤێکی خۆماڵییە. گوتاریش کرۆکی ئەو پەیامەیە کە دەزگا و دامەزراوە و کەناڵەکانی ڕاگەیاندن (چاپەمەنی، ڕادیۆ، تەلەفزیۆن، ئەلیکترۆنی) بڵاوی دەکەنەوە. گوتاری هەر کەناڵێکی میدیاش لە چوارچێوەی پەیامێکدایە کە خودان و دامەزرێنەرانی کەناڵەکە دەیانەوێت بە خەڵك و ڕای گشتیی بگەیەنن.

بە گوێرەی نەریتی باو، دوای پەرلەمان، حکومەت و دادوەری، میدیا چوارەمین دەسەڵاتی کارای ئەم سەردەمەیە. نموونەش زۆرە کە ئەم دەسەڵاتە هەردەم تۆخمێکی گوشارە بۆ سەر هەردوو ناوەندی یەکەم و دووەمی دەسەڵات (پەرلەمان و حکومەت)، بۆ ئەوەی ڕێڕەوی سیاسەتێك بگرنە بەر، یان بڕیار و یاسای ئەوتۆ دەربکەن کە بە دەم خواستێکی ئابووری، سیاسی، مرۆیی، کولتووری، ژینگە و گەلێك خواستی دیکەوە بچن، لەو کاتەی بەدی هێنانی ئەم خواستانە، یان هەر یەك لەو خواستانە لە شوێن و کاتێکی دیاری کراودا، ئامانجی زۆر پەلە و هەنووکەیین. با نموونەیەك بهێنینەوە. لە کۆڕەوی ١٩٩١ی خەڵکی باشووری کوردستاندا، کەناڵەکانی میدیای بیندراو لە ڕێی گواستنەوەی دۆخی فرە زەحمەت و ئەستەمی خەڵکی پەراگەندەی نێو چیا و شیوی کوردستان و سەر سنووری هەردوو دەوڵەتی ئێران و تورکیا، هاوسۆزییەکی زۆر گەورەیان لەسەر ئاستی جیهان بۆ بە هاناوە چوونی خەڵکی کوردستان لە نێو ڕای گشتیی جیهاندا دروست کرد، ئەم هاوسۆزییەش بوو بە گوشارێك بۆ سەر حکومەتی وڵاتانی بڕیار بەدەست، تا ئەوەی بابەتی کۆڕەو گەیشتە بارەگای نەتەوە یەکگرتووەکان و بڕیاری ٦٨٨ بۆ دانانی نەوای ئارام لە سەرووی پانە هێڵی ٣٦ بۆ داڵدەدان و پاراستنی خەڵکی باشووری کوردستان لە زەبر و زەنگی سوپاکەی سەدام، دەرچوو.

لەم ڕۆژگارەدا میدیا بووە بە بەشێك لە پێداویستی ژیانی ڕۆژانەی خەڵك. کاریگەرییەکی گەورەی بەسەر هزر و زەین و ڕای خەڵکەوە هەیە. کوردیش ئەمڕۆ خاوەن سەدان کەناڵی میدیایە، لەم ڕووەوە باشووری کوردستان پێشەنگ و سەرقافڵەی میدیای کوردە، زۆرترین کەناڵی ڕاگەیاندن بە هەر چوار جۆرەکەیەوە لەم بەشەی کوردستاندایە. پاشان کوردی باکوور لە ڕووی ژمارەی کەناڵی میدیاوە بە پلەی دووەم دێن، کە ژمارەیەکی زۆر کەناڵی میدیایان لە دەرەوەی نیشتیمان دامەزراندووە. کوردی ڕۆژهەڵات و ڕۆژاڤاش بە پێی توانا و هەلومەرجی سیاسی و ئابووری، کەم تا زۆر هەمەجۆر کەناڵی میدیایان هەیە.

هەر کەناڵێکی میدیا گوتاری خۆی هەیە، ئەو گوتارەش لە لایەن خاوەن یان دامەزرێنەری کەناڵەکەوە دیاری دەکرێت. هەر گوتارەش کۆمەڵێك ئامانجی لە پشتەوەیە. ئەگەرچی هەموو گوتارێك بە ڕێژەی جودا جودا کار لە هەست و هۆش و بیری خەڵك دەکات، ئەوەش دواتر پەل بەرەو گەڵاڵە بوونی ڕا و بۆچوونی چەسپاو و خەملاندنی دیدی ئەوان سەبارەت بە گەلێك پرس و بواری هەمەجۆری ژیان دەهاوێت. لە بنەڕەتدا میدیا بۆ گەیاندنی ڕاستی و داکۆکی کردن لە ماف و داد و یەکسانی و گەلێك بەهای دیکەی بەرزی مرۆڤایەتی دامەزراوە، هەروەها بۆ بڵاو کردنەوەی ئاشتی و تەبایی و پێکەوە ژیان و یەکتر قبووڵ کردن، وێڕای ئەوە زۆر جار میدیا ئێتیك دەشکێنێت و لە ئاکار لا دەدات، دەبێتە ئامرازێك بۆ بڵاو کردنەوەی چەوتی و پڕوپاگەندە و چەواشەکاری.

لەم دۆخەشدا میدیا هەر کاریگەر دەبێت لەوەی لە پای بڵاو کردنەوەی پڕوپاگەندە و چەواشەکاری، کینە و بوغز و ڕکابەرایەتی بڵاو دەکاتەوە. نموونەی ئەم جۆرە میدیا چەوتە لە کوردستاندا بەدی دەکەین. هەر بۆ نموونە، میدیای لایەنێکی سیاسیی تورکمان لە کەرکوك و تەواوی کوردستاندا کار لەسەر کولاندنەوەی برینێکی ٦٢ ساڵ بەر لە ئێستای نێوان خەڵکی کەرکوك دەکات. گوتاری میدیای ئەو لایەنە کار بە ئاراستەی ورووژاندنی ڕك و کینە دەکات. بەردەوام و لە هەموو کەناڵێکی میدیای خۆیەوە، کای کۆنی ڕووداوێکی خوێناوی بە با دەکات، کە زادەی هەلومەرجی بارگاویی سەردەم و ساتەوەختی خۆی بوو. ڕووداوەکەی ١٩٥٩ خەڵکانێکی بە ناهەق تێدا کوژران، پاشان دوو هێندەی ئەوان خەڵك بە ناهەق تیرۆر کران و هێندەی ئەوانیش خەڵکی بێ تاوان لە لایەن ڕژێمی عیراقەوە لە سێدارە دران. زەرەرمەندی ئەم ڕووداوە خەڵکی کەرکوکن بە هەموو نەتەوەکانی، قوربانییەکانیش هەر خەڵکی کەرکووك بوون، بەوەی میدیای ئەو لایەنە خوێندنەوەیەکی چەوت و تاك لایەنە بۆ ڕووداوەکە دەکات، پەیامی ئەو دیوی گوتارەکەشی تاوانبار کردنی کوردە بە ئاشکرا و پەنامەکی، هێرش دەکاتە سەر کورد و نەوە دوای نەوە مێشکی لاوانی تورکمان بە ڕك و کێنە ئاو دەدات. ئەمەش بە قازانجی هیچ کەس ناشکێتەوە.

لەم ڕۆژگارەدا میدیای کوردستان، لێرەشدا پتر مەبەستمان باشووری کوردستانە، میدیایەکی دەوڵەمەند و فرە کەناڵ و فرە ڕەنگە. ماوەی ٣٠ ساڵ ئازادی نەیتوانیوە گوتارێکی کۆکەرەوە بۆ میدیا دروست بکات. گوتاری پەرتەوازەی میدیای کوردستان، ڕەنگدانەوەی نەرێنیی بەسەر دۆخی کۆمەڵایەتی و کولتووریی خەڵکی کوردستانەوە هەیە. خاڵی مەترسی لەو پەرتەوازەییەی میدیای کوردستان لەوەدایە، کە هەستی نەتەوەیی و نیشتیمانی لە لای نەوەکان لاواز دەکات. بەدەر لەوە، میدیای کوردستان لە لایەن دەوڵەتانی داگیرکەرەوە دڕی پێ دراوە، بە شێوەیەکی بە ڕواڵەت شاراوە و لە ڕاستیدا ئاشکرا، گوتاری ئەم جۆرە میدیایەی کوردستان لە لایەن دەوڵەتانی داگیرکەرەوە پشتیوانی و ئاراستە دەکرێت، یان بە لای کەمەوە لە بن هەژموونی ئەواندایە. بۆیە بەکار هێنانی دەستەواژەی (میدیای نانیشتیمانی) لە کوردستاندا، پاساوی خۆی هەیە، چونکە گوتاری ئەم جۆرە میدیایە ئاشکرا بە پێچەوانەی خواستی نەتەوەییانەی کورد لە کاردایە، دەخوازێت هەوڵی کورد بە ئاراستەی بەدەست هێنانی ئازادی و سەربەخۆیی و گەشە و پێشکەوتن، لەبار ببات یان بە لای کەمەوە سڕ و سست و لاوازی بکات و ئاستەنگ بخاتە بەردەم ڕێڕەوەکەی.

ئەرك و بەرپرسایەتیی میدیایە کە ڕاستگۆ، ئەرێنی، سوودبەخش بێت، پشتیوان و هاوکار بێت بۆ ئاشتی و تەبایی و پێکەوە ژیان و یەکتر قبووڵ کردن. کەرەستەی میدیا و بابەتی پەخش و بڵاو کردنەوەی بە جۆرێك لە تەرازوو بدرێت، کە بە قازانجی خەڵك و پاراستنی ئاشتەوایی کۆمەڵایەتی لە کاردا بێت. میدیا ئەرك و بەرپرسایەتییەکی گەورەی نەتەوەیی و نیشتیمانیی لە ئەستۆدایە، ڕەچاو نەکردنی ئەم ئەرکە، گوتاری میدیا و پاساوی هەبوونی دەخاتە بەردەم پرسیارەوە.

ئازادی بەها و مەرجێکی بنەڕەتە بۆ میدیا، بەڵام ئازادییەك بگاتە ئاستی زیان گەیاندن بە بەرژەوەندیی تاك و کۆمەڵ، لە سنووری ئازادی تێپەڕ دەکات، ئیدی پێویستە بە پێی یاسا داواکاری گشتی لێی بێتە دەنگ و دۆسیێیەکەی ڕەوانەی دادگا بکرێت. ژیان و بەرژەوەندیی هاوڵاتی، ئاشتەوایی کۆمەڵایەتی و ئاسایش و ئارامیی وڵات، ئاسایشی نیشتیمانی و نەتەوەیی، دەبێ هێڵی سوور بن و نەك هەر میدیا، هیچ لایەن و دەسەڵاتێك بۆی نییە تێی پەڕێنێت. ئازادیی ڕەها سەر بۆ پەشێوی دەکێشێت، ئازادی بە بەرپرسیارییەوە، کرۆکی دیموکراسییە.

کەرکوک، قەڵاکەشی وەک خەڵکەکەی پەراوێزخراوە

بۆچی سەدام قەڵای کەرکوکی رووخاند؟

ئومێد نەجم

قەڵای کەرکوک کە یەکێکە لە شوێنەوارە مێژووییەکان، لەسەردەمی رژێمی بەعسدا دووچاری تاڵانکردن و وێرانکارییەکی زۆر بوو، بەشێکی زۆری شوێنەوارە مێژوویەکان دزرا. ئەوەی نەیان توانی بیدزن تێکیانشکاند بۆ سڕینەوەی مێژوو و شوێنەوارەکانی کورد لەئێستاشدا مەترسی ئەوە هەیە چەندین شوێنەواری نێو ئەو قەڵایە لەناوبچن.

هەر بۆیە حکومەتی بەعس یەکێ لەو هەنگاوانەی کە لەرووی سیاسیەوە کردی بۆ سڕینەوەی ناسنامەی کورد لەکەرکوک ، لەقەڵاوە دەستی پێکرد ئەویش بە رووخاندنی بەشێکی زۆر لەو سیمایانەی کە شوێنەواری کوردی تێدایە، یا هی نەتەوەکانی تر.

مێژوونوسێکی کوردیش دەڵێ « قەڵای کەرکوک کە مێژووەکەی دەگەڕێتەوە هەزاران ساڵ بەهۆی فەرامۆشکردن و دەستکاریکردنی بەشێوازی دوور لەزانستی شوێنەوارناسی، ئەو قەڵایەی کە یادگاری شارستانیەتە کۆن و دێرینەکانی مێژووی مرۆڤایەتی یە مەترسی لەناوچوونی لەسەرە.

قەڵای کەرکوک لەچەند قۆناغێکی مێژووییدا بەهۆی هێرش و پەلاماری سەربازی رووبەڕووی وێرانکردن و کاولکاری بۆتەوە، بەڵام ئەو هێرشانە هیچی بە ئەندازەی بڕیارەکەی سەدام زیانی لە قەڵا نەدا، کە بەبڕیارێکی تاکڕەوانە شوێنەوارێکی مێژوویی هەزاران ساڵەی رووخاند.

بڕیاری سەدام بۆ ڕوخاندنی قەڵا لەدووەم ساڵیادی کیمیابارانکردنی هەڵەبجە، چ پەیامێکی لەپشتەوەیە؟

لەرۆژی (١٩٩٠/٣/١٦)دا سەرۆك کۆماری ئەوکاتەی عێراق (سەدام حوسێن) هاتە سەر قەڵای کەرکوك، ئەو ڕۆژە ڕۆژی ساڵیادی بۆردومانی کیمیابارانی هەڵەبجە بوو کە هەزاران کەسی لەخەڵکی هەڵەبجە شەهیدکرد، لەتەلەفزیۆنی عێراقەوە لێدوانی سەدام پەخشکرا کە فەرمانی دا بە رووخاندنی خانوەکانی قەڵای کەرکوك و پێدانی قەرەبوو بەخاوەنەکانیان.

پاش سەردانی سەدام بۆ قەڵا، پارێزگاری کەرکوك لە (١٩٩١/٣/١٧) لیژنەیەکی پێك هێنا بۆ جێ بەجێ کردنی فەرمانی سەرۆك کۆمار ئەوسا (سەدام) و روخاندنی خانوەکانی قەڵا.

مێژووناسان پێیان وایە مەبەستی سەدام لە هاتنی بۆ سەر قەڵای کەرکوك لەو رۆژە تا بڕیاری وێرانکردنی قەڵا بدات. وێران کردنەکەی ببەستێت بە کارەساتی هەڵەبجەوە بۆ ترساندنی کورد هەروەك بڵێ لەرۆژێکی وەهادا هەزاران مرۆڤم لەئێوە کوشت و ئێستاش مێژوو کەلەپورتان لەکەرکوك لەناو دەبەم.

« حکومەتی بەعس زۆربەی ئەو ماڵانەی لەنێو قەڵا دەژیان ناچاری کردن قەڵا چۆڵ بکەن»

بەعسیەکان لەبەر ئەم دوو هۆیە قەڵای کەرکوکیان روخاند:

١- دانیشتوانی هەر سێ گەڕەکەکەی قەڵا کە (٧٥٦) خانوو بووە کورد و تورکمان بوون، یەك ماڵە عەرەبیش لە قەڵا بونی نەبوە.! وێران کردنی قەڵا بەشێك بوو لە پیلانی بەعس بۆ گۆڕینی پێناسی نەتەوایەتی کوردی کەرکوك و بە عەرەبکردنی، حکومەتی بەعس زۆربەی ئەو ماڵانەی لەنێو قەڵا دەژیان ناچاری کردن قەڵا چۆڵ بکەن، تا ڕێگای لە بەردەم ئاسان بێ بۆ روخاندن و وێرانکردنی.

٢- قەڵای کەرکوك یەکێك بوو لە شارە هەرە کۆنەکانی کوردستان، کە مێژوویەکی پێنج هەزار ساڵەی هەیە.وەك شارێك مابوو شان بە شانی شاری دووەم لە چەشنی خۆی کە قەڵای هەولێرە. ژیانیش لەم شارەی کۆنەی کوردستاندا بەردەوام بووە تا کاتی وێران کردنی.

هەروەها شاری سەر قەڵای کەرکوك تەمسیلی پایتەختی کۆنترین دەوڵەتی کورد لە مێژوودا دەکرد کە دەوڵەتی گۆتی بووە. ئەو دەوڵەتەی عیراقیشی خستبوە ژێر دەستی بە لەنێو بردنی دەوڵەتی ئەکەدی سامی. بێگومان ئەم راستیە مێژووییانە لە لایەن سەدام تاڵ بووە چونکە سەدام لە هەموو سەرۆکێکی عەرەبی کاتی خۆی بە شێوەیەکی دوورتر و قوڵتر تەماشای مێژووی عەرەبی بە رەگەز سامی دەکرد.

پرۆژەی سەدام (سەر لە نوێ نوسینەوەی مێژوو) و هەوڵدانەکەی بۆ پێش خستنی دەوری سامی لە گەورەیی شارستانێتی کۆنی عێراقدا بۆ سەر دەوری سۆمەر و ئەو میللەتەی پێش سۆمەریش کە یەکەمین جار ناوەڕاست و باشوری عێراقی ئاوەدان کرد و شارستانیەتی تێدا دامەزراند کە ئەو میللەتانەش لەکوردستانەوە چوون بۆ عێراق. ئەو پرۆژەیەی سەدام ئەگەرچی شێواندنی مێژووش بوو، بەڵام زۆر هەوڵی دەدا فەرزی بکات بەسەر مێژوونوس و شوێنەوارناسانی عێراق تا لەسەر هەندێکیان سەپاندی. وەك دکتۆر ئەحمەد سوسە پیاوێکی پیر و نەخۆش و بەئەسڵ جولەکە بو وەك لەکتێبەکەیدا (حضارة وادي الرافدين) ئاشکرایە، ئەوانەشی خۆڕاگربوون و نەچوونە ژێر باری لەسەر وەزیفە لابران. سەدام بە تەماشاکردنی دوور و شۆڤێنی یەوە تەماشای کەرکوکی کردووە و ویستویەتی شاری قەڵا کە شانازییەکی مێژووی گەورەی کوردە لە نێو ببات.

«حکومەتی بەعس ناوی پرۆژەکەی ناو نابوو بوژاندنەوەی قەڵا نەی دەووت بۆ وێرانکردنیەتی»

بڕیاری وێرانکردنی قەڵا بەتەواوی لەسەردانی سەدام بۆ کەرکوك پەیدابوو کە لەرۆژی ١٩٩٨/٤/٦ سەردانی کەرکوکی کرد. لەگەڵ پارێزگاری ئەوکاتە (ئەیاد راوی) کۆبوەوە، کە گەڕایەوە بۆ بەغدا رۆژی دواتر نوسراوی دیوانی سەرۆکایەتی کۆماری دەرچوو بۆ وێرانکردنی قەڵا و حکومەت (٧٠٠) ملیۆن دیناری تەرخان کرد بۆ روخاندنی قەڵاکە بەتەواوی. چونکە لەجاری یەکەمدا تەنیا دەوری (١٠٠) خانوویان روخاندبوو.

حکومەت سێ لیژنەی دروست کردبوو بۆ وێرانکردنی قەڵا، لیژنەیەك سەرۆکەکەی کورد بوو لەگەڵ ئەندامێکی، بەڵام لەلای ئیستخباراتی عەسکەری شکایەت لەو لیژنەیە کرا کە رووخاندنی قەڵا دوادەخات و باشی ناڕوخێنێ، لەبەر ئەمە بانگکران و سزا دران. دوای ئەوە لیژنەیەك هەمووی عەرەب بوو لەگەڵ سەرپەشتی رووخاندنی دەکرد.

حکومەتی عێراق بڕیاری رووخاندنی تەواوی خانوەکانی سەرقەڵای دا، خەڵکەکەیان بەبێ ڕەزامەندی خۆیان راگواستەوە و لەماڵ و حاڵی خۆیان دەریانکردن، ئەوەشی تا ئەوکاتە مابوونەوە و ماڵەکانیان چۆڵ نەکردبوو ئەو بەیانیە بەدەنگی شۆفڵەکان بەخەر هاتن کە چنگی لەخانوەکانیان گیر کردبوو بۆ روخاندنی.

کرێکاران دەستیان کردە روخاندنی خانوەکان، حکومەتی بەعس ناوی پڕۆژەکەی ناو نابوو بوژاندنەوەی قەڵا نەی دەووت بۆ وێرانکردنیەتی.

لەدەی مانگی حوزەیران دا دەستکرا بە وێرانکردنی قەڵا و هەموو خانوەکانی قەڵایان بە شۆفڵ تەختکرد. ئەوەی مایەوە تەنها (٥٥) خانوو بوو. لەکۆی (٧٥٦) خانوو.

یۆنسکۆ لەسەر روخاندنی قەڵا هەڵوێستی چی بوو؟

لەو کاتەی سەدام فەرمانی دا بە روخاندنی قەڵای کەرکوك، چاوەکان لەسەر رێکخراوی یۆنسکۆ بوو تا فشار بخاتە سەر حکومەتی عێراق تا دەست هەڵبگرێت لە تێکدان وروخاندنی ئەو شوێنەوارە مێژووییە، بەڵام یونسکۆ بێدەنگ بو لەئاست ئەو کارەی سەدام. بۆیە شوێنەوارناس و مێژووناسان رەخنەی ئەوە لە یۆنسکۆ دەگرن هیچ هەڵوێستێکی نەبوو لەبەرامبەر روخاندنی قەڵا، کەچی لەم چەند ساڵەی ڕابردوو قەڵای کەرکوکی خستە لیستی کۆنترین شارەکانی جیهانەوە، ئەوەش لەکاتێکدایە کە

قەڵا لەئێستا بەهۆی بڕیارەکەی سەدام بۆ ڕوخاندی و، فەرامۆشکردنی لەڕووی نۆژەنکردنەوەی، تەنها چەند شوێنەوارێکی کەلاوە و روخاوی لەسەر پێ ماوە.

نۆژەنکردنەوەی یا شێواندنی قەڵای کەرکوك؟

مێژوونوسێکی کوردی کەرکوك دەڵێ: «بەداخەوە بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری کەرکوك نەیتوانیوە بەشێوەیەکی زانستیانە کار لە هەڵکۆڵین و پاراستنی شوێنەوارەکانی قەڵای کەرکوك بکات». سمکۆ بەهرۆز کە نوسەری کتێبێکی چەند بەرگی (ئینسکلۆپیدیای کەرکوك)ە وتیشی «بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوار کەسانی پسپۆری تێدانیە و توانایەکی ئەوتۆی نییە بۆ پاراستنی شوێنەوارەکانی کەرکوك».

ئەو مێژوونوسە ڕەخنەی توند دەگرێت لەشێوازی کارکردنی ئێستای بەڕێوەبەرایەتی شوێنەواری کەرکوك بۆ نۆژەنکردنەوەی. سمکۆ بەهرۆز دەڵێ: « لەدەوروبەری منارەی دانیاڵ پێغەمبەر درەختی قەڵەم تۆزیان چاندووە، ئەو جۆرە درەختەش پێویستی بە ئاوێکی زۆر هەیەو لەهەمانکاتدا دەبێتە هۆی بێهێزکردنی خاك و خۆڵی دەوروبەری منارەکە و داروخانی منارەکە.

لەدوای پرۆسەی ئازادی عێراقەوە شوێنەوارێکی زۆر لە ناوچەکانی عێراقدا ڕووبەرووی تالانکردن و شێواندن بوونەوە، بەشێکی زۆری بە قاچاغ برانە وڵاتانی دەرەوە، کەرکوکیش بەدەر نەبوو لەم تالانکردنە، بەتایبەت قەڵای کەرکوك کە چەندین کتێبی دەستنووسی گرنگی تیابوو دوای پرۆسەی ئازادی دزرا. ئەمە جگە لەوەی بەشێکی زۆر ئەو خانوانەی ماوە شێوێنراوە، ناوی خەڵکی و ژمارە موبایلی لەسەر نوسراوە، هەندێك لەشوێنەوارەکان بەئەنقەست تێکدراوە. بۆیە ئەو شوێنەوارە مێژووییە هەڕەشەی لەناوچوونی لەسەرە.

هەوڵ دەدرێت سیمای قەڵا بگۆڕن بۆ تەلارسازی تورکی عوسمانی

«هێشتا دەستێك هەیە کار دەکا بۆ سڕینەوە و لەناوبردنی شوێنەواری کورد لەقەڵای کەرکوك»

سمکۆ بەهرۆز هۆشداری دەدا لە هەوڵی سیاسەتی بەتورك کردن «تەتریك». ئەو مێژوونوسە دەڵێ «خانوو هەبووە لەپێش پرۆسەی ئازادی هەبووە و حکومەتی بەعس وازی لەروخاندنی هێناوە، بەڵام لەدوای پرۆسەی ئازادی ئەو خانوانە رووخاوە، ئەمەش بەڵگەیەکە لەوە هێشتا دەستێك هەیە کار دەکا بۆ سڕینەوە و لەناوبردنی شوێنەواری کورد لەقەڵای کەرکوك.

نەخش و نیگاری قەڵاو، ناوی نەخشەسازەکانیان گۆڕیوە. دەیانەوێت باڵا دەستی هونەری تورکی عوسمانی زاڵ بکەن. دەستێك کار دەکات. زۆر نەخشکار هەیە نەخشکارەکەی کوردە یان جولەکەیە ناوەکەیان سڕیوەتەوە و گۆڕیویانەو ناوی تورکمانیان لەسەری نوسیوە. داناوە. نەقشەکانیان گۆڕیوە وەکو نەقشی دەوڵەتی عوسمانیان لێکردووە، ڕەنگەکانیان گۆڕیوە. کەنیسەیەکی مەسیحی لەسەر قەڵا هەبوو تا پرۆسەی ئازادیش بەشێکی گەورەی مابوو، ئێستە هیچی نەماوە روخاوە، ئەوەش بە ئەنقەست کراوە».

بەوتەی ئەو مێژوونوسە «بەڕێوەبەرایەتی شوێنەوار زۆرینەیان لەنەتەوەی تورکمانن و بەشێکی زۆریان شارەزاییان لەبواری شوێنەوار نیە و پسپۆرییان لەبواری دیکە هەیە، ئەگەر جاران هەوڵی بەعەرەبکردن «تەعریب» دەدرا، ئێستا سیاسەتەکە گۆڕاوە بۆ بەتورك کردن «تەتریك».

بۆچی قەڵای کەرکوك فەرامۆش کراوە و شوێنەوارەکانی شارەکانی تر گرنگی پێ دەدرێت و نۆژەنکراوەتەوە؟ (قەڵای هەولێر بەنموونە)

بەهۆی بارودۆخی کەرکوك و کێشە سیاسیەکەی هەر لە دامەزراندنی دەوڵەتی عێراقەوە تا ڕۆژی ئەمرۆ، قەڵا پەراوێز خراوە، جێگیر نەبوونی ئەمن و ئاسایش و نەبوونی ئاسودەیی سیاسی بەشێوەیەکی هەمیشەیی وای کردووە، یۆنسکۆ هەوڵی نۆژەنکردنەوەی قەڵای کەرکوك نەدات هاوشێوەی قەڵای هەولێر. لەماوەی چەند ساڵی دەسەڵاتی کوردیش لەکەرکوك قەڵا هەر بە فەرامۆشکراوی مایەوەو هیچ کارێکیان نەکرد بۆ نۆژەنکردنەوەی ئەو قەڵایە. تەنها ئەوەی ساڵانە ئاگری جەژنی نەورۆزیان لەسەر ئەو قەڵا وێرانە کردۆتەوە. قەڵای کەرکوك ئاماژەیە بۆ کۆمەڵگەی فرە شارستانییەکان لە کەرکوك، بەو پێیەی شوێنەوارەکانی کوردی، مەسیحی، ئیسلامی، جوولەکە، سلجوقی، تورکی و تورکمانی لەخۆ دەگرێت. چونکە جگە لە خانوەکانی ئەو قەڵایە مزگەوت و تەکیەو مەدرەسەی ئیسلامی و کەنیسەی مەسیحیەکان و مەزاری دانیاڵ پێغەمبەری جوەکانی تیایە.

کاری نۆژەنکردنەوەی ئەو شوێنەوارە لە شاری کەرکوك، دەرفەتی کار بۆ دانیشتوانی شارەکە دەڕەخسێنێت، هەروەها هاتنی گەشتیاران بۆ شارەکە زیاتر دەکات. ئەو قەڵایە هاوشێوەی مەیدانی رۆمانی لە رۆمایە، دەکرێت ببێتە سیمبولێك بۆ ئاشتەوایی و پێکەوەژیان لە شاری کەرکوك.

سەرچاوە:

١- وێران کردنی قەڵای کەرکوك و هەوڵدانم بۆ ڕزگارکردنی: عەبدولرەقیب یوسف

٢- چاوپێکەوتن لەگەڵ مێژوونوس «سمکۆ بەهرۆز

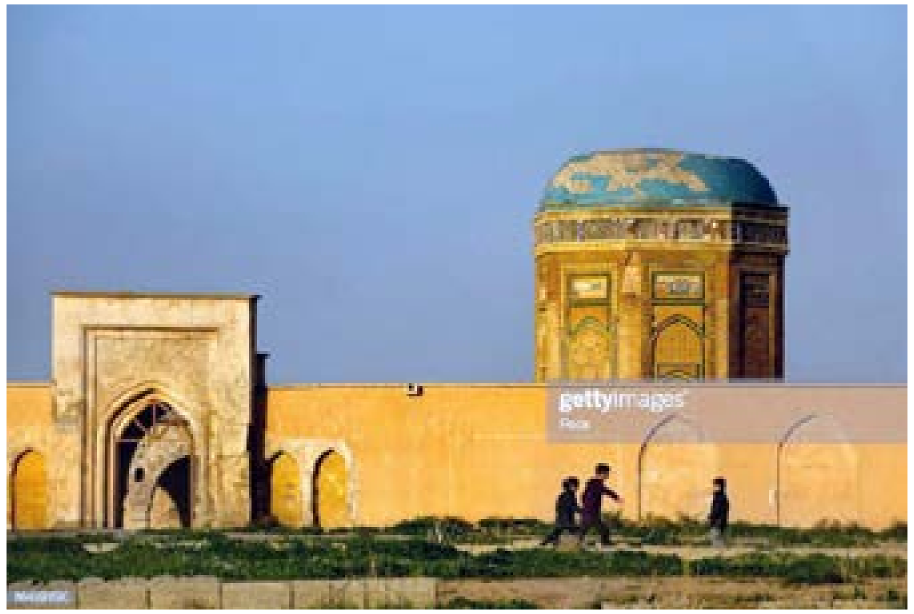

من دایکم

وەرگێڕانی: گوڵان مەحمود

هەمیشە ئەوە دەبیستم، کە بەپێی پێویست کارناکەم! من و هاوسەرەکەم لەهەمان شوێن کاردەکەین. هاوسەرەکەم سەعات حەوتی بەیانی لە خەو هەڵدەستێ و دەچێت بۆ کارکردن، پاش نانخواردنی بەیانی. من سەعات چواری بەیانی لە خەو هەڵدەستم بۆ ئامادەکردنی نانی بەیانی، ئاوهێنان، ئامادەکردنی خواردن بۆ هەموومان، پێویستە لەسەرم نانی نیوەڕۆ بۆ کچەکانم ئامادەبکەم و بەڕێیان بخەم بۆ خوێندنگە، دەبێت نان بدەم بە هاسەرەکەشم ، پاشان دوو سندوق خواردن بۆ ژەمی نیوەڕۆ ئامادە بکەم بۆ شوێنی کارەکەمان و کۆرپەکەم بە دەستێکم وسندوقە خواردنەکانیش بە دەستەکەی دیکەم هەڵبگرم.

بەدرێژایی ڕۆژەکە نزیکەی دووسەد سەتڵ خۆڵ لە کەشتییەکە بەتاڵ دەکەم، هاسەرەکەشم هەمان شت دەکات، دەبێت ڕۆژانە دە بۆ دوانزە کیلۆمەتر ببڕم بۆ بەتاڵکردنی ئەو دووسەد سەتڵە خۆڵە، لە ناوەڕاستی ئەو کارەدا دەبێت شیر بدەم بە کۆرپەکەم، لە ئێوارەدا کە دەگەڕێینەوە ماڵەوە لەکاتێکدا کە هەمووان پشوو وەردەگرن، من جلوبەرگە پیسەکانی ئەو ڕۆژە دەشۆم، ماڵەکە خاوێن دەکەمەوە، کاتێك ئەوان تەماشای تەلەفیزیۆن دەکەن، من خواردنی ئێوارە ئامادە دەکەم.

نانی ئێوارە دەخۆم لەکاتێکدا ئەوان دەچن بۆ خەوتن و من ئەو کەسەم کە قاپەکان دەشوات، کاتێك هاوسەرەکەم ناتوانێت بخەوێت پاش ڕۆژێك کارکردنی سەخت، دەبێت پێش خەوتن بیشێلم، لەنێوان ئەو هەموو کارانەدا، من دایکم، بیرم نەچێت شیر بدەم بە کۆرپەکەم.

هێشتا گوێم لێیە، دەڵێن چی دەکەیت؟ ژنان هیچ کارێك ناکەن! براکەم، ئەتوانیت پێم بڵێی، بۆچی ڕەنجی ژن هەمان نرخی ڕەنجی پیاوی نییە؟

شاهانە خاتوون

سەرچاوە: GMB Akash

شێروان کەرکوکی :

هەمیشە وتراوە مەلەکردن پێچەوانەی دەریا تەنیا ماندوبونی ئەو کەسەی لێئەکەوێتەوەو بە ئامانج ناگات

دیمانە/ محەممەد تاهیر

*** شێروان کەرکوکی جگە لەکاری هونەری خوێنەرێکی باش و پێشکەشکارێکی بەتواناو بیلۆگرافیایەکی بەسەلیقەیە، هەموو ئەمانەت چۆن پێکەوە گرێداوە؟**

- بە بۆچوونی من مرۆڤ ئەگەر کاتەکانی ڕێك بخات و خشتەیەك دابنێت بۆ چۆنیەتی دابەشکردنی کاتەکانی بەسەر کارو چالاکییەکانی ئەوا فریای هەموو شتێك ئەکەوێت .

ئامانجی سەرەکی من هونەرە، بۆ هونەریش ئەژیم، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا چەند خولیایەکی تری ژیانم هەیە کەوا شایستەی ئەوەن کاتیان بۆ تەرخان بکەم، بۆ نموونە ڕۆژانە ٣ سەعات ئەخوێنمەوەو ئێستا کتێبخانەکەم نزیکەی ٦٠٠٠ هەزار کتێبی تێدایەو دواتر بابەتی بیبلیۆگرافیا هیوایەتی ژیانم بوو، پێشکەشکارییش ، من پێشتر پێشکەشکاربووم لە کەناڵی ئاسمانیی کەرکوك وابزنم دەرفەتێکی باش بوو بۆ خزمەتکردنی هونەرو ڕاگەیاندنی کوردی، بۆیە بە شانازییەوە کاتم بۆی تەرخانکرد ، دواتر مۆزەخانەکەم، کەوا نزیکەی ١٨٠٠ پارچە ئاسەواری تێدایە، ئەویش ڕۆژانە کاتم لێ ئەبات، بە هەمانشێوە بواری دەروونناسی ئەویش بە خزمەتکردنی مرۆڤایەتی ئەزانم و کاتم لێ ئەبات ، بە گشتی هەر شتێك بزانم بە ئاراستەیەکی دروست و جوان ئەڕوات کاتی بۆ دائەنێم و بواری بۆ ئەڕەخسێنم .

*** بۆچی ماوەیەکە هیچ بەرهەمێکی هونەریت نییە ؟**

- ڕاستە بەرهەمی هونەری وەکو کلیپ نیمە، دوایین کلیپ ٤ ساڵ پێش ئێستا تۆمارمکرد ، چونکە ئیستا کات و قورسایی خۆم زیاتر بۆ ئەلبومی گۆرانییەکانم تەرخانکردووە، ئەویش بریتیە لە ١٢ گۆرانی، ٨ گۆرانی تەواو بووەو ٤ گۆرانی ماوە

*** زۆر جار کۆنسێرت و فێستیڤاڵ لە کەرکوك ئەنجامدراوە، تا چەند ئەم جۆرە چالاکیانە پێویستن؟**

- هەر جوڵەیەك یان چالاکییەك بە ئاراستەی هونەر بڕوات من پێم باشەو دەستخۆشی لێ ئەکەم، بۆ کەرکوك زیاتر، چونکە خەڵکی ئێرە لە ڕووی دەروونییەوە ماندووترن، بۆیە پێویستە ئەمجۆرە چالاکییانە زیاتر بکرێت تاکو ئارامی و ئاسوودەیی دەروونیان زیاتر بێت .

*** دەوترێت مەقام بناغەی هونەرە، کۆمێنتی تۆ چییە ؟**

- وشەی هونەر بە تەنها واتایەکی گەورە ئەگرێتەوە، دەکرێت بڵێین هونەری گۆرانی و مۆزیك، بە دڵنیاییەوە سەبارەت بە گۆرانی و مۆزیك، ئەوا مەقام بناغەی هەموویانە بە تایبەتی ئێمەی گەلانی ڕۆژهەڵات، کەوا سەر بە قوتابخانەی هەشت مەقامی سەرەکین و سەدان مەقامی لاوەکین و هەر گۆرانییەك یان ئاوازێك دروست دەکرێت لەسەر بنەمای مەقامێك یان چەند مەقامێکی تێکەڵاو دەکرێت .

*** جگە لە گۆرانی، ئەو ئامێرە موزیکانە چین کە توانای ژەنینیانت هەیە؟**

- تاکو ئێستا ٥ ئامێری مۆزیکیی ئەژەنم ئەویش (کەمان، عود، گیتار، پیانۆ، جەمبوش) خۆشبەختانە ئێستا وانە بۆ ئامێری شەشەم ئەخوێنم ئەویش ئامێری (قانون)ە لای هاوڕێی خۆشەویستم کاك دیار ئازاد.

*** بۆچی کەرکوك خاوەنی ئەو هەموو ئاوازە ڕەسەنەیە بەڵام گەشەی هونەری بەراورد بە شارەکانی دیکە لە ئاستی پێویست نییە ؟**

- بێگومان، چونکە شاری کەرکوك بەراورد بە شارەکانی تر، جیاوازە لە ڕووی دۆخی سیاسی و ئابووری و فەرهەنگی و کۆمەڵایەتیش، لەگەڵ ئەوەشدا خاوەن گەنجینەیەکی دەوڵەمەندە بەڵام گوزەرانی هونەرمەندان و نەبوونی هاندان و جێگای پێویست بەو کارە، وایکردووە هونەر بەم ئاستە لاوازە بگات .

*** تا چەند گرنگە هونەرمەند شوێنکەوتەی ڕەسەنایەتی و هونەری باڵای نەتەوەکەی بێت؟**

- هەمیشە وتراوە مەلەکردن پێچەوانەی دەریا تەنیا ماندوبونی ئەو کەسەی لێئەکەوێتەوەو بە ئامانج ناگات، لە بواری هونەرییش بە هەمانشێوەیە، ئێمە ئەبێت ئەو پرسیارە سەرەکییە لە خۆمان بکەین، ئێمە بۆچی هونەر ئەکەین ؟؟ بێگومان زۆر ئاسانە، تەنها خزمەتکردنی نیشتمانە لە ڕێگای هونەرو کەلەپوورەوە، بۆیە دەبێت بناغەی کارەکانمان بە پاڵفتی (فلتەر)ی نیشتمانیدا تێپەڕبێت، وابزانم خزمەتکردنی هونەری بێگانە هیچ ئاکامێکی نییەو تەنها خۆماندووکردنە، چونکە ڕۆژێك دێت هەڵسەنگاندن بۆ ئەم بەرهەمانە بکرێت، دواتر گەلانی تریش پێویستیان بە ئێمە نیەوهونەرمەندی خۆیان هەیە خزمەتی هونەرەکەیان بکات، باشتر وایە کات و ماندوبوونمان بۆ هونەری گەلەکەمان بێت .

شێروان کەرکوکی: خۆزگە فلتەرێك هەبوایە بۆ هەڵسەنگاندنی بەرهەمەکان پێش بڵاوکردنەوەیان

*** ئێستا هەندێك لە هونەرمەندان لە ڕێی سۆشیاڵ میدیاوە هەوڵی ناوو ناوبانگ دەدەن ، بۆچوونی تۆ چییە؟**

- مافی هەموو هونەرمەندێکە هەوڵی ناوو ناوبانگ بدات، وابزانم لەم ڕۆژانەش تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان دەرفەتێکی باشە بۆ ئەو بوارە، بەڵام لێرەدا ئەبێت ئەوە بزانین کە ئایا ئەوەی پێشکەشی بەرامبەری دەکەین چییە ؟ چونکە زۆربەی ئەو بەرهەمانەی لەم ڕۆژانە پێشکەش دەکرێت، لە ڕووی کوالێتییەوە زۆر لاوازن و خۆزگە فلتەرێك هەبوایە بۆ هەڵسەنگاندنی بەرهەمەکان پێش بڵاوکردنەوەیان

*** تا چەند ڕۆشنبیریی تاك گرنگە بۆ هەر بوارێك کە بتەوێت تێیدا سەرکەوتووبێت ؟**

- بە شێوەیەکی گشتی ڕۆشنبیریی کۆڵەکەی بناغەی دروستبوونی شارستانییەتە، بۆ هەر مرۆڤێکیش بە هەمانشێوە ، وە بۆ هونەرمەند زیاتر، چونکە ڕۆشنبیریی گشتی ئاستی ئەو مرۆڤە دیاری دەکات لە کاردانەوەی بەرامبەر ڕووداوەکان و چۆنییەتی تێگەیشتنی لە ژیان، بەڕای من بۆ کۆمەڵگای ئێمە پێویسترین جۆری ڕۆشنبیری بۆ خەڵکی ئێمە ڕۆشنبیری گفتوگۆو ئاخاوتنە لەگەڵ ڕۆشنبیریی هەڵس و کەوت و مۆڕاڵ و ڕەوشتی مامەڵەکردنمان لەگەڵ بەرامبەر .

ژمارە (٨) کانونی یەکەم ٢٠٢١

تیپی هونەری میللی برایەتی لە کەرکوک

بە نمایشەکانی گوزارشت لە چوار پێکهاتەکەی کەرکوک دەکات

تیپی هونەرە میلییەکانی برایەتی کەرکوک، لە سالی ٢٠٠٨ وە لەلایەن هەڵۆ جەباری دامەزراوە.
پێکهاتووە لە هەر چوار نەتەوەکەی کەرکوک لە هەردوو رەگەزی نێر و مێ کە ژمارەی ئەندامانی گروپەکە لە ١٦ کەس پێکهاتووە لە ٨ کوڕ و ٨ کچ.
ئامانج لەدروستکردنی گرووپەکە گەیاندنی پەیامی ئاشتی و برایەتی و پێکەوە ژیانی کەرکوکیەکانە لە رێگای ئەو تابلۆیانەی پێشکەشی دەکەن.
تیپی هونەرە میللیەکانی لە سەرانسەری عێراق لە چەند پارێزگا هەیە لەوانە بەسڕا و بەغداد کە سەرجەمیان لە نەتەوەی عەرەبن و لە پارێزگاکانی هەولێر و سلێمانی و دهۆك ئەوانیش لە پێکهاتەی کوردن.
بەڵام لە کەرکوك سەرجەم نەتەوە و ئاینەکانی تێدا بەرجەستە کراوە.
لەو بارەهیەوە، هەڵۆ جەباری سەرپەرشتیارو دامەزرێنەری تیپی هونەری میللی برایەتی کەرکوك، رایگەیاند: ئەوەی جێگای خۆشحاڵیە لەسەرجەم فێتیسڤاڵە ناوخۆییەکانی هەرێمی کوردستان و عێراق و لە فێتیسڤاڵەکانی دەرەوەی وڵاتیش کە بەمشێوازە دەمان بینن پێشوازیەکی گەرممان لێدەکەن.
هەڵۆ جەباری سەبارەت بە بیرۆکەی دامەزراندنی تیپی هونەری میللی برایەتی کەرکوك، باسی لەوەکرد: ئەم تیپانە لە چەند شارێك بوونیان هەبوە بۆیە بەباشمان زانی لە شاری کەرکوکیش تیپێکی میللی دروستبکەین، بەڵام ئەوەی ئێمە گۆڕانکاریمان تێدا کرد تاوەکو جێگای سەرجەم نەتەوە و پێکهاتەکانی تێدابیبێتەوە و ببینە نوێنەری تەواوی کەرکوکیەکان، هەروەها راشیگەیاند: سەرەتای دروستبونی تیپەکە تەنها لە کوڕ پێکهاتبوون چونکە کارێکی قورس بوو بتوانین کچانیش بهێنینە پێشەوە، بەڵام لە دوای ئەوەی بەشداریمانکرد لە فێستیڤاڵێك پێشوازیەکی گەرممان لێکرا و داوتر تیپەکەمان زیاد کرد بۆ ١٦ کەس کە ٨ی لە رەگەزی نێرە و ٨ی لە رەگەزی مێ، هاوکات لە تیپەکە کە لە نەتەوەی کورد لە دوو ئەندامی تورکمان و چوار ئەندامی عەرەب پێکدێن.
سەرپەرشتیاری تیپەکەش ئاماژە بۆ ئەوەکرد: هیچ کات وەك ئەندامانی تیپەکە لەکاتی نمایشکردندا جلوبەرگ و پۆشاکی نەتەوەکان بەبێ جیاوازی دەپۆشین و هیچ کات جیاوازیمان نەکردوە بۆ نمونە عەرەب جلی تورکمان دەکات و کورد جلی پێکهاتەی مەسیحی و یاخود بە پێچەوانەوە.
سەبارەت بە جیاوازی تیپی میللی برایەتی کەرکوك لەگەڵ تیپەکانی دیکە، سەرپەرشتیارەکە باسی لەوەکرد: ئێمە کە نمایشدەکەین بە چوار شێوازی جیاواز هەڵپەڕکێ پێشکەش دەکەین کە بە چوار جلوبەرگی جیاواز و چوار مۆسیقای جیاواز کارەکەمان پێشکەشدەکەین کە گوزارەشتە بۆ پێکهاتەکانی کەرکوك.
هەڵۆ جەباری، وتیشی: کارەکانی ئێمە رەنگاوڕەنگە و تابلۆمان لەماوەی ١٠ خولەکدا کە پێشکەشی دەکەین سەرجەم نەتەوەکان بە هەڵپەرکێ و جلوبەرگ و مۆسیقا و گۆرانیەوە گوزارشت لە پێکهاتەکەی خۆیان دەکەن، ئەوەش بۆتە خاڵی سەرکەوتنی ئێمە لەکارەکانماندا.
سەبارەت بە هاوکاری و پشتیوانیەکانی گرووپەکەش، هەڵۆ جەباری باسی لەوەکرد: سەرجەم کارەکانمان بە بێبەرامبەر بووە و هیچ جۆرە هاوکاریەك نەکراوین، لەکاتێکدا گرووپەکانی پارێزگاکانی دیکە سەربە بەڕێوەبەرایەتی هونەری و رۆشنبیرین، بەڵام هی ئێمە جیاوازە و بێبەرامبەرە، بەشێوەیەك لە چەندین فێستیڤاڵ داوەت نامەمان بۆهاتوە بەهۆی ئەوەی مەسروفاتی هاتن و چوونمان بۆ خەرجنەکراوە نەمان توانیوە چالاکیەکان بەشێوەیەکی زۆر بەرینە دەرەوەی وڵات.

هێمن حسێن :

هونەری باڵاو سەرکەوتوو، ئەو هونەرەیە کە بەڕاستی لەناخی هونەرمەندەکەوە هەڵدەقوڵێت

دیمانە/ محەمەد تاهیر

هونەرمەند هێمن حسێن، لە دیمانەیەکدا لەگەڵ گۆڤاری TV باس لە ئەزموونی کاری هونەری دەکات و ئاماژەبۆئەوەدەکات: بە داخەوە لەبەر ئەوەی هونەر هیچ کاتێك نەبووەتە پیشە لەم وڵاتە، ئەوەشدەخاتەڕوو: هونەری باڵاو سەرکەوتوو، ئەو هونەرەیە کە بەڕاستی لەناخی هونەرمەندەکەوە هەڵدەقوڵێت.

*** دەکرێ بڵێین گۆرانی (دایە) ناسنامەی هێمن حسێن.ە**

- بەڵێ گۆرانی دایك، کە بەناوی دایکی میهرەبانەوەیە، لەئاوازی مامۆستای خوالێخۆشبوو مامۆستا (قادر مەردانە)، هۆنراوەی مامۆستا (عەبدوڵا سەراجە)، هەمیشە ناسنامەی هەموو ژیانمە، لەو دەقەیەی کەهاتوومەتە سەر تیڤی و ئەو گۆرانییەم تۆمارکردووە، هەتا ئەو ڕۆژەی لەژیاندا مابێتم فەخری پێوە ئەکەم، لەبەر ئەوەی یەك، تایبەت بوو بەدایکی بەڕێزم، کە بەڕاستی جێیەکەی بەتاڵە، بڕوا ناکەم هیچ شتێك ئەو کەلێنە پڕ بکاتەوە دیارییە بۆ ڕۆحی ئەو، دووش، لەکەناڵێك کراوە کە کاتی خۆی کەناڵی کەرکوکیان پێوتووە، لەسەرجەم شارەکانی کوردستان ئەو تاکە کەناڵە هەبووە، کە بەرهەمە کوردییەکانی لێدەبیسترا، بۆیە ئەبێت فەخری پێوە بکەم، سەردەمێك بووە زۆرترین خەڵك کە گوێبیستی ئەو بەرهەمە بووە، بۆیە هەتاهەتایە مایەی شانازییە بۆ من .

- پێویستە هونەری باڵاو سەرکەوتوو چۆن بێت؟

* هونەری باڵا، هونەری سەرکەوتوو، ئەو هونەرەیە کە بەڕاستی لەناخی هونەرمەندەکەوە هەڵدەقوڵێت، کەسێکی ڕۆشنبیر بێت، کەسێکی خوێنەواربێت، کەسێك بەدواداچوونی تەواوی هەبێت لەو بوارەی کە خۆی هەڵیبژاردووە لەژیانی، چ موزیك بێت، چ وێنەکێشان بێت، چ گۆرانی بێت، لەهەر بوارێك لەم بوارانە گرنگە ڕۆشنبیرییەکی باشت هەبێت، میوزیسیان بێت، ئەبێ لەئامێرو مێژووی ئامێرەکەی خۆت بزانی، گۆرانی بێژبیت ئەبێ لەمانای گۆرانی وتن تێبگەی، ئایا هەر ئەوەیە بیڵێی، بۆیە ڕۆشنبیری زۆر زەروورە، سەیرکردنی شیعرە هونەرییەکانە، ناسینی ئەو کەڵە شاعیرانەی کە هەبوونە ئەزموونی ئەو هونەرمەندانەی لەپێش خۆتەوە هەبوونەو کاریان کردووە بۆ ڕۆژێك لەرۆژان بوونەتە سەرچاوەیەك بۆ تۆ، پێویستە فەخری پێوە بکەی نەك لەڕۆژێکا کە ناوبانگت بەدەستهێنا هونەری پێشووت لەبیربکەی، هەڵبەتە تۆ تا ڕابردووت نەبێ داهاتوویەکی جوانت نییە

*** گۆرانی وتن یاخود ژەنینی ئامێر وایکرد ئەوی دیکەیانت خۆش بووێت؟**

- گۆرانیبێژ گرنگە ئامێرێك بزانێت، لەبەر ئەوەی رۆژێك لەڕۆژان خۆی پێش هەموو کەس باشتر ئەزانێت هەڵە هونەرییەکانی لەکوێیە، پێش هەموو کەس درکی پێ ئەکات، پێش ئەوەی تۆ هونەرێك بڵاوبکەیتەوە بچێتە سەر شاشە، یان لەرادیۆکان ببیسترێت، پێش هەموو کەسێ تۆ ئەزانی هەڵەی کارەکانت چییە، بۆیە گرنگە هونەرمەند لەبوارەکەی خۆی تەواو تێربێت، تەواو چوبێتە ناخی هونەرەکەی بەردەستی خۆی کەوا هەڵیبژاردووە، ئیتر چی ژەنیار بێت، چی گۆرانیبێژ بێت، هەردووکی پەیامە بەڵام زۆر جوانە کە هونەرمەندێك گۆرانیبێژبیت، لەهەمانکاتدا هونەرمەندێکی ژەنیاربێت

*** بۆچی پێوەری بوون بەهونەرمەند کەمن و ناوەندێکی پسپۆڕ نییە بۆ پێگەیاندنی گەنجان؟**

- سەبارەت بەپێوەرێکی هونەریی هەمیشەو لەهەموو کاتێکدا فلتەرێکی هونەری گرنگە لەهەموو شوێنێك هەبێت، لەهەموو دەزگایەکی میدیاییدا هەبێت، چی بیستراو بێت چی بینراو بێت، بەڕاستی خۆی سەرچاوەی هەڵەکان لەوەدایە کە هونەرێکی خراپ ئەخرێتە بەر گوێی جەماوەرەوە، جەماوەر هونەرمەند ئەتوانێ ڕایبهێنێت لەسەر کاری باش و کاری خراپ، بەداخەوە خەڵکیش لەلایەکەوە تاوانی نییە کە ببینێ میدیایەك سەرتاپای میدیاکان، نەڵێین بەگشتی، بەڵام زۆربەیان کە هونەری کرچ و کاڵ بەرهەمدەهێنن، بەپێی ئەو کەسە، یان بەدیدی بینەر فەوزایەك درووست دەبێت خەڵکەکە لێی تێکدەچێت، نێوەندگیری لەنێوان ئەم دوو هونەرە بەڕاستی سەختە، بۆیە من ئەڵێم یەك مەسەلەی دەزگاکان، دوو، بەڕاستی خودی هونەرمەندەکان زەروورە، واتا ئەبێ کۆنفرانسێك ببەستیت سیمنارێك هەبێت لەسەر ئەم هونەرە لاوازەی پێشکەش ئەکرێت، چ شتێك زەرەر بەمیللەتەکە ئەگەیەنێت، بەکلتووری میللەتەکە ئەگەیەنێت بەڕاستی ئەبێ ڕێگری لێبکرێت بەهەموومانەوە چونکە گوناهە

*** کەرکوك لای هێمن حسێن چییە؟**

- تایبەت بەکەرکوك، من ئەتوانم بڵێم: ئەگەر ڕۆژێك لەڕۆژان ناوی ئەو شارە، سۆزی ئەو شارە، هەستبوونی خۆم بەبوونی ئەو شارە لەبیربکەم، هەڵبەتە کەرکوك وەکو شیری بەری دایکم لێم حەرام بێت، هەموو مرۆڤێك نرخ و سەنگی خۆی بەوڵاتەکەیەوەیەتی، بەو شوێنەوەیە کەلێی هاتووەتە دنیاوە، گەرچی هەموو شارەکانی کوردستان وەکو چەپکە گوڵێك وان، هەموو بەیەکەوە جوانن هەمووی تام و بۆنێکی خۆی هەیە، بەڵام کەرکوك ئەو شوێنەیە کە من چاوم لێکردەوە فێری هونەربووم لێی، کە بەڕاستی کۆمەڵێك مامۆستاو، کۆمەڵێك خەڵکی باشم ناسی و لێوەی درووست بووم، لەخاکو خۆڵەکەی ئەو شارە هاتوومەتە دنیاوە، ئەو هونەرەی کە هەمە، شانازی پێوە ئەکەم کە باسی کەرکوك ئەکرێت.

*** چی بکرێت تا هونەری کوردیی هاوشێوەی وڵاتانی دیکە زیاتر گەشە بکات؟**

- هەموو وڵاتێك کلتوورو هونەرە ڕەسەنەکەی خۆی لەسەروو هەموو شتێکەوە داناوە، بۆیە ئێمەش پێمان عەیب نەبێ کە خاوەنی هونەرێکی ڕەسەن و کلتورێکی جوانین، بەڕاستی ئەبێ ئیش لەسەر ئەمە بکرێت، با بەتەکنەلۆژیا هونەر پێش بخەین، با بتوانین هونەرمان لەکوالێتیەکی بەرزتر ببینین، ئەگەر چی بەهۆی ئەو ئامێرانەی هەبووە کوالێت وەکو پێویست نەبووە، بەڵام دەبینین هونەرێکی پڕ لەرۆح لەو سەردەمە هەبووە، هیلاکی و ماندووبوونێکی زۆر بەو هونەرەوە دیار بووە، چ لەڕووی گۆرانی وتن، چ لەڕووی ژەنین، چ لەڕووی ئەو وشە جوانانەی کراونەتە هۆنراوەیەك و لەملی گۆرانییەکەیان داوە، بۆیە بەڕای من هەمیشە بوونی دەزگای تایبەت و پەیمانگا زەروورە بەمەبەستی پێشخستنی بووارەکە تا گوێچکەی منالی کورد بەبەرهەمی جوان ئاشنا بێت.

*** بۆچی هەموو هونەرمەندێك لەپاڵ هونەرەکەی دەبێت کارێك بکات تاکو پێی بژیت؟ ئەمە تاکەی؟**

- بەداخەوە لەبەر ئەوەی هونەر هیچ کاتێك نەبووەتە پیشە لەم وڵاتە، تایبەت بۆچی ئەبێت کارێکی تر بکرێت لەپاڵ هونەردا، هۆکارەکە ئەوەیە هونەر، ئەگەر بکرایەتە پیشە وەکو هەر وڵاتێکی دیکە بازاڕی خۆی هەبوایە، مارکێتکردنی خۆی هەبوایە، لەداهاتی ئەلبوم، تۆ بتوانیایە هونەر درووست بکەی، بتوانیایە فیلمێکی سینەمایی، یان درامایەك بتوانی داهاتێکی باش بێت کارێکی باشی پێبکەی، لەگەڵ ئەوەشدا تۆ بتوانیت سانسۆرێکی باشت هەبێت لەسەر هونەرەکەشت، بۆ ئەوەی هونەری کرچ و کاڵ و خراپ نەبێت، ئەوکات بڕوام ناکرد هیچ هونەرمەندێك پێویستی بە سەرچاوەیەکی تر ببووایە، بەداخەوە ئەم قسەیە ئەکرێت هەر بیڵێینەوەو ناگاتە چارەسەر.

*** چی شتێك لەکاروانی هونەری زۆر ئازاری داویت؟**

- من هونەری وڵاتەکەم بڕوا ناکەم بەهیچ شێوەیەك ئازاری پێگەیاندبێتم، بەپێچەوانەوە شانازی پێوە ئەکەم، هەمیشە مایەی سەربەزرییە بۆم هەمیشە ئەو جەماوەرە ئەوپەڕی ڕێزو حورمەت، بۆ هونەرمەندەکانی دادەنێن بەڵام هونەرمەندێك کە بەڕاستی پێویستی بە ئەملاو ئەولا نەبێت، بیەوێت خزمەت بکات، چاوی لەهیچ شتێکی تر نەبێت، موجامەلە لەهونەر نییە، هونەر پێویستی بەکەسێك نییە بێت پشتگیری بکات، هونەر ئەبێت خۆی پشتگیری خۆی بکات، پاڵپشتی وڵاتەکەت، پششتگیری جەماوەرەکەت بۆ تۆ، وەکو دڵسۆزی بۆ هونەرەکەت، ئا ئەمە باشترین پاڵپشتییە، بەڵام ئەوەی ئازارم پێ ئەگەیەنێت بەڕاستی ئەوەیە، کە سەفەر ئەکەین بۆ وڵاتانی تر ئەبینین لەکۆنسێرتێکی تر لە وڵاتاندا، لەشانۆییەکدا، چۆن پێشوازی لەهونەرەکەیان ئەکرێت، هەر لەسەر ستەیج و هەر لە پشتگیری وڵاتەوە، تا دەگاتە هەموو شتێك، دەبینین بەڕاستی هونەر چی بەهایەکی بەرزی هەیە، خۆزگە ئێمەش رۆژێك لەڕۆژان هونەری وڵاتەکەمان ئەو باوەشەی بۆ بکرایەتەوە لەهەموو ڕوییەکەوە، لەناو ئەو جەماوەرە جوانەی کە هەیە، لەگەڵ ئەوەشدا بەڕاستی وڵاتێکی موئەسەساتی و دامەزراوەیی بووینایە، هەموو شتێك دەزگای خۆی بەجیا هەبوایە، ئەبینین هونەرمان بەداخەوە پشتی نییە، بۆیە ناگاتە ئەو ئاستەی کە خۆی دەیەوێت، بۆیە ناتوانێت ئەو ناسنامەیە درووست بکات خۆی لەهەموو دنیا پێ بناسێنێت، تاکە خاڵی لاوازی ئێمە ئەمەیە کە بەڕاستی پشتگیری خۆمان بۆ خۆمان گرنگە، چەن گرنگ یەك ڕا بین یەك زمان بین هەموو لەناو یەکدا، بڕوات بێت هونەرەکەش پێویستی بەوە هەیە، کە پشتیگرییەکی باشی بەهەموو شێوەیەك بۆ دەستەبەر بکرێت، کە دێتە سەر کاتی هونەر، هونەر بۆ خۆی هونەر بێت، هیچ لایەنێکی دیکە دەستی تێکەڵ نەکاو، بەرەو هەڵدێرو بەرەو ئەملاو ئەولای نەبات .

مارگارێت ئاتود

داهێنەر و شاعیر و ڕۆماننوس و ڕەخنەگری ئەدەبی و مامۆستا و چالاکوانی ژینگەیی

وەرگێران لە ئینگلیزییەوە: یوسرا محەمەد

مارگارێت ئلیانور ئاتود لە ١٨ تشرینی دووەمی ساڵی١٩٣٩ لەدایکبووە، شاعیرێکی کەنەدییە، لەگەڵ ئەوەشدا ڕۆماننوس و ڕەخنەگری ئەدەبی و مامۆستا و چالاکوانی ژینگەیی و داهێنەرە. لە ساڵی ١٩٦٠وە حەڤدە کتێبی شیعری و هەژدە ڕۆمان و یانزە چیرۆکی خەیاڵی و هەروەها نۆ کۆمەڵە کورتە چیرۆکی بڵاوکردۆتەوە، کە پێکهاتبوون لە هەشت کتێبی منداڵان و دوو ڕۆمانی نەخشەیی.

کارەکانی ئاتود چەند بابەتێکی جیاوازدەگرێتەوە کە بریتین لە ڕەگەزو کەسایەتی، ئاین و داستان، هێزی زمان، گۆڕانی کەشوهەوا، هێزی سیاسەت، زۆربەی هۆنراوەکانی داستان چیرۆکی ئەفسانەی دەردەخات کە لەساڵانێکی زۆرەوە سەرنجی ڕاکێشاوە.
ئاتود دامەزرێنەری (**Griffin Poetry Prizeand writer Trust**، (له کەندا.
وە پسپۆرە لە کۆلێژی (**massey**) لە تۆرتۆ. هەروەها ئاتود داهێنەری ئامێری«**longpen**» ئەمەش یەکێکە لە خزمەتگوارییە تەکنەلۆژیەکان کە کاری نوسینی کۆمپیوتەری ئاسان دەکات لە بەڵگەنامەکاندا.
بەرهەمە ئەدەبیە مەزنەکەی مارگارێت ئاتود کە بریتیە لە «چیرۆکی خزمەتکار» باسێکە سەبارەت بە داهاتویەکی دیکتاتۆری تۆقێنەر لە ئەمریکا، ئاتود براوەی خەڵاتی سەرکەوتنە ئەم خەڵاتە هێزی ئەدەب لە پێکهێنانی ئاشتی و دادپەروەری کۆمەڵایەتی و تێگەشتی جیهانی پیرۆزدەکات. نوسەری کەنەدی خەڵاتی بەناوبانگی **Richard B Holbrooke** وەرگرت، ئەم خەڵاتە دیاریکرابوو بۆ ئەو سیاسەتمەدارانەی کە پەیمانی ئاشتی(**Bosnian**)ی ساڵی ١٩٩٥یان ڕێکخست کە لە شاری ئوهیو بەڕێوەچوو.

نوسەر مارگارێت ئاتود خاوەن بەرهەمێکی زۆرە لە شیعرو، ڕۆمانی خەیاڵی، ڕاستەقینە، وتار، وە کتێبی کۆمیدی، لەم ساڵانەی دواییدا ستایشێکی زۆرکرا بۆ ڕۆمانە پڕ فرۆشەکەی کە باس لە داهاتوویەکی ترسناك دەکات لە وڵاتێك کە دەکەوێتە نزیك (**New England**) وڵاتێکی نیمچە-کریستیانە، خاوەن ڕژێمێکیی پیاو سالارانە و دیکتاتۆرانەیە، کە ناسراوە بە(**Gilead**) ئەم ڕژێمە ئاینیە حکومەتی وێلایەتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا دەڕوخێنێت، کارەکتەری سەرەکی و چیرۆك بێژەکەی ژنێکە بەناوی(ئۆفرێد) یەکێکە لە نێو ئەو گروپەی کە ناسراوە بە «کارەکەرەکان» ئەم گروپە بەناچاری دەبێت ئەرکی منداڵ خستنەوە جێبەجێبکەن بۆ «فەرماندەکان» کەبریتین لە چینی دەسەلاتداری پیاوان. ڕۆمانەکە تێروانینی بابەتی ملکەچکردنی ژن دەکات لە کۆمەڵگایەکی پیاوسالاردا ئەو جیاوازیەش مانای ئەوە دەگەیەنێت کە ژنان هەوڵی بەرگریکردن و بەدەستهێنانی سەربەخۆی خۆیان دەدەن.

ڕۆمانی «چیرۆکی خزمەتکار» لە ساڵی ١٩٨٥بڵاوکرایەوە هەر لە هەمان ساڵدا بوو بە براوەی خەڵاتی «پارێزگاری گشتی»، وە لەساڵی ١٩٨٧براوەی خەڵاتی (**Arthur C Clarke**) بوو هەروەها پاڵێوراوی خەڵاتی بووکەر» و خەڵاتی (**Nubela**)ی ساڵی١٩٨٦ بوو وە هەروەها خەڵاتی (**Prometheus**) بۆ ساڵی ١٩٨٧.کتێبەکە گوجێنرا بۆ فلمی ١٩٩٠ وە فلمی ئۆپێرای ٢٠٠و پرۆگرامێکی تەلەفیزۆنی ساڵی ٢٠١٧ ، وە بۆ میدیاکانی تریش. پسپۆڕۆ و هونەرخوزانی (**Elizabeth Moss**) کتێبەکەیان کردۆتە لیستی کتێبە پرفۆشەکانی جیهان.
لەکاتێکدا هەندێك لە خوێنەران چەند لێکچواندنێکیان بەدیکرد لەنێوان سەرۆکایەتی زۆردارەکی(**Gilead**) و بزوتنەوەکەی سەرۆك دۆڵاند ترەمپدا.

ئەمەش بەپێی ڕۆمانەکەی مارگرێت ئاتودە کە ژنان ڕۆبی سورو کڵاوی سپی بپۆشن تا بە بێدەنگی نارەزایەتی خۆیان دەرببڕن لە خۆپیشاندانە ڕامیارییەکاندا، بەهەمان شێوەی کارەکەرەکان کە لە ڕۆمانەکەی مارگریت ئاتود و پرۆگرامە تەلەفیزۆنیەکاندا باسکراون، مارگرێت ئاتود تەواوکەری ڕۆمانەکەی (ڕاسپاردە) ی بڵاوکردەوە. ئاتود لە گفتۆگۆیەکی تەلەفۆنیدا قسەی لەگەڵ ڕۆژنامەگەرێکی ئەمریکیدا کرد و پێی ڕاگەیاند: «تۆ هێشتا لێرە نیت، ئەگینا نەتدەتوانی ئاوا قسەم لەگەڵ بکەیت»، ئاتود بە هاوڵاتیەکی ڕۆژنامەگەری ئەمریکی وت، کە لە تەلەفۆنەکەدا پێکەنی « تۆ لەوانەیە لە بەندینخانەیەکی تاکەکەسیدا بیت یان بەجۆریك کەسێکی مردوویت چۆن دەوێریت ئاوا قسە لەگەڵ ژنێکدا بکەیت لە ڕێگەی مۆبایلەوە وە دەربارەیان بنوسیت؟ ئەتوت وتی کە ئەو پێی وابووە ئەمریکیەکان ئاگاداربوونە لە بارەی مەترسیەکانی تێکدانی دەستوری ئەمەریکا، ئەو وتی «ئەمەش ئەوەیە کە لە نێوان تۆ و دیکتاتۆریدا دەمێنێتەوە .

گەر من کەسێکی گرەوکەر بوومایە ئەوا من گرەوم لەسەر ئەمریکییە دەمارگیرەکان دەکرد یەگرتنی خەڵکیم ڕەتدەکردەوە، بۆیە من پێم وانیە کە تۆ یەکرێزی و یەکێتی خەڵکی بەدەست بێنیت، تۆ ئەوە بەدەست دێنت، بەڵام ئەوە سەختە. شارۆن ڕەب دامەزرێنەر و سەرۆکی دەزگای خەڵاتی ئەدەبی ئاشتی دەیتۆنە و ستایشی دەیتۆنی کرد بۆ بەرهەمە گەلخوازیەکەی بەهەمان شێوە بۆ ئەوەی کەخەڵکی فێردەکات لە بارەی شوێنکەوتی دادپەروەری کۆمەڵایەتی و کاری ژینگەی. «مارگرێت ئاتود بەردەوامە لە بیرخستنەوەی ئێمە لەوەی کە» ئەوەی کە لێرە ڕوونەدات، ناتوانرێت پشتی پێ ببەسترێت، بەڵام دەکرێت هەرشتێك لە هەر بارووددۆخێدا ڕووبدات، وە لە ئێستادا، ئەمەش بەپێی ڕەتکردنەوەی دەستورە دیموکراتیەکانی نێو بزوتنەوەکان دەبێت. ڕاب بە ڕۆژنامەگەرە ئەمریکیەکەی وت « وانەکانی مارگارێت زۆر گرنگن».

مارگارێت ئاتود هاوبەشە کۆنەکەی ڕۆمانسوس «گرەیم گبسۆن» لەتەمەنی هەشتاو پێنج ساڵیدا کۆچی دوایی کرد، ئاتود هەشتا ساڵە، وتی کە هەوڵی سەرقاڵکردنی خۆی داوە دوای لە دەستدانی هاوبەشەکەی کۆنەکەی، وەکو داهێنانی کتێب و گەشکردن تا ئەو کاتەی کە پێش ئەوەی ڤایرۆسەکە بگرێت. لەو کاتەوە ئیمزای لەسەر هەزارەها کتێب و پاشکۆی کتێبی کردووە بۆ پشتگیریکردن لە کتێب فرۆشە سەربەخۆکان، گفتوگۆی لەگەڵ کەناڵی «زوومدا» کردووە.

مارگارێت ئاتود خۆی بە کەسێکی ڕاستەقینەخواز دادەنێت، بەڵام بە لایەنێکی گەشبینیانە، چونکە» گەر تۆ ڕەشبین بیت، ئەوا هیچ شتێك ئەنجام نادەیت.... چونکە پێم وایە کە ئەو کەسانەی کە خۆیان ڕاستەقینەخوازن بەلای گەشبیندا پێچان خواردۆتەوە و ئەوانەن کە بەڕاستی هەوڵی گۆڕینی ئاراستەکە دەدەن.»
ئاتود یەکەم کتێبی شیعری لە ساڵی ١٩٦٠ بڵاوکردەوە. لە دوای ئەوە، حەڤدە ڕۆمانی بڵاوکردەوە کە بریتین لە» چاوی پشیلە»، «نازناوی گرێس»، «پیاوکوژە کوێرەکە»، بۆ هەر یەکێکیان خەڵاتی بووکەر و خەڵاتی **Madd Addam**بردەوە. وە ڕۆمانی»ڕاسپاردە»ی ساڵی ٢٠١٩ کە تەواوکەری ڕۆمانی «چیرۆکی خزمەتکار»ە، یەکێك بوو لە باشترین کتێبە پڕفرۆشەکانی ساڵەکە. خەڵاتی ئەدەبی دەیتۆن خەڵاتێکی ١٠,٠٠٠٠**$**دۆلارییە، براوەکانی پێشوو بریتبوون لە **John Irving, Gloria Steinem, Elie Wiesel** . مەراسیمی خەڵاتی دەیتون، لە بنەڕەتدا بۆ ئۆکتۆبەری ساڵی ٢٠٢٠دیاریکرابوو، بەڵام دووبارە دیاری کرا بۆ بەهاری ٢٠٢١بەهۆی ئاگادارییەکانی ڤایرۆسی کۆرۆناوە، ئاتود بەژدار دە بێت لە یەکێك دەبێت لە بەشداربووە براوەکانی خەڵاتەکەدا.

سەرچاوە: گاردیەن

تەکیەی تاڵەبانی

لە بیرەوەری مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس دا

ئا: سیروان بەرزنجی

پێش ئەوەی بێمە نێو باسەکەی مامۆستای مودەڕیس، دەمەوێ بە کورتی ئاماژە بە مێژووی دامەزراندنی تەکیەی تاڵەبانی و ئەو کەسانە بکەم کەپتر لە دوو سەدو پەنجا ساڵ خزمەت بەئاین و ئیرشادو زانست و مەقام و ئەدەب و شیعر پێشکەش بە مرۆڤایەتی کردووە.

تەکیەی تاڵەبانی:

دکتۆر موکەڕەم تاڵەبانی لە بارەی تەکیەی تاڵەبانی ئەمەی نوسیوەو دەڵێ: لە پێش دروستکردنی تەکیەی تاڵەبانی لە کەرکوک، لەسەر داوای خۆی تەرمەکەی مەلا مەحمودی زەنگنە، کە باپیرە گەورەی شێخانی تاڵەبانیە، لە جێگای مەرقەدی ئێستای بەخاك سپێردراوە، شێخ ئەحمەد کوڕی مەلا مەحمودی زەنگنە لە پاش ماوەیەك بناغەی تەکیەی تاڵەبانی کە لە جێگای ژێر زەوییەکەی تەکیەدا بوو، دادەمەزرێنێت و لەسەر ڕێبازی قادری دەستی بە ئیرشاد کردووە، ئەم تەکیەی ئێستای کەرکوك، لە پاش کۆچی شێخ ئەحمەدی تاڵەبانی، شێخ عەبدولڕەحمانی کوڕی کە بووە بە پۆست نشین لە ساڵی (١٢٦٠ك – ١٨٤٤ز) دروستیکردووە، ئەمەش بە فەرمانی سوڵتان (عەبدولمەجیدی یەکەم) بووە کە بەمزگەوتی (مجیدیە) ناسراوە ()

شێخانی ئیرشادی تەریقەتی خاڵسی قادری: بە پێی سەرچاوە مێژووییەکان سلسیلەی ئیرشادی شێخانی ئەم بنەماڵەیە بەم شێوەیە بووە: مەلا مەحمودی زەنگنە (١٧١٧– ١٨٠٠ز) بووە، کە لەسەر دەستی شێخ ئەحمەدی هیندی لاهوری سلووکی کردووەو تەریقەتی (قادری) لێ وەرگرتوە. پاشان شێخ ئەحمەد کوڕی مەلا مەحمودی زەنگنە (١٧٨٠– ١٨٤١ز)، پاش ئەمیش شێخ عەبدولڕەحمانی خاڵس کوڕی شێخ ئەحمەد (١٧٩٧– ١٨٥٨ز)، پاش ئەمیش شێخ عەلی گەورە کوڕی شێخ عەبدولڕەحمانی خاڵس (١٨٣٢– ١٩١١)، پاش ئەمیش شێخ محەمەد عەلی کوڕی شێخ عەلی گەورە (١٨٥٦ – ١٩٣٣ز)، پاش ئەمیش حاجی شێخ جەمیل کوڕی شێخ محەمەد عەلی کەڕڕە (١٨٩٠– ١٩٦١ز)، پاش ئەمیش شێخ عەلی دووەم کوڕی حاجی شێخ جەمیل (١٩٢٩– ١٩٩٠ز).

لە ئێستادا شێخی ئیرشادی تەکیەی تاڵەبانی (حاجی شێخ یوسف کوڕی شێخ عەلی)ە، کە ناوبراو لەساڵی (١٩٦٢) لە دایکبووەو دەرچووی کۆلێژی شەریعەیە لە مەدینەی مونەوەرە، لە دوای وەفاتی باوکی ئەرکی مزگەوت و تەکیەی گرتووەتە ئەستۆی خۆی و تا ئێستاش بەردەوامە.

تەکیەی تاڵەبانی لە دیدی مامۆستای مودەڕیس دا:

خوالێخۆشبوو مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس لە کتێبی یادگارییەکانی ژیانم. وا باس لە تەکیەی تاڵەبانی و شاری کەرکوك دەکات و دەفەرموێ: لە ساڵی (١٩٥٥) لەلایەن بەڕێز (محمد شفیق العانی) بەڕێوەبەری گشتی ئەوقاف لە بەغدا، ئەمری ئیداری بۆ دەرکردم و پێی وتم بڕۆ لە کەرکوك دانیشەو مەعاشەکەت دەوام دەکا، جا لەبەر ئەوە کە پێشتر ئاشنایەتیم لەگەڵ خوالێخۆشبوو (حاجی شێخ جەمیل) دا هەبوو، لە تەکیەی تاڵەبانی دانیشتم، خوا جەزای حاجی شێخ جەمیل بداتەوە زۆر حورمەتی گرتم، فەقێی بۆ ڕاگرتم، ئیدی خەریکی تەدریس بوم، کوڕەکانی حاجی شێخ جەمیل: شێخ عەلی و شێخ عەبدولڕەحمان زۆر خزمەتیان دەکردم.

پاشان لە مانگی موحەرەمی ساڵی (١٩٥٥) دا ماڵەکەم لە سلێمانییەوە گواستەوە بۆ کەرکوك، لە حەوشی شێخ عەزەدین تاڵەبانی کە لەو ڕۆژەدا شێخ فاتیح شێخ جەلالی تێدا بوو، دوو هۆدەم بەکرێ گرت و دانیشتین تێدا.

لەم ماوەدا محەمەد شەفیق بەڕێوەبەری گشتی ئەوقاف سەردانی کەرکوکی کردو هات بۆ تەکیە، زۆر دڵخۆشی دامەوەو، بەهەر حاڵ کارێ وا هاتە پێشەوە کە تەکیەی تاڵەبانی وەکو مەدرەسەی خۆمی لێهات، ئیدی مەشغوڵی تەدریس و تەئلیف دەبوم.

پاش ئەمانە تۆزێ چاوم کرایەوە لە کەرکوکدا بە هۆی هاوڕێتی حاجی شێخ جەمیلەوە بە هۆی ئەخلاق و ئینسانیەتی ماڵ و منداڵەکانیەوە خۆش ڕام دەبوارد، هەروەها: (عەلی ڕەفیق ئەفەندی خادم سوجادە، ڕەئفەت ئەفەندی برای، مەلا عەبدولمەجیدی قوتب، حاجی مەلا عومەر گومبەتی و باقی مەلاکانی کەرکوك) ئولفەت و محبەتی باشیان پەیدا کرد، بەتایبەتی لە ڕۆژانی سێشەممەو هەینی دا کاتێکی خۆشمان بەسەر دەبرد.

لە تەکیە ڕۆژانی هەینی بە هۆی دەروێشانی تەکیەوە، ئەشعار خوێندنەوەی ئەوانەوە بەتایبەتی (حاجی خالید ئاغای حەسەن قەساب و مەلا محەمەد بە شیعری خۆش زۆر مەسروریان دەکردم.

هەروەها لە کەرکوك حەمید ئەفەندی هەبوو ئینسانێکی زۆر ناسك، ئەدیب و لەبیب موحتەرەم، ئارام بوو، گەلێ جار دەهات بۆ تەکیە، لە قەسرەکەدا دادەنیشت قسەی خۆشی زەمانی حاجی شێخ عەلی ئەفەندی و کەرامەت و کەماڵاتی ئەو زاتەی بەیان دەکرد، لەو باسانە دڵم زۆر مەسرور دەبوو، لە هەمانکاتدا باسی

حەرەکات و سەکەناتی شێخ ڕەزای شاعیری مەشهور برای حاجی شێخ عەلی دەگێڕایەوە بۆم، بە هاوڕێتی ئەم زاتەو باقی ڕەفیقان زۆر مەسرور دەبوم، پاش ڕابواردنی دوو مانگ لەسەر دانیشتنم لە تەکیە، جارێ لەگەڵ شێخ عەلی کوڕی حاجی شێخ جەمیل دا ڕۆیشتین بۆ جەژن موبارەکی شێخ حەبیب کوڕی شێخ عەلی ئەفەندی، بەو دیدارە ئولفەت کەوتە بەینمان بە نەوعێکی وا، دەبوو لە حەفتەیەکا بەلای کەم دووجار چاومان بەیەك بکەوێ.خانوەکەیان نزیك بوو لە تەکیە ڕۆژی سێشەممەکان لە بەینی چاشت و نیوەڕۆدا دیدەنیم دەکرد گەلێ حکایەتی کۆنی بۆ دەکردم، ئەم زاتە گەلێ خاوەن عەقڵ تێگەیشتوو هۆشیار ئاگادار بوو لە ئوموراتی عالەم، زۆر لە ئەشعاری حافزو سەعدی لەبەر بوو، تورکی زان بوو، ئەوزاعی عوائل و پیاوە گەورەکانی بەغداو کەرکوکی زۆر دەزانی، لە ئوموری دنیا سەرامەد بوو، زۆر واقعی بوو، بە خزمەکانی دەفەرموو: (ئازابن مەکەون، کە کەوتن گلەیی لە کەس مەکەن).

مامۆستای مودەڕیس بەردەوام دەبێت و دەڵێ: زۆر جار لەگەڵ عەلی ئەفەندی خادم سوجادە دیدەنی شێخ حەبیب مان دەکردو بەینی چاشت و نیوەڕۆمان بەسەر دەبرد، هەروەها زۆر جار عەلی ئەفەندی دەهاتە تەکیە لە قەسرەکەدا بەقسەی خۆش و ئەشعار (ئەدیبەکان) کاتێکی خۆشمان ڕادەبوارد، گەلێ جار پاش عەسران لەگەڵ شێخ عەلی حاجی شێخ جەمیل، یا لەگەڵ حاجی سەعیدی محەمەد گوڵی بەر تەکیەیی، یا بەتەنیا خۆم دەڕۆیشتم بۆ ماڵی عەلی ئەفەندی، لە ناو حەوشەکەدا لە دەوری چیمەنەکەدا، یا لەسەربانی دراوسێ حوجرەی (سەجادەی شەریفە) دادەنیشتین، بەقسەی خۆش ڕامان دەبوارد.

زۆر جار هەڵدەکەوت مەلا عەبدولمەجیدی قوتب کوڕی مەلا مەردان کوڕی مەلا محەمەدی قوتب کە باش مەلای کەرکوك و خزمی ماڵی عەلی ڕەفیق ئەفەندیە، لەگەڵ مەلا عەبدولڕەحمان کوڕی عەلامە مەلا عەلی حیکمەت ئەفەندی و لەگەڵ هەندێ لە زانایانی تر لەوێ ئامادە دەبوون، بە ئەشعارو نوکات ڕامان دەبوارد، بەتایبەتی لە ڕۆژانی سێشەممە سبەینیان لە مزگەوتی حاج خەلیل کە شوێنی مەلا عەبدولمەجیدی قوتب بوو، لە پاش عەسران لە مزگەوتی (مەلا ئەحمەدی مەلا حەکیم) مەلاکان لەوێ کۆدەبونەوەو زۆر بەخۆشی ئەو کاتە دەگوزەرا لەسەرمان بە تایبەتی لە نێوان من و مەلا عەبدولمەجیدی قوتب دا گەلێ نوسراوی مەحەبەت و دۆستایەتی لە نێوانماندا پەیدا بوو.

مامۆستای مودەڕیس لە ساڵی (١٩٥٩) کتێبی (بارانی ڕەحمەت) لە کەرکوك چاپکرد، بە دیاری نوسخەیەك بۆ مەلا عەبدولمەجیدی قوتب پێشکەش کردووە، جا مامۆستای قوتب بە هۆنراوەیەکی جوان وەڵامی مامۆستای مودەڕیسی داوەتەوە ئێمە لێرە ئەم دوو بەیتەی لێ بڵاودەکەینەوە:

مەدحی پێ ناوێ زاتێکی وەك تۆ
تەلیفەکانت شاهدن بۆ تۆ
ئەوە دەلیلە کە مەلای چاکی
شاسوارێکی چست و چالاکی

هەر لەو ماوەدا کە لە شاری کەرکوك دا بووە لە زستانا جارجار سەردانی شێخ عەبدولکەریم کوڕی شێخ قادر کوڕی شێخ کەریمی کەسنەزان کردووە کە لە ساداتی بەرزنجەو لە نەوەی شێخ ئیسماعیلی ولیانیە، دەهاتە ناو تەکیەی خۆی لە قەڵای کەرکوك، مامۆستای مودەڕیس جارجار چووە بۆ دیدەنی، پەیوەندی نێوانیان خۆش بووە، مامۆستای مودەڕیس بۆ ماوەی پێنج ساڵ لە (تەکیەی تاڵەبانی) بە سیفەتی مودەڕیس خزمەتی کردووە و لەو ماوەدا گەلێ مەلای ئەو سەردەمە کە لە شارەکانی کوردستان دەهاتن و مۆڵەتی مەلایەتی پێ بەخشیون ئەمەش ناوی ئەو بەڕێزانەیە:

١- مەلا محەمەد ئەمینی گەورەدێ
٢- مەلا خدر سپیرویی مەنگۆڕی
٣- مەلا ڕەشید قولی جانی
٤- مەلا حوسێن محەمەد کۆیی
٥- مەلا عومەر ڕەشید هەورامی
٦- مەلا مستەفای کۆزەپانکە

مامۆستا مەلا عەبدولکەریم لە ڕۆژی یەك شەممەی ساڵی (١٩٦٠) ماڵەکەی لە کەرکوکەوە گوێزایەوە بۆ شاری بەغداو لەوێ نیشتەجێ بوو، لە ساڵی (٢٠٠٥) روحی پاکی بە فریشتەکانی ئاسمان سپاردو لە گۆڕستانی شێخ عەبدولقادری گەیلانی بەخاك سپێردراوە.

سەرچاوە:

١- هەندێ لە یادگارییەکانی مامۆستا مەلا کەریمی مودەڕیس، لە ئامادەکردنی - عەبدولدائیم مەعروف هەورامی، ساڵی ٢٠١١.
٢- دیوانی، شێخ ڕەزای تاڵەبانی، د.مکرم تاڵەبانی، ساڵی ٢٠٠١.

درامایەکی وێنەکاری

عەبدولعەزیز مەجید

پاش ئەوەی مرۆڤ بە هۆی کەمی باران و باری سەختی ژیان و قەیران و وشکەساڵی بۆ بژێوی سەرچاوەی ژیان لە سەردەمی کۆندا ڕووی کردۆتە ئەو شوێنانەی کە نزیك ڕووبارو ئاوەدانین، بە ناچاری شوێنە سەختەکان و ئەشکەوتەکانی جێدەهێشت، لەو سەردەمەدا فێری پرۆسەی کشتوکاڵی و بەخێوکردنی مەڕو ماڵات و ئاژەڵداری دەبوو بۆ دابینکردنی سەرچاوەی ژیانی.

هەر لەو سەردەمانەشدا ئامرازی کاروباری ڕۆژانە ڕووی لە زیادبوون دەکرد، ئینجا دۆزینەوەی کانزای مس و بەکارهێنانی بۆ دروستکردنی ئامرازی جۆراوجۆر، وەك داس و چەقۆو گاسن و هتد... مرۆڤ فێری دروستکردنی خانوو بە گڵ و پاشان بە خشت نەخشێنراو، لە کۆی خانووەکان لادێ پاشان شارەدێ دروستکرا. کۆمەڵی کوردەواری لە سەردەمی ڕابردوودا کۆمەڵگەیەکی گوندنشین و عەشایەر بووە. ئەوسا دەرەبەگایەتی بە شێوەیەکی چڕوپڕ لە کاردا بوو، باڵی بەسەر ناوچەکاندا کێشابوو. ژیانی ئابووری ئەو سەدەیەو نیوەی یەکەمی سەدەی ئێستاش بە ڕادەیەکی زۆر هەر لەسەر کۆڵەکەی بەرهەمهێنانی کشتوکاڵ و مەڕوماڵات بەخێوکردن وەستابوو.

لەبەرئەوەی بە شێوەیەکی سروشتی بەروبوومی کشتوکاڵی وەك گەنم و جۆو نۆك و نیسك و... هتد. بەرهەمی مەڕوماڵات وەك گۆشت و کەرەو ماست و خوری و پێستە، ببوون بە سەرچاوەی ئابوری زۆربەی زۆری کۆمەڵگەی کوردەواری، وەك ڕەوەندو چیایی و زورگ و دەشت نشینەکان کە بۆ دابینکردنی پێویستییەکانی ڕۆژانەی ژیانیان خۆیان بۆ ئاڵوگۆڕ پێکردنی شتومەك و پێویستیەیکانی تری ژیان و گوزەرانیان بەکاریان دەهێنا، جگە لەوەی جوتیارانی ناوچە دەشتە گەورەکان یان لە پارچە زەویە تەسکەکانی ناو چیاکان کشتوکاڵیان دەکرد، هەروەها ڕەزو باخی بەردارو میوەی هەمە چەشنەیان

بەرهەم دەهێنا.

وەکو هەموو کۆمەڵگەیەکی ڕۆژهەڵاتی کۆمەڵی کوردەواریش چەندین پیشەسازی و سەنعەتێکی لەناودا هەبوو بۆ دابینکردنی پێداویستی کۆمەڵگا کە لە شارەدێ و لادێیەکان هەبوونەو بەردەست بووە کە پیشەسازی سەرەتایی بوون وەستاو سنعەتکارەکان یان خەڵکی لادێ بوون یان شارو شارەدێیەکان لە ئەنجامی گەشەکردنی ئاڵوگۆڕی شتومەك بە یەك دەگەیشتن.

پیشەسازییەکانی ئەو سەردەمە جۆڵایی و شاڵ دروستکرن و ڕانك و چۆغە، کە جلوبەرگی پیاوان بوو.. ژنانیش بە نەخش و نیگار لەسەر جلەکان بەدەست و چنین و هەروەها دروستکردنی گاسن و ڕەشماڵ و قاپ و گۆزەو خەنجەرو داس و تەون بەڕەو فەرش و هی تر..

کە زۆربەی لە لایەن پیشەوەرەکانی جوولەکە کوردەکانەوە بەرهەم دەهێنران، کە ئەوکات لە شارو شارەدێیەکان هەبوون، خەڵکی چیای بە میوەو توتن، خەڵکی دەشت و گوندەکان بە گەنم و دانەوێڵە ئاڵوگۆڕو گۆڕینەوەیان دەکرد زۆر کەم بە پارە هەبوو..

جگە لە بەرهەمهێنانی کشتوکاڵ بەخێوکردنی مەڕوماڵات و ئاژەڵ گرنگی زۆری هەبوو، بەرهەمهێنانی بەروبوومەکەیان لە پاڵ کشتوکاڵ کە سەرچاوەی سەرەکی بوون لە ناو کۆمەڵگەی کوردەواریدا.

گاسن و هەوجاڕی وڵاخ کاری دەست کە شێوەی سەرەتایی بوو، زۆر لە ژنانی کورد بە خوری و ڕستن و چنین خەریك بوون، خوری گرنگی زۆری هەبوو بەرهەمی زۆری لێ دروست دەکرا.. سودو سەرچاوەی ژیانی ژنان بوو لەو سەردەمەدا.

گەر بێت و سەرنج و خوێندنەوە بۆ ئەم تابلۆیەی هونەرمەند سامان ئەبوبەکر بدەین کە زۆر لە کارەکانی کشتوکاڵی تێدا خراوەتەڕوو، کە درامایەکی وێنەکاری کلتوری ڕەسەنەو ناتوانرێت تێڕامان و تێپەڕبوون لەسەر ئەم تابلۆیە ئاوا ئاسان بێت، گەر سەرنج بخەینە سەر تابلۆکە پێنج وێنە دەبینین، کە لە کاتی هاویندایە و لە کاتی کۆکردنەوەی بەرهەمە کشتوکاڵیەکاندا لە سەردەمی زوو گەڕانەوەیەکە بۆ بیرخستنەوەو زیندو هێشتنەوەی کەلتورو داب و نەریتە کۆن و ڕەسەنەکانی باب و باپیران..

تابلۆ وێنەکاریەیکان بەو شێوەن

وێنەی یەکەم: درووێنەیە، چەند جوتیارێك بە داس دەغڵ و دان دەدوورنەوە کە بە دەم کارەوە گۆرانیش ئەڵێن:

هەد درووونە درووونەدەسکی داسم بەڕونە

هەی هەی درووونە درووونە   دەسکی داسم بەڕونە

وێنەی دووەم: کۆکردنەوەو بارکردنی گیشەیە پاش درونەوە دەگوازێتەوە بۆ نزیك لادێکە کە شوێنەکە پێی دەڵێن سەرچۆغین کە بە تریشقە (عەرەبانە) بە گوێدرێژ یان ئەسپ ڕادەکێشێ گیشەکە دانەنێت.

وێنەی سێیەم: گێرەکردنە بە جەنجەڕ لەسەر دەغڵەکە بۆ جیاکردنەوەی گەنمەکە لە قەسرەکە پوشەکە، ئەویش جەنجەڕ ڕاکێشان بە گوێدرێژ یان ئەسپ، جوتیارێك لەسەر جەنجەڕەکە دائەنیشێت.

بە داخەوە لێرە وێنەیەکی تر هەیە کە هونەرمەند سامان ئەبوبەکر نەیکێشاوە، ئەویش شەنە بایە، جیاکردنەوەی گەنمەکە لە کایەکە.. جیاکردنەوە بە (شەنە) شەنەبا.. کە ئەبوو وێنەی چوارەم بایە.

وێنەی چوارەم: لە تابلۆکەدا وێنەی مێگەلە مەڕێکە لەسەر پاشماوەی دوای دوورینەوەی دەغڵدا دەلەوەڕێن، کە پێی دەڵێن پەرێس.. لەگەڵ شوانکارەکان.

وێنەی پێنجەم: دوو ژن یان دوو کچ بە ڕێگا ئەڕۆن، دێن بۆ لای جوتیارەکان، ئەوەش یان نان و ئاو خواردن دێنن بۆ جوتیارەکان یان لە کانی دەگەڕێنەوە، ئاو بۆ جوتیارەکان دێنن.

خەرمان بەرەکەت لەو کاتەدا بەکاردەهات کە جوتیاران یان خاوەن ڕەزو باخەکان خەریکی کۆکردنەوەی بەرهەمەکانیان دەبوون، لەسەر چۆغین یان لەسەر زەوییەکانیان کە بە لایاندا تێپەڕ دەبوویت دەتوت خەرمان بەرەکەت، لە بری ئەوەی سڵاو یان ماندوونەبوونیان لێ بکەیت، بۆیە منیش ئەڵێم خەرمان بەرەکەت..

هونەرمەند سامان ئەبوبەکر بۆ دراماکردنی وێنەکاری تابلۆکەی بۆ زیاتر پڕکردن و تێرکردنی چاو باشتر پڕ سەرنجتر با یان تابلۆکەی بکردبایە دوو تابلۆی یەك و دوو یان سێ تابلۆ..

لە تەنیشت یەکتر کە سەرەتا بێت بۆ تابلۆی وێنەکاری هونەری درامی کەلتوری ڕەسەن و سروشتی کوردستانی ڕەنگاوڕەنگی دەشت و کێوە جوانەکان، ئەشتوانرا وێنە دراماکارییەکە لە وێنەی یەك: کێڵان بووایە بە گاسن و ڕاکێشانی بە ئاژەڵێك بە دەستی جوتیارێك بۆ کێڵانی زەوی.

وێنەی دووەم: تۆ دانی زەویەکە بە گەنم یان بە جۆ لە لایەن جوتیاران و ژنانی لێزان تۆدان بکەن.

ئەم کات تابلۆکان وێنەکانەکارییەکە زۆر سەرنجڕاکێش و درامی ئەبو لە گێڕانەوەو کۆکردنەوەو چاندنی گەنم و جۆو درووێنەکردن، گەر مەڕو ماڵاتەکەش بە چەند قۆناغێك وێنە کێشرابا، زۆر سەرنجڕاکێش و دڵگیرتر دەبوو، ئەویش بە شێوەی درووێنە بوایە.

وێنەی یەکەم: مەڕوماڵات و ئاژەڵ و سەگ و شوانکارەکان.

وێنەی دووەم: بێری و مەڕدۆشین لە لایەن شوان و مەڕو بێری.

وێنەی سێیەم: دروستکردنی ماست و پەنیر لە لایەن ژنان، مەشکەهەژان و دروستکردنی دۆ..

ئەمە زیاتر و زیاتر دەبووە بەرچاوخستنی بینەرو تەماشاکار بۆ هیلاکی و ماندووبوونی ئەم سەردەمەی کە خەڵك بۆ بژێوی ژیان چەند بە ئازار ئەیتوانی نان بەدەست بهێنێت..

لە پێشانگای تایبەتی هونەرمەند سامان ئەبوبەکر بە ناوی شنەبا ڕەنگە شنەبایەك کە لە جوانی نیشتمانەوە سەرچاوەی گرتبوو، بە ئامادەبوونی ژمارەیەکی زۆر هونەرمەندان و جەماوەری هونەردۆست کە توانی بە تابلۆ سەرنجڕاکێشەکانی لە بواری ڕەنگ و جوانی سروشتی کوردستان.

هونەرمەند سامان ئەبوبەکر لەدایکبووی ساڵی ١٩٦٨ لە پەیمانگای تەکنیکی کەرکوك لە ساڵی ١٩٩٠ دەرچووە، پێشانگاکە ٣٠ تابلۆی قەبارە جیاواز بە ڕەنگی ڕۆنی لەسەر نفاس لەخۆ گرتبوو.

بەرهەمەکانی ئەم جارەی هونەرمەند دەنگدانەوەی جوانتری بوو لەسەر کارە هونەرییەکان کە تابلۆی قەشەنگ و سروشتی ڕەنگ و دڵفڕێنی کوردی بوو، هونەرمەند سامان ئەبوبەکر تا ئێستا (١٠) پێشانگای تایبەتی کردۆتەوە لە شارەکانی هەرێمی کوردستاندا، بەشداری کردووە لە وڵاتانی دەرەوە بە تابلۆ ڕەنگین و سەرکەوتووەکانی لەسەر ئاستی نێودەوڵەتی توانیویەتی ڕەنگ و جوانی سروشتی کوردستان لە تابلۆکانیدا بەرجەستە بکات، بیانبات بۆ پێشانگا نێودەوڵەتیەکان کە جێگای تێڕامان و سەرنج بوون، پڕبوون لە مانای ڕەسەنایەتی کەلتووری، ئەوەی زۆر سەرنجی ڕاکێشام ئەم تابلۆیە وێنەکارییە کە کۆکردنەوەی خەرمان بوو لە گوند، کە جوتیاران خەریکی کشتوکاڵن، حەزم کرد خوێندنەوەی وەستانێك بکەم بە دیاریا پێی بڵێم خەرمان بەرەکەت، خەرمان بەرەکەت هاوڕێی هونەرمەند سامان ئەبوبەکر.

دوایین دیدار لە تابلۆی (نقومبوون)

شاكاری ئەلفرێد ژێلیۆ* ١٨٩٢

ڕاڤەکردنی : عەبدولڕەحیم سەرەڕۆ

بە درێژایی مێژووی هونەری شێوەكاری بە سەدان تابلۆی جوان و ناوازە لەسەر دوایین دیدارو (ماڵاوایی) لەلایەن گەورە شێوەكارانی جیهانەوە كێشراون، هەندێكیان لەسەر خۆكوشتن، مردن، تێكشكانی خۆشەویستی و هەریەكەو بە شێوازێك گوزارشتی لە ئازارەكانی ناخ و هەستی خۆی كردووە، هەندێكیان لە ئەدەبی جیهانی و هەندێكی تریان زادەی خەیاڵی خودین، زۆربەی هەرە زۆری ئەو تابلۆیانەش بوونەتە مایەی سەرسامی و تێرامانی بینەران، بەڵام هیچ شاكارێك هێندەی ئەم تابلۆیەی ئەلفرێد ژێلیۆ (١٨٤٤ـ ١٩٢٦) نەبۆتە جێی مشتومڕی ناوەندی هونەری شێوەكاری و تەنانەت هەندێك لە زانستە مرۆییەكانیش، ناوبانگی ئەم تابلۆیە لەوەدایە؛ هیچ كات دوو كەس كۆك نابن لەسەر ئەوەی بابەتی تابلۆكە دوایین ماچی ماڵاواییە كە پڕە لە نائومێدی و خەمناكی یان هەناسەی بوژاندنەوەیە كە لێوانلێوە لە گەشبینی و بەخشندەیی بە ژیان، تەنانەت هەردوو بۆچوونەكانی پێشوو لە تاكە كەسێكدا لە كاتێكەوە بۆ كاتێكی تر جێگۆركێ دەكەن.

بەپێی لێكۆڵینەوەكانی زۆربەی توێژەرانی دەروونی؛ ئەم بابەتە زیاتر پەیوەندی بە لایەنی خودیی بینەرەوە هەیە، هەر كەسێك لە دۆخی ڕەشبینیدا بۆی بڕوانێت بەوە لێكی دەداتەوە كە ژنەكە مردووەو خۆشەویستەكەی دوای خنكان تەرمەكەی لەناو ئاوەكە دەدۆزێتەوەو وەك وەفاو خەمخۆرییەك ماچی دەكات و هەوڵدەدات بەلەمەكە ڕاست بكاتەوەو تەرمەكە بەرزبكاتەوەو بەرەو وشكایی ببات، لە بارێكی تردا ئەگەر بە گەشبینی بۆی بڕوانێت دەبینێت ژنەكە لە دوایین ساتەكاندایەو پیاوەكە هەوڵدەدات لە ڕێگەی هەناسەی بووژاندنەوەوە دووبارە بە ئاراستەی مانەوە ژیانی پێ ببەخشێتەوە.

شوێن ناوەڕاستی دەریایەو ئەوەی لە تابلۆكەدا دەبینرێت كەشێكی نالەباری تێكشكانی بەلەمێكە لەناو شەپۆلەكاندا؛ كە لەسەردەمەكانی بەر لە پێشكەوتنی تەكنەلۆژیا یەكێك بووە لە زۆرترینی ڕووداوە دڵتەزێن و كارەساتبارەكان و سەفەركردن لە ڕێگەی دەریاوە گەورەترین سەركێشی و سەرەڕۆیی ڕێگەی هات و نەهاتبووە، پیاوەكە وێرای كەتەیی و كەڵەگەتی و گەورەیی قەبارەی جەستەی نیشانەكانی هەژاری و شەپڕێوی بە جلوبەرگەكەیەوە دیارە، هاوبار جەستەی ژنەكە زۆر لاوازەو تەنانەت جلەكەشی لەبەر كۆنی هەڵپرووكاوەو لە ڕزین نزیكبۆتەوە، بە دیوێكی تردا قوربانییەكە هیچ جۆرە خشڵ و كەرەستەیەكی جوانكاری بە دەستومەچەك و گوێ و گەردنییەوە نابینرێت وەك بەڵگەی تەواو لەسەر هەژاری و بێ دەرامەتی، لە دیوی پشتی تابلۆكەوە پاشماوەی بەلەمەكە تێكشكاوەو بە داروو خاوی لە چركەساتەكانی نقومبووندایە، وێرای بریسكەی شەپۆلەكان ڕەنگی ڕەش و بۆر كە دوو ڕەنگی خەمۆكن تێكەڵی هەموو ڕەنگەكان بوونەو بەهۆیەوە جەستەی قوربانییەكە زۆر بە زەقی دەركەوتووە، بەلەمە ڕەشەكە كە هەردوو كاراكتەرەكەی لەخۆیدا كۆكردۆتەوە لە جووڵەیەكی سەیردا لە نێوان نقوومبوون و ڕاستبوونەوەدا سەر لە بینەر دەشێوێنێ. دواجار لەسەر هەمان هەستەوەری لەنگەر دەگرین بەوەی ئەم تابلۆیە وێرای ئەو تراژیدیایەی لە مەتنیدایە هاوبار لە نێوان گەشبینی و نائومێدیدا سەر لە بینەر دەشێوێنێ.

دەروونناسان هاوشێوەی ڕەخنەگران دیدو بۆچوونی زۆریان لەسەر تابلۆكە هەیە، بە گەڕانەوە بۆ چیرۆكی ئایینی و ئەفسانە دێرینەكان زۆرترین شیكردنەوەی هێمای دەروونییان لەسەركردووە؛ لە زۆربەیاندا بە ناراستەوخۆ باسی دژوارییەكانی ژیانی نەداران و سەختی ڕۆژگاری هەژاران كراوە، بەپشتبەستن بە ئەفسانە دێرینەكان دەریا ژیانە بە هەموو پەنهانییەكان و نادیاری چارەنووسەوە، مرۆڤی بێ دەسەڵات هەمیشە لە بەربەرەكانیدایە بۆ پاراستنی خۆی و دەوروبەرەكەی كە لەم تابلۆیەدا لە بوونی مێینەیەكی بێ دەسەڵاتدا بەرجەستەكراوەو پیاوەكە بە دیار بەلەمە شڕێكەوە بێ وچان هەوڵدەدات لە ڕووتی و مردنی ڕزگار بكات.

* شێوەكاری فەرەنسی ئەلفرێد ژێلیۆی سەر بە ڕەوتی شێوەكاری پریتۆن، لەدایكبووی شاری كۆنكارنۆ (باكووری فەرەنسا) لە ١٢ی سێپتامبەری ساڵی ١٨٤٤ـە، باوكی كشتیارو ڕاوچی بووە، دواتر بۆ ماوەی (١٥) ساڵ سەرۆكی شارەوانی كۆنكارنۆ بووە. ناوبراو سەرەتا لەسەر دەستی ثیۆدۆر لۆمۆنیە (١٨٨٨-١٨١٥) فێری كاری دیزاینەری بووە، ساڵی ١٨٦٢ بۆ ماوەیەكی كورت لە پاریس دەچێتە ئەكادیمیای سویس و دواتر خۆی لە شوێنكاری الیخاندرا كاپاناڵ دەبینێتەوەو لەوێ چاوی بە چەندین گەورە هونەرمەندی شێوەكاری دەكەوێت وەك جۆل باستیان لۆباژ، فرناندۆ كۆرمۆن،ل تیوفڵ دیرۆڵ، دەبنە سەرەتای گۆڕانكاری لە ژیانی و دەست لە كاری ئەندازەی بیناسازی دەكێشێت و خۆی بۆ شێوەكاری تەرخان دەكات. لە نێوان ساڵانی ١٨٨٩ ـ ١٩٠٠ بە هۆی نمایشكردنی بەرهەمەكانییەوە لە پاریس چەندین خەڵاتی پێ دەبەخشرێت، دواتر دەگەڕێتەوە كۆنكارنۆی جێ زاو تا مردن هەر لەو شارە دەمێنێتەوە، دەخزێتە بواری سیاسەتی ناوخۆو دەبێتە ئەندامی ئەنجومەنی گەلەری هونەرە جوانەكان لە كیمبێ. ساڵی ١٩٢٦ بە هۆی نەخۆشییەكانی پیرییەوە كۆچی دوایی دەكات و هەر لە شارەكەی خۆی بەخاك دەسپێردرێت.

مێژووی تەلەفزیۆن لە کەرکوک

سمکۆ بەهرۆز (ئەڕێ)

(بەشی چوارەم)

***کەناڵی ئاسمانیی کەرکوک:-**

لەسەر بڕیاری سکرتێری گشتیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان خوالێخۆشبوو (مام جەلال) تەلەفزیۆنی لۆکاڵی کەرکوک لە ١ی حوزەیرانی ٢٠١١ کرا بە کەناڵێکی ئاسمانیی بەشێوەیەکی (تێست)و لە ٣ی ئەیلولی ساڵی (٢٠١١)ی زاینی پەخشی کەناڵەکە لەسەر فریکوێنسی (١٠٧٨٥) لەسەر مانگی دەستکردی (نایلسات) بە شێوەیەکی فەرمی لە ڕێو ڕەسمێکی شایستەدا کرایەوە، وەکو کەناڵێکی ڕێخکراو بەمەبەستی ڕاگەیاندن، ڕووناکبیری، تەرفیهی... هتد.

ئەم کەناڵە ئاسمانییە بە زمانەکانی کوردی، عەرەبی، تورکمانی، ئاسووری پەخشی خۆی دەست پێکرد وەکو پێکەوە ژیانێکی ڕاستەقینەی هەموو نەتەوەکان و پێکهاتەکانی کەرکوک، گەلێك بەرنامە و ڕیپۆرتاژ و هەواڵی جۆراو جۆری بەزمانەکان پێشکەش کردووە.

ئامێرەکانی ئەم کەناڵە لەلایەن کۆمپانیای (میدیای جی کاسنتە)وەیە، کەلەلایەن ئیدارەی گشتیی یەکێتیەوە دابینکراوە بە (٣ مێگا) لەسەر مانگی دەستکردی (نایل سات) بە سیستەمی (**SD**)، کە پارچەکانی هی سێ کۆمپانیای ئیشێت کەنەدی، ئەڵمانی و بەکامیرای (سۆنی دی ئێکس دی ٥٥)، کە ئینی کۆ دەرەکەی سۆنی ئیلیکۆسۆنە و سێڤەرەکەی (**DEE**٢)ە.

*لەگەڵ دامەزراندنی بەشی تەکنیك لە کەناڵی ئاسمانیی کەرکوك کەوتە بارێکی گونجاو بە شێوەیەکی مۆدرێرن یەکەی جۆراو جۆری بۆ کرایەوە بەسەرپەرشتی ئەندازیار حەمە عەلی.

بەم شێوەیە خوارەوە:

- یەکەی (ئەپڵینگ)
- یەکەی (ڕەسیڤ)
- یەکەی (ئێس ئێن جی).
- یەکەی (تەکنیکی ستۆدیۆ).
- یەکەی (کارەبای مولیدە)
- یەکەی (پەخشی لۆکاڵی).
- یەکەی (وەرشەی چاککردنەوە).
- یەکەی (**MCR**).
- یەکەی (ئایتی).

***کارمەندەکانی ئەم یەکانە بریتی بووە لە :**

عوسمان عومەر، عەباس عوسمان، ئەمیر بایز، زانا عەبدولخالق، عەبدوڵڵا عەلی، لوتفوئەڵڵا، فوئاد عوسمان، جەلیل جەبار، محەمەد حەمەڕەش، ئیبراهیم عوسمان، عەبدوڵڵا لوتفوڵڵا، بەختیار عیزەدین، هەژار مەجید، کۆسرەت عیزەدین، سیداد فەخرەدین، فەرهەنگ عەبدولڕەحمان، هەژار حەکیم، ئاراس قادر، سەربەست سەعید، تالیب ئەحمەد ئەنوەر، کاردۆ فەریق، ئامانج ئەبو بەکر، خالید وەلی.

***بەشی ئیدراە بریتیە لەم یەکانە:** خۆیەتی، شۆفێران، گەنجینە، خزمەتگوزارییەکان، پرسگە، بەدالە

***بەشی هەواڵ بریتی بوو لە:** ئەرشیف و مۆنتاژی هەواڵ، وەرگێڕان، پەیامنێران.

***بەشی هونەری بریتی بوو لە :** مۆنتاژ، کامیرە، ئینارە (ڕووناکی) کۆنترۆڵی ستۆدیۆی بەرنامەکان، کۆنتیرۆڵی ستۆدیۆی هەواڵ، ستۆدیۆی دەنگ و دۆبلاژ، **MCR**، گرافیك

***بەشی پەیوەندییەکان بریتی بوو لە :** ئاگاداری و ڕیکلام، گوافێر

***بەشی بەرنامەکان بریتی بوو لە:** ئەرشیف، تەنسیق، دیکۆر، منداڵان، دۆکیومێنیت

***بەشی ژمێریاری**

***بەشی سایتی کەرکوك TV**: بە هەر دوو زمانی کوردی و عەرەبی هەواڵ و ڕاپۆرت ورووداوەکانی ڕۆژانە بڵاودەکاتەوە.

***بەرنامەکانی کەناڵی ئاسمانیی کەرکوك:**

١- هەواڵەکانی:

ڕۆژانە پێنج هەواڵی سەرەکی هەیە بەزمانەکانی کوردی و عەرەبی و تورکمانی و کلدو ئاشووری و ڕاپۆرت و ڕێپۆرتاژ و پەیوەندی بە ڕووداوە سیاسی و کۆمەڵایەتی و خزمەتگوزارییەکانەوە هەیە. هەروەها لە ماوەی پەخشەکەیدا شریتی هەواڵەکان بە زمانی کوردی و عەرەبی و تورکمانی دەڕوات و ڕۆژانە بۆ ماوەی پانزە خوولەك هەواڵی وەرزشی بە زمانی کوردی ڕاستەوخۆ پێشکەش دەکرێت.

٢- بەرنامەی (دەست ڕەنگینی):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوی مەیدانییە، دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت، باس لەدەست ڕەنگینی کارو پیشەی جیاواز دەکات لە چۆنێتی دروستکردن و ئامادەکردن و بەکارهێنانی ئەو کەرەستانە کە لەژیانی ڕۆژانەی خەڵکیدا پێویستن و هەر بابەتێك جیاوازە لەوی تر وەکو: (ئاسنگەری، زێڕینگەری، فەرش چنین... هتد).

٣- بەرنامەی (پەروەردەی نوێ):

بەرنامەیەکی ڕاستەوخۆیە، دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت و باسی لە پەروەردەو کەم و کوڕییەکانی خوێندنگاکان دەکات.

٤- بەرنامەی (هەڵوەستە):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوە، دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێتء باس لە کێشەی کۆمەڵایەتی و پەروەردەیی دەکات، میوانداری ئەو کەسانە دەکات کە پسپۆرن لە بواری ئەو بابەتانەی کە دەخرێتەڕوو.

٥- بەرنامەی (ماچۆ . وەماچۆ):

ئەم بەرنامەیە بە ماچۆ زمان، دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت، بەرنامەیەکی ڕۆشنبیری، هونەری، میوزیك، کلتوری تۆمارکراوە.

٦- بەرنامەی (تەندروستی):

بەرنامەیەکی ڕاستەوخۆی هەفتانەیە، هەر جارەی دکتۆرێك دەبێت بە میوانی بەرنامە و بابەتێك دەڕووژێنی لە بواری پزیشکی و هاووڵاتیان بەشداری تێدا دەکەن.

٧- بەرنامەی (ڕەهەند):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوی مەیدانی و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی و هونەرییە، دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت، ڕۆماننووس، شاعیر، ئەدەبی دەبنە میوانی بەرنامە.

٨- بەرنامەی (گەرچەکلەر):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوی مەیدانیی دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت بەزمانی تورکمانی و باسی هونەرو ئەدەب و گۆرانی و شیعرو میوزیك دەکات.

٩- بەرنامەی (دیداری دووشەمە)

بەرنامەیەکی هەفتانەیە، بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆی لە ڕۆژانی دووشەممە پێشکەش دەکرێت، باس لە خزمەتگوازییەکان و کەم کوڕییەکانی دەکات میوانداری دەکرێت و هاووڵاتیان ڕاستەوخۆ بەشداری دەکەن لەڕاو و بۆچۆنەکان.

١٠- بەرنامەی (ئۆلۆمپیك):

بەرنامەیەکی وەرزشیە، ڕاستەوخۆ لە ستۆدیۆ ئامادە دەکرێت و هەفتەی جارێکە، ڕاپۆرتی هەواڵ و چالاکی وەرزشی لە خۆدەگرێت، هەروەها ئەو کەسانەی کە لەو بوارەدا پسپۆرن میوانداری دەکرێن لەبەرنامەکە و هاووڵاتیانیش بە تەلەفۆن بەشداری دەکەن.

١١- بەرنامەی (الملف):

بەرنامەیەکی سیاسیە، دووهەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت بە زمانی عەرەبی باسی باروو دۆخی سیاسی کوردستان و عیراق دەکات، میوانداری کەسایەتییە سیاسییەکان دەکات.

١٢- بەرنامەی (کرۆك):

بەرنامەیەکی سیاسییە، هەفتەی جارێك بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ پێشکەش دەکرێت، باس لە کێشە سیاسییەکانی کوردستان و عیراق دەکات، کەسایەتییە سیاسییەکان و هاووڵاتیانیش بەشداری دەکەن.

١٣- بەرنامەی (ژیانی لادێ):

بەرنامەیەکی مەیدانی تۆمارکراوە، دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت، باسی ژیانی لادێی گوندەکانی دەڤەری کەرکوك دەکات و ژیانی ڕۆژانەیان بەسەر دەکاتەوە. ئەم بەرنامەیە لە ئامادەکردن و پێشکەش کردنی محەمەد سەید بوو، بەڵام لە کۆتاییەکاندا چەند هەڵقەیەکی نێرگز قادر پێشکەشی دەکرد و لە ساڵی ٢٠١٧ ڕاگیرا.

١٤- بەرنامەی (بیرەوەی پێشمەرگە):

بەرنامەیەکی مەیدانییە و تۆمارکراوە و دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت بە زمانی کوردی، هەموو ئەو پێشمەرگە دێرینانە بەسەر دەکاتەوە و چالاکییەکانیان دەخاتە ڕوو لە ئامادە کردن و پێشکەش کردنی هێمن مەولوود بوو.

١٥- بەرنامەی (ڕەنگاڵە):

بەرنامەیەکی هەفتانەی ڕاستەوخۆ بوو لە ستۆدیۆ پێشکەش دەکرا بۆ خۆشی، کە پرسیار و دیارییە و هاووڵاتیان بە تەلەفۆن بەشداری دەکرد و دواتر سێ کەس دەبوونە براوەی خەڵاتەکان.

١٦- بەرنامەی (گوزەلسەسی):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوی هونەری و میوزیکیی بوو، هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت و میوانداری گۆرانیبێژ و هونەرمەندە میللییەکان دەکات، تیپێکی تایبەت بە موزیکی بەرنامەکە هەیە.

١٧- بەرنامەی (میلۆدی):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوی هونەری مۆسیقییە، دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرا و میوانداری گۆرانیبێژ و هونەرمەندە میللییەکانی کوردی دەکرد، تیپێکی تایبەت بە مۆسیقای بەرنامەکە هەبوو،

١٨- بەرنامەی (گزنگ):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوی هونەری، ڕۆشنبیری، ئەدەبییە دوو هەفتە جارێك بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ پێشکەش دەکرێت.

١٩- بەرنامەی (ساتێك بە یارمەتیت):

بەرنامەیەکی هەفتانەی مەیدانی تۆمارکراوە، باس لە بابەتەکانی: مێژوو، کۆمەڵایەتی، ڕۆشنبیری، شوێنەواری دەکات، هەر جارەو ڕاپۆرتێکی دۆکیۆمێنتاری لەسەر بابەتێکی دیاری کراو پێشکەش دەکات کە تایبەت بە کەرکوك.

٢١- بەرنامەی (پۆرۆماکس):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوە، دوو هەفتە

جارێك پێشکەش دەکرێت، کاری جوان و پۆختی هونەرییە جیهانییەکانی دەخستەڕوو.

٢٢- بەرنامەی (سەمای پەپوولەکان):

بەرنامەیەکی هەفتانەی راستەوخۆ، پێشکەش دەکرا. منداڵە چاووگەشەکان بەتەلەفۆنی بەشداری دەکەن، چەند راپۆرتێك لە خۆ دەگرێت کە لەسەر باخچەی ساوایان و قوتابخانەکان ئامادە کراوە.

٢٣- بەرنامەی (تابلۆ):

بەرنامەیەکی هەفتانەیە، بەشێوەیەکی تۆمارکراو پێشکەش دەکرێت، وانەی نیگارکێشان دەوترێتەوە بۆ فێرکردنی منداڵان لە چۆنێتی کێشانی وێنە و نێگارکێشان، هەروەها تابلۆی منداڵە بەهرەمەندەکان نمایش دەکرێت لە بەرنامەکەدا.

٢٤- بەرنامەی (PRESS . پریس) :

ئەم بەرنامەیە بە زمانی کوردی و عەرەبی پێشکەش دەکرێت، هەفتەی پێنج رۆژ بە تۆمارکراوی، گەشتێك بە ناو رۆژنامە جیهانی و ناوخۆییەکاندا دەکات و بابەتە گەرم و سەنج راکێشەکان پێشکەش دەکات: کۆمەڵایەتی، سیاسی، مێژوویی.

٢٥- بەرنامەی (NO COMMENT)

بەرنامەیەکی رۆژانەیە، رووداو هەواڵە جیهانییەکان بە وێنە پێشکەش دەکات.

٢٦- بەرنامەی (ئەمڕۆ لە مێژوودا):

بەرنامەیەکی رۆژانەیە باس لەو رۆژانە دەکات کە لە هەمان رۆژدا لە مێژوودا رووی داوە لە رووداوە جیهانییەکان بە شێوەی وێنە و خوێندنەوە پێشکەش دەکرێت.

٢٧- بەرنامەی (جیهانی سەنج راکێشان):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوە، کارو بابەتی سەیرو سەمەرەی جیهانی هەمەجۆرە پێشکەش دەکات لەڕۆژانی هەینیدا، بەشێوەی وێنەو خوێندنەوە پێشکەش دەکرێت.

٢٨- بەرنامەی (گەشتی ژیانم):

بەرنامەیەکی یاداشتییە کە دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرا، کە هەر جارەی کەسایەتییەکی کەرکوکی بەسەر دەکردەوە لە ئامادە کردنی سمکۆ بەهرۆز بوو.

٢٩- بەرنامەی (کەڤنار . کەونار):

ئەم بەرنامەیە دوو هەفتە جارێك ئامادە دەکرا، کە باس لە شوێنەوارەکانی کوردستان دەکرد، ١٠ هەڵقەی لێ تۆمار کرا لە نووسین و ئامادەکردنی سمکۆ بەهرۆز بوو.

٣٠ بەرنامەی (گەوهەرەکان):

بەرنامەیەکە لە ئامادەکردنی (هەڵمەت هۆشیارە) دوو هەفتە جارێك پێشکەش دەکرێت هەر جارەی کەسایەتییەکی رۆشنبیری بەسەر دەکاتەوە.

٣١- بەرنامەی (ریتواڵ):

بەرنامەیەکی هونەری شانۆییە لە لایەن (شکۆ عومەر) ئامادە و پێشکەش دەکرێت، هەر دوو هەفتە جارێك.

٣٢- بەرنامەی (مێرگ):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوی دوو هەفتە جارێکە، هەر بەرنامەی باس لە گوندێکی کوردستان دەکات.

٣٣- بەرنامەی (کانیاوی باوەڕ)

بەرنامەیەکی تۆمارکراوی هەفتانەی ئایینییە کە باس لە ئاینی و پەیوەندی بە کۆمەڵگە و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانەوە دەکات.

٣٤- بەرنامەی (من دەپرسم):

بەرنامەیەکی مەیدانی تۆمار کراوە، کار لەسەر پرسی سیاسی ناوچە جێ ناکۆکەکان دەکات و لە کێشە و چارەسەرەکانیان دەکۆڵێتەوە کە لە لایەن (نێرگز قادر)وە ئامادەو پێشکەش دەکرێت.

٣٥- بەرنامەی (بەیانیت باش . بەیانی کەرکوك):

بەرنامەیەکی رۆژانەیە بۆ ماوەی دوو سەعات کە لەلایەن ستافی بەشی بەیانیانەوە ئامادە و پێشکەش دەکرێت کە بریتیە: نێرگز قادر، فارس نەوزاد، ئارام پەشێو، عەزیزە وەلی، سارا عەباس، شالاو بەکر، هاوناز هۆشیار، دیلان بەرزان، بیلال نیهاد، هەر لەساڵی (٢٠١٠)ەوە بەردەوامە و تاکو ئێستاکە.

٢٦- بەرنامەی (بابەتی رۆژ):

بەرنامەیەکی مەیدانییە، دەربارەی پرسە کۆمەڵایەتییەکان، سیاسییەکان رای هاوولاتیانی تێداوەردەگرێت، هەفتەی دووجار.

٣٧- بەرنامەی (گەنجان):

بەرنامەیەکی مەیدانییە، هەفتەی یەك جار، دەربارەی رای گەنجان لەسەرجەم چین و توێژەکان وەردەگرێت سەبارەت بە بابەتە هەنوکەییەکان ئامادە کردنی بەرزا مەلا ئەمین، پێشکەشکردنی فارس نەوزاد.

٣٨- بەرنامەی (قضية للمناقشة):

بەرنامەیەکی تۆمارکراوە و راستەوخۆیە، بە زمانی عەرەبی لە ئامادە کردن و پێشکەش کردنی فارس تالیب.

٣٩- بەرنامەی (مێخەك):

بەرنامەیەکی دوو هەفتە جارێك دەربارەی پرسی ژنانەوە بوو کە لەلایەن یەکێتی ژنانی کوردستانەوە ئامادە دەکرا و بەناز سەعید پێشکەشی دەکرد.

٤٠- بەرنامەی (چیرۆکی من):

بەرنامەیەکی مەیدانی هەفتانەیە دەربارەی ژیان و گوزەرانی پیشەوەران لە کەرکوکدا و کوردستاندا.

٤١- بەرنامەی (رێبەری هاتووچۆ):

بەرنامەیەکی هۆشیارییە کە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی کەرکوکەوە ئامادەو پێشکەش دەکرێت.

٤٢- بەرنامەی (ژیانێکی تەندروست):

بەرنامەیەکی هۆشیاری تەندروستی هەفتانەیە لەلایەن ژیر محەمەد و محەمەد عەلی ئامادە و پێشکەش دەکرێت.

٤٣- بەرنامەی (رێنوین):

بەرنامەیەکی پەروەردەیی رۆشنبیری هەفتانەیە لەلایەن د. بەختیار کەمال تاڵەبانی پێشکەش دەکرێت..

٤٤- بەرنامەی (لە یادتان ناکەین):

بەرنامەیەکی تایبەت بوو بە شەهیدانی شەڕی داعش، لە ئامادە و پێشکەش کردنی نێرگز قادر، هەفتەی جارێك مەیدانی بوو.

٤٥- بەرنامەی (بەدواداچوون):

بەرنامەیەکی راستەخۆی خزمەتگوزاری و مەیدانی بوو هەفتانە بوو لە ئامادەکردن و پێشکەش کردنی نێرگز قادر.

٤٦- بەرنامەی (من دەپرسم):

بەرنامەیەکی هەفتانەی راستەوخۆ بوو، ئامادە و پێشکەش کردنی نێرگز قادر کە لە (٢٠٢٠) بەردەوام بوو لە وەرزێکی تەواودا.

٤٧- بەرنامەی (نێرگز):

بەرنامەیەکی خزمەتگوزاری، کۆمەڵایەتی، رۆشنبیریی بوو، راستەوخۆ لە ستۆدیۆ پێشکەش و ئامادە دەکرا لەلایەن نێرگز قادر لە ٢٠١٩ . ٢٠٢٠،

٤٨- بەرنامەی (سینەمای منداڵان):

بەرنامەیەکی هەفتانە بوو کە نەژاد نەجم ئامادەی دەکرد و هونەر پێشکەشی دەکرد، لە ئێستادا وەستاوە.

٤٩- بەنامەی (گەڕەکەکانی کەرکوك لە روانگەی مێژووەوە):

بەنامەیەکی دیکۆمێنتاری ناوە ناوەیە لە لایەن سمکۆ بەهرۆز ئامادە و پێشکەش دەکرێت تاکو ئێستاکە ٢٢ گەڕەکی لێ ئامادە کردووە.

پێشەنگییەکانی پرۆفیسۆر «پاکیزە ڕەفیق حیلمی» لە زانست و ئەدەب و ڕۆژنامەوانیدا..

عەبدولستار جەباری

ژنانی کورد بە درێژایی مێژوو سەلماندوویانە لە هەموو بوار و کایەکانی ژیاندا، بە باشی ڕۆڵی خۆیان بینیوە. یەك لەو ژنە پێشەنگانە پاکیزە ڕەفیق حیلمییە، کە خودان چەندان بەهرەیە لە بوارەکانی زانست، ڕۆشنبیری و ڕۆژنامەڤانیدا. بەپێی ئەو دروشمەی، کە لە سەروتاری ژمارەی ١ی گۆڤاری «الادیب العراقی»* ئاماژەی پێ داوە، دەڵێت: «چەکمان زمانمانە و هەر تەنیا زمانی کوردە، زمان چەکی بیروباوەڕە، ڕەگی ژیانی نیشتمانپەروەرییە، ڕوونکردنەوەی تاریکی مێژوو، خاوکەرەوەی گرێبەندی و نەفامییە و بخوێنە ئەی کورد، بیرکەرەوە، ئامانجی خۆتت بە هەموو دنیا بگەیێنە(*) دێتە مەیدانی زانست و ڕۆژنامەڤانی و کولتووری کوردییەوە و درێژەی بە خزمەتی زمان و کولتووری کوردی داوە.

پرۆفیسۆر پاکیزە ڕەفیق حیلمی(**)، لەو دەمەی باوکی ڕاوێژکار و برواپێکراوی مەلیکی کوردستان شێخ مەحموودی حەفید بووە، لە ڕۆژی بۆردمانی شاری سلێمانی و لەو دەمەی خەڵکەکە چۆڵیان کردبوو، لە ڕێکەوتی ٨-٤-١٩٢٤ لە ئەشکەوتی «سووورداش» لە دایك بووە، لە ساڵانی ١٩٣١-١٩٣٧ لە شاری سلێمانی بە زمانی کوردی بە یاوەریی ژمارەیەك لە کچ و کوڕانی شار، لە حوجرەی مەلا ئامینە (مامزە) بۆ ماوەیەکی کورت خوێندوویەتی. ساڵی ١٩٣١ چووەتە قوتابخانەی سەرەتایی و ساڵی ١٩٣٧ خوێندنی تەواو کردووە. ساڵی ١٩٣٨ ماڵی پاکیزەخان بۆ بەغدا دەگوازرێتەوە و لەوێ قۆناخی ئامادەیی (بە عارەبی) دەخوێنێت، پاشان خانەی مامۆستایانی بڕیوە. دوای دەرچوونی لە خانەی مامۆستایان، بە بەڕێوەبەری قوتابخانەی کچانی سلێمانی (سدیقە) دامەزراوە.

ساڵی ١٩٤٨ سەرلەنوێ دەستی بە خوێندن کردووەتەوە و خانەی مامۆستایانی باڵای تەواو کردووە، بە پلەی دووەمی پۆلەکەی دەرچووە و بڕوانامەی بەکالۆریۆسی وەدەست هێناوە. ساڵی ١٩٤٩ لە زانکۆی (هارڤەرد)ی ئەمریکایی، لە بەشی زمانە ڕۆژهەڵاتییەکان - زمانە سامی و ئێرانییەکاندا وەرگیراوە، ساڵی ١٩٥١ بڕوانامەی ماستەری لەو بەشەدا بەدەست هێناوە. بەمەش دەبێتە یەکەمین قوتابی عێراقی بڕوانامەیەکی لەو جۆرە وەدەست بهێنێت. هەر لەو ساڵەدا گەڕاوەتەوە بۆ عێراق و لە کۆلێجی ئاداب زانکۆی بەغدا وەك مامۆستای زمانەوانی و مێژووی کۆنی ڕۆژهەڵات دامەزراوە. هەمان ساڵ بۆ وەدەستهێنانی بڕوانامەی دکتۆرا لە زمانەوانیدا بۆ لەندەن نێردراوە.

لە ساڵی ١٩٥٢ پاکیزە هاوسەرگیری کردووە و ژیانی خێزانیی پێکهێناوە. لە ساڵی ١٩٥٤دا نێردراوەتە زانکۆی قاهیرە بۆ وەدەستهێنانی بڕوانامەی دکتۆرا لە زمانە ڕۆژهەڵاتییەکاندا، وەلێ لەبەر هەندێك هۆی خێزانییەوە خوێندنی لەوێ بۆ تەواو نەکراوە. لە ساڵی ١٩٥٨وە وەك یەکەمین ئافرەت لە مێژووی نەتەوەی کورددا، بووەتە سەرۆکی بەشی زمانی کوردی لە کۆلێژی ئادابی زانکۆی بەغدا و بۆ چەندان ساڵ لەو پلەیەدا ماوەتەوە. لە مانگی تەمووزی ١٩٦١ دەکرێتە سەرنووسەری

«مولحەقی کوردی گۆڤاری/ الادیب العراقی» بەمەش دەبێتە یەکەمین ئافرەتی کورد لە مێژووی ڕۆژنامەڤانیی کوردیدا ئەم پلەیەی بدرێتێ. لە ساڵانی ١٩٦٧ - ١٩٦٨دا، وەك مامۆستای میوان لە زانکۆی بەرلین، وانەی هەردوو زمانی کوردی و عارەبیی گوتووەتەوە. لە ساڵی ١٩٧٠دا دیسانەوە وەك یەکەمین ئافرەتی کورد، دەبێتە ئەندامی کۆڕی زانیاریی کورد. لە ساڵانی ١٩٧٧ - ١٩٨٦دا وەك مامۆستای میوان لە زانکۆی عەمان وانەبێژی دەکات. ساڵی ١٩٨٦ گەڕاوەتەوە بۆ وەڵات، لەسەر خواستی خۆی لە زانکۆی سەلاحەددین دامەزراوە، پاشان لە ساڵی ١٩٩٠دا خانەنشین کراوە. ڕێکەوتی ٢٠٠٣/٨/١٣ بەیەکجاری ماڵئاوایی لە ژیان دەکات.

جگە لەوانەی ئاماژەمان پێ دا، مامۆستا پاکیزە یەکەمین ئافرەتی کورد بووە لە کۆمەڵەی پاشایی بەریتانی (r.a.s) و یەکێتیی ئەدیبانی کورد و یەکێتیی مێژوونووسانی عێراق بووە بە ئەندام. کۆی گشتیی بەرهەمە هزری و ئەدەبی و زمانەوانییەکانی مامۆستا پاکیزە بریتین لە سەتان وتاری زمانەوانی لە گۆڤارە ناسراوەکانی عێراق و ئوردن هاتوونەتە وەشاندن. کۆمەڵە شیعرێکی بە ناوی (کورد و ژیانێکی پڕ ئەندێشە) بڵاوکردووەتەوە، فەرهەنگی: کوردی فارسی پەهلەوی کۆن (دەستنووس)، کتێبی ڕێزمانی کوردی لە ڕوانگەی زمانەوانی نوێوە، دەیان وتاری زمانەوانی لە ڕادیۆی بەغدا بڵاو کراونەتەوە.

سەرچاوە:

١. کتێبی یاد و ئافەرینی عەقیلە ڕەواندزی وەرگیراون.
٢. کتێبی ١٠٠ ناوداری کەرکوك و گەرمیانی/ عومەر عەلی شەریف/ چاپخانەی ئارۆ ٢٠١٩.
٣.کتێبی «ئینسکلۆپیدیای ڕۆژنامەگەری کوردی» جەمال خەزنەدار/ ٢٠١١.

*** بڕوانە: ژمارەی ١ی مولحەقی کوردیی گۆڤاری «الادیب العراقی».**
**** ڕەفیق حیلمی، باوکی لە ساڵی ١٨٩٨ لە شاری کەرکوك لەدایکبووە.**

گەڕەکەکانی کەرکوك لە روانگەی مێژووەوە

سمکۆ بەهرۆز (ئەژی)

بەشی پێنجەم

گەڕەکی (بەگڵ ـ بەگلەر)

لە گەڕەکە کۆنەکانی بەشی قۆرییە، هەر لە ناوەکەیەوە دیارە کە دانیشتوانی بەگەکانی کۆمەڵگەی کەرکوکی و کار بەدەستە گەورەکانی سەردەمی عوسمانی تێدا نیشتەجێ بووە، ئەم گەڕەکە بە تەنیشت گەڕەکی شاتەرییەوەیە لە باکوور و گەڕەکی (ساری کەهیە) لە باشوورەوە، لە کۆڵانە بە ناوبانگەکانی ئیمام عەباس، ئاغالار، تەعلیم تەپە، سەید خدر ئۆجاغی، زۆرناچیلەر، شاتورلو، هورمزلولەر.

ئەم گەڕەکە رۆژئاوای بەری قۆریە دەگرێتەوە، لە دار زەیتونەکانی گاوورباغی تاکو دار زەیتونەکانی گەڕەکی ئەڵماس، شەقامی زێڕی رەشی بەر رۆژهەڵات دەگرێتەوە، لە گەڕەکە گەورە و دێرین و چڕ و پڕەکانی شاری کەرکوکە.

بناغە و ئاوەدانکراونەوە و دامەزراندی ئەم گەڕەکە لەسەر دەستی هۆزی گل بووە، ژمارەیەکی زۆر هەر لە سەردەمانی زووەوە لەم گەڕەکە لە خێزانەکانی (گل)ی تێدا نیشتەجێ بوونە و بایەخ و گرنگیان بەم گەڕەکە داوە و تایبەتمەندی هۆزی گلی بە تایبەتی تێدا رەنگی داوەتەوە. تەنانەت زمان و زاراوەی گلیش رەنگدانەوەی خۆی هەبوو بە سەریاندا.

یەکێك لە تایبەتمەندییەکانی ئەم گەڕەکە فرۆشتنی گڵێکی تایبەت و ناسراو بە گڵی (گڵەسەر). ئەم گڵە بەکار دەهێندرا بۆ شۆرینی سەری ژنان و تایبەتمەندی ئەم گڵە لەوەدا بوو کە سەرو قژی ژنانی نەرم و خاو دەکردەوە. ئەم گڵەیان لەسەر پشتی گوێدرێژ بە گەڕەکەکانی کەرکودا دەگێڕا و بەکیلۆ بە خەڵکیان دەفرۆشت، بۆیە (گڵ ـ گڵ) بەناوی ئەم هۆزەوە ناوبانگی دەکردووە.

هۆزی (گل ـ گیل) مێژووییەکی دوور و درێژی هەیە، لە هەرێمە جیا.. جیاکانی کوردستان بوونیان هەبوو، کە بۆ سەردەمی (ماددەکان) دەگەڕێتەوە، لە بادینان بە گوولی، بەناوبانگن.

کەسانێك لە دانیشتووانی ئەو دێهاتانەی نزیك بە زەوییە نەوتییەکان، کە بەرەگەز لە هۆزی زەنگەنە بوون، لەبەری رۆژئاوای کەرکوك نەوتیان دەردەهێنا، لە چاڵی گەورەدا ئاگریان دەداو لە یەکییان جیادەکردەوە، خاوێنەکەیان بە شووشە دەفرۆشت و پیسەکەشی بۆ توونی گەرماوەکان و سووتانی کورەی گەچ و قسڵ بەکار دەهێنا.

کاتێك دەوڵەتی عوسمانی کۆنترۆڵی نەوتی کرد لە کۆتایی سەدەی نۆزدەهەم، ئەم زەنگەنانەیان کردە سەرکاری ئەم کارە و بوونە بەگ و ووشەی نەوچییان پێوەلکا، چونکە پیشەی نەوت فرۆشیان دەکرد، هەر وەکو پیشەکانی تر کاروانچی و پاڵانچی و کوورەچی و حەمامچی و پۆخچی..

ئەم زەنگەنانە دێهاتەکانیان جێهێلا و هاتنە شاری کەرکوك و لەم گەڕەکەدا نیشتەجێ بوو لەلای باکوورەوە خانووی بە نەخشی گەورە و باخچەی جوان و حەوشەی فراوانیان درووستکرد لەسەر زەوی پان و بەرین. لە پەنای ماڵەکانیاندا لە زەوییەکی بچکۆلە گۆڕستانی تایبەت بە خۆیان دەست نیشان کرد، تا مرووديان تێکەڵ بە ئەوانی دی نەبێت، چونکە نامۆبوون لە دانیشتوانی ئەو گەڕەکە، ئێستاش ئەو چەند پارچە زەوییە پڕ نەبۆتەوە لەبەر رێژەی ژمارەیان لەو گەڕەکەدا، هەر بۆیە ناوی گەڕەکەکە لە بەگڵەوە بوو بە گەڕەکی بەگەکان.

بە گوێرەی ساڵنامەی ساڵی ١٥٩٥ ، ١٨٩٦ی زاینی ویلایەتی موسڵ، بەری قۆریەی کەرکوك تا ئەو کاتە بریتی بووە لە سێ گەڕەکی: بەگلەر، شاترلوو، ساری کەهیە، چوار بنەماڵەی بەگزادەی بەڕەسەن کورد لەم گەڕەکی بەگلەرە نیشتەجێ بوونە، بەگەکانی جەلالی کە بە بنەچە دەچنەوە سەر ئێڵی مەزنی (جەلالی ـ گەڵاڵی) کوردی باکوور، بەگەکانی نەوتچی کە بە گوێرەی زۆر سەرچاوە دەچنەوە سەر ئێڵی زەنگەنە، بنەماڵەی مەلا مارف و هەندێك خێزانی بەگزادەکانی گل، کە وا بەردەکەوێت لە سەردەستی شێخ حەمید، لەووڵاتی گلەوە رەهەندی ئەو گەڕەکە بوونە.

مەلا مارف کوڕی مەلا عەبدوڵڵای کوڕی مەلا سولەیمانی خدرییە.

ئەم بنەماڵەیە پشتاو پشت مەلا و مامۆستا ئایینی بوونە و لە تیرەی گەڕاوی ئێڵی زەنگەنەن. مەلا سولەیمانی خدری باپیرەیان دێی گەڕاو بەجێ دەهێڵێت و دێت لە گەڕەکی (بەگلەر)ی قۆرییەی کەرکوك جێنیشین دەبێت، مەلا عەبدوڵڵای کوڕی کە مەلایەکی چاك دەبێ لە مزگەوتی جەلالییەکان لە گەڕەکی بەگلەر دەبێت بە مامۆستا.

مەلا مارف، زانستی ئایینی لای باوکی تەواو کردووە، لەسەردەمی عوسمانییدا لە مەڵاتیە و ئەدەنە قازی شەرع بووە، دوایی بە حاکمی بیدایەتی لە موسڵ کاری کردووە و لە سەر ئەوەی دانووی لەگەڵ والی مووسڵدا نە کوڵاوە، بە هەمان وەزیفە بۆ کەرکوك گوێزاوەتەوە.

جەلالییەکان لە هەر سێ بنەماڵەکەی تر زۆرتر لەوێ نیشتەجێ بوونە، نەوتچییەکان بە هۆی ئەوەوە کە مولتەزیمی سێ بیری نەوت دەرکردن لەو زەوییانە بوونە کە ئێستا بەدەستی کۆمپانیای نەوتەوەن و ناوەکەشیان لەمەوە وەرگرتووە، دەڵێن دەچنەوە، سەر میر سمایل زەنگەنە، بەڵام شەجەرەی بنەماڵەکەیان لە جیاتی میر سمایل، ئیسماعیل ئاغا، ی تێدا یاداشت کراوە، ئەگەر ئەم قسەیە راست بێت، دەبێت خزمایەتی ئەوان و بنەماڵەی مەلا مارفی لەو گەڕەکەدا کۆکردبێتەوە، چونکە بنەماڵەی مەلا مارفیش خۆیان دەبنەوە سەر میر سمایلی زەنگەنە.

ئەم بنەماڵەیە لەگەڵ شێخ عەلی تاڵەبانی دۆستایەتییەکی زۆر تۆندو تۆیان هەبووە و گۆڕی مەلا مارف و مەلا عەبدوڵڵا لە تەکییەی تاڵەبانیدایە.

لە گەڕەکەدا برێك ماڵی (دییان ـ مەسیحی) هەبوون کە ڕاهێباتی مار گۆرگیس بوون لە سەرووی چایخانەی ئەحمەد ئاغای کۆن بوو لە ناو کۆڵانەکەدا.

لە کۆتایی پەنجاکان ژنێکی کلدانی خانووەیەکی بەخشی و کردیانە کلێسە بەناوی (مەریم عەزرا) لە نێوان گۆڕستانی (تەعلیم تەپە)و (حەمام عەلی بەگ).

چیرۆکی تەنزئامێز

نووسینی: د. جەمیل حەمداوی

وەرگێڕانی: خالد کاوێس قادر

١- شێت و پەتیارە:
فەرمانڕەوا بەقودرەتی قادر، هەرچی حەکیم ورۆشنفیکرو عاقڵی ولات هەبوو، رەوانەی نەخۆشخانەی دەروونناسی کردن، سیاسەتیشی تەسلیم بەپەتیارەوشێت وگەمژەی ولات کردو ئاو بێنەو دەست بشۆ.

٢- کورسی:
سی ساڵان سەرۆك کورسی دەسەڵاتی بەدەستەوە بوو، هەندێك دەڵێن چل ساڵان... پاش هەڵبژاردنەوەی پەرلەمان وگۆڕانکاری لەسوپاو دستوور لەبەرژەوەندی خۆیدا، کورسی شەق وپەق بوو، هەلا هەلابوو، کەچی جەنابی سەرۆك هەر وەك خۆی مایەوە.

٣- کودەتا:
جەنابی سەرۆکی(خۆشەویست) رووی لەدەوڵەتێکی عەرەبی کرد، بەمەبەستی کۆنگرەی رێککەوتنی عەرەبی، کاتێ گەڕایەوە بۆ ولاتەکەی، میللەت دەرگای ولاتیان لەروو داخستبوو.

٤- پەنجەرە:
وەکوو شێت خێزانەکەی خۆشدەویست، لەدەرگاوە بەدڵخۆشییەوە رۆیشتەوە بۆ ماڵەوە، لەپەنجەرەوە خێزانەکەی تورِ هەڵدایە دەرەوە.

٥- تاراوگە:
حاکمی ستەمکار درەنگ لەخەو بێداربۆوە، تەماشای کرد گەلەکەی لەبەردەم قونسوڵخانەکاندا بەنیازی سەفەری پێشومختەن بۆ تاراوگە.

٦- فەرمانڕەوای ستەمکار:
رۆژێك لەرۆژان، فەرمانڕەوای ستەمکار لەخەو هەستا، گەلەکەی نەبینی........

٧- گۆڕانکاری:
بەدرێژایی رۆژ، ئافرەت دەگۆڕدرێت بۆ دۆزەخێك تەحەمول ناکرێت، لەشەوێدا لەسەرنوێنی نووستن دەگۆڕدرێت بۆ فریشتەیەکی رۆمانسی ناسك ونیان.

٨- هەڵبژاردن:
رۆژانی هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نوێنەران لەهاوینێکی گەرمدا بەڕێوەچوو، درووشمی بریقەدار بەرزکرانەوەو دەعوەت و دەعوەتکاری و تیکەی چەور خوران و پارەوپوولێکی زۆریش خەرج کران، خەڵکی جلوبەرگی ئالا ووالایان پۆشی و دەمی خەڵکی چەورکران، کۆڕو کۆبوونەوەی جەماوری ئەنجامدران، هەر کاندیدێکیش کە فڕی بەسیاسەت و تروتەشقەڵەکانییەوە نەبوو، بوو بە پیاوماقووڵ و زمانزانی زمانی خۆی. رۆژی دەنگدان، کاندیدەکان قۆڵیان لێهەڵماڵی ولەبەردەم سنووقی دەنگدانەکان پاقلاوەو شیرنەمەنیان ئامادەکردبوو، بەلام جەماوەر دیار نەبوو، مەسەلەیەك هەیە دەڵێ:(خەون لەدەسەڵاتی کەس نییە!!!!).

٩- شۆڕشگێر:
بەتەنیا فڕێیاندایە زیندانێکەوە،
لەسەر بتڵی سوور دایانناا!
وەك قوربانی کەوڵکراو هەڵیانواسی!
پێستیان ئەنجن ئەنجنکرد!
کەللەسەریان لەکارمباد!
قۆڵ وباسکیان شەتەکدا!
زمانیان هەڵکێشا!
دەستەکانیان سووتاند!
چاویان هەڵکۆڵی!
کتێب وکاغەزەکانیان سووتاند!
پاشان، هەر بەخێرایی رەوانەی لای هاوڕێکانی کرا....

١٠- میراتی:
ماوەیەك بوو دایکیان مردبوو، منداڵەکان رێگربوون لەبەردەم ژنهێنانی باوکیان، بۆ ئەوەی سەروەت وسامانەکەی بەمیراتی بۆخۆیان بمێنێتەوە، زۆر چاوەڕوانی مردنی باوکیان کرد، منداڵەکان هەموو مردن وباوك نەمرد، باوکیان بوو بەمیرات گرەوەیان، پاشان کچۆڵەیەکی ناسك ونازداری هێنا، ژنە بەیانی ونیوەڕۆ ئێوارە دەیشێلاو نازی پیرە پیاوەی هەڵدەگرت، بۆ ئەوەی کەمرد، میراتیەکەی بۆخۆی بێت.

١١- کورسی یەدەك:
تیپەکە زۆربەی گەمەکانی فتبۆڵێنی دۆڕاندبوو، یانەی تیپەکە یاریکەرێکی بیانیان بەملیۆنەها دۆلار کڕی، هەرچەندە ئەو بڕە پارەیە کاریگەرییەکی زۆری بەسەر خەزێنەی دەوڵەتەوە هەبوو، هەفتەیەك بەرلەوەی دوا یاری تیپەکە ئەنجام بدرێ، تەلەفۆن وهەڕەشەو چاوسوورکردنەوەیەکی زۆر رووبەرووی راهێنەر بۆوە، تیپەکە یارییەکەی دۆڕاند، چونکە راهێنەر ناچارکرابوو منالی وەزیرو بریکارو سەرۆکەکان بخاتە ناو یارییەکەوەو یاریکەرە بێگانەکەش (کەبە ملیۆنان دۆلار کردرابوو) لەسەر کورسی یەدەگ قاچی لێراکێشابوو.

١٢- کۆتر:
گورگ کۆتری بەردایەوە...
ئێسك وپرووسکی ئەنجن ئەنجنکرد...
هەموو کفنیانکرد...
ئەمجا بەخەم وپەژارەوە ناشتیان...
رێوی سەرقافڵەی تازیە باران بوو...

١٣- سیلەی رەحم:
پیاوێکی رژدو قرچۆك بوو، سەروەت وسامانێکی زۆری هەبوو، کەس وەك ئەو سەردانی خزم وناسیاوی نەدەکرد، هەموو رۆژێ سیلەی رەحمی بەهێزتر دەبوو، بەیانی ونیوەڕۆو ئێواران لەگەڵ ژەمی نانخواردن لەگەڵیان ئامادەبوو، خەزێنەو ماڵ وسامانیشی لێی هەڵدەڕژا.

١٤- خیانەت:
بەکرێگیراوی دوژمنان بوو، پیرۆزباییان لێکرد...
پاش قۆناغی رزگاری، بە نیشانەی پاڵەوان سنگیان رازاندەوە...
بەهەموو دیارییەك ئاوسیان کرد...
لەسەنتەری شار پەیکەرێکیان بۆ دروستکرد...
پاشان کرا بەوەزیری دارایی...

١٥- پیشەی نووسین:
وەك پیشەی دروستکەری کاغەزو،
کۆپیکەری کتێب بەکۆڵەمەرگی ژیاو
بەدەوڵەمەندو وەزیرەکانی دەفرۆشتەوە
پاشان پیشەی نووسینی هەڵبژارد
بوو بەئەدیبێکی ناسراو
بەلام هەر بەهەژاری ژیا
کەوتە ژێر باری قەرزو قۆڵەوە
کاغەزە رەنگ زەرد و
کتێبەخەیاڵاوییەکانی سووتاند
لەرێ وبانان، ژیانی بەکۆڵەمەرگی تێپەڕاند

" تۆفان "

غەریب فالید

تۆفانێك لە دڵمدایە...
تۆش بەمشتی گەڵای زەردەوە لە دەرگای دڵم دەدەیت
دەتەوێت بە چاوی پڕ ئەسرینەوە
لە نێوان سەراب و گوماندا میهرەبانی بدۆزمەوە
چیدی هەنسکی خۆم فڕیو نادەم
من لە نێو تەم و شەوە سورەکانی ئەم شارەدا
مشتێ گزنگم ونکرد
هیچ بەهانەیەك نییە بۆ مانەوە لەم جەنگەڵە
ئەمجارە چارەنووسی پڕ فیراق و زەبوونی جێدەهێڵم
خۆم دەهاوەمە لەبی ڕەشەباوە
دەمەوێ بۆنی ئامەزرۆیی و برینە سارێژ نەبووەکان بکەم
ئەو دیوی بێدەنگی بدۆزمەوە
ئازارە تەواو نەبووەکان دەهێڵمەوە بۆ باران و قەدەر
من لە حیکایەتی عیشقە
دێڕە ونبووەکانی تینوێتی و وەرینیان پێدام
شیوەنی ڕژاوی کچێکی لاولاوم
لەسەر پەڕەی گوڵێکی ژاکاوی سووردا خوێندەوە
وەسێتنامەی دایکە گوڵێکی باس دەکرد
بەدەم خنجەرێکی خەتاوە
من لە کاروانی حەیران و مەقام و لەبلایەی ئەوین و گەرمەسێرم
بەسەر پردی سیرات و چۆڵەوانییەکانی عەرعەرەوە بینی
ئەستێرە چاو گەشەکانی ڕەنجەڕۆیی و جودایم
لە ناو قەفەسە دڕکاوییەکانی زەمەنی بێویژدانی بینی
شکۆی تکاوی پاڵەوانەکانی واهیمەی مەملەکەتیان
ورد و خاش دەکردەوە
ناڵە و سەربوردەی سەدان داهۆڵی کێڵگەی خوڵەمێشم بینی
لە کتێبخانەی باڵندەکان
کرابوون بە ڕۆمانی گاڵتەجاری ...

کورتیلە چیرۆك

هیچ قاوەیەك نەخورایەوە !

■ ن: محەمەد حەمزە

■ و: هەڵمەت هۆشیار

* فەرموو خانمەکەم، قاوەکەت.
– زۆر سوپاس
* بەڵام، ئەمە سێیەمین قاوەیە بۆتی دەهێنم، کەچی نایخۆیتەوە.
– لەبەر ئەوەی من قاوە ناخۆمەوە
* ئەدی بۆچی داوایان دەکەیت؟!
– لەبەر ئەوەی .. ئەوە چ پەیوەندییەکی بە تۆوە هەیە؟!
* من لێرە لەم قاوەخانەیە کار دەکەم و لە هەمان کۆلێژەکەی تۆش دەخوێنم، بڕواناکەم تۆ هەستت پێکرد بێت، من بەردەوام چاودێریت دەکەم.
– بۆچی؟
* هەستەکەم تۆ هەندێ هەڵسوکەوتی نامۆت هەیە، خەمبار دەبیت، دواتر لە پڕا پێدەکەنی، سەرسام دەبیت و دەگریت، بۆچی دەگریت؟ بێئاگای لەوەی چەندین جار لەبەر تۆ لەگەڵ کەسانێك تووشی گرفت بووم، کە بەهۆیی نامۆیی هەڵسوکەوتەکانتەوە ویستوویانە توشی سەرئێشەت بکەن، دواتر هەموو شەوێك من دێمە سەرکارەکەم دەبینم تۆ لێرە دانیشتووی.
– من هەموو ئەمانە دەزانم
* چی؟
– هەموو شتێك دەزانم، هەست بە ئارامیی و دڵنیایی ناکەم ئەگەر هەست بە بوونی تۆ نەکەم لە پشتمەوە.
* ممم داوای لێبوردن دەکەم
–لێبوردن لە چیی؟
* لەوەی هەموو شەوێك چاودێریت دەکەم
– زۆر باشە با بێینەوە سەر بابەتەکەی خۆمان.
* هیچ بابەتێك بوونی نەبوو!
– ئەی ئەوەی لێت پرسیم بۆچی داوای قاوە دەکەم و نایخۆمەوە؟!
* بەڵێ
– من بۆیە داوای دەکەم تا لە نزیکەوە تۆ ببینم، من لە راستیدا هیچ ئارەزووی قاوە ناکەم، بەڵام بۆیە چەندجارێك قاوە بانگدەکەم تا لە نزیکەوە بتبینم، هەست بە بوونت بکە، من بە دڵ ئارەزووی بینینی خۆت دەکەم، چونکە خۆشم دەوێی.

داوەریەکی کەرکوکی لە فوتساڵ هێمای نێودەوڵەتی پێ بەخشرا

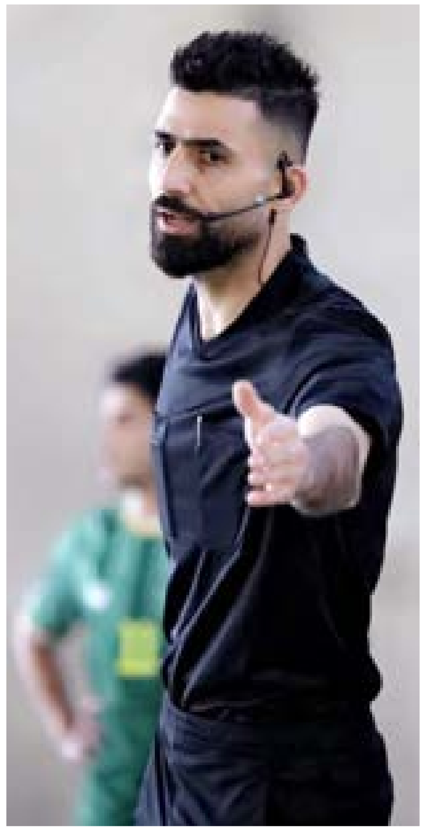

ئاکۆ بیبانی

کاتێك لە قۆناغی ناوەندی و ئامادەیی دەبێت ئاوێتەی وەرزش دەبێت و تێکەڵ بەجیهانە تایبەتەکەی دەبێت، پاشان دەروازەیەکی نوێی بەڕودا دەکرێتەوە کە ئەویش قبوڵکردنیەتی لە کۆلێژی پەروەردەی وەرزشی زانکۆی کەرکوك ، لەوێشدا ئەسپی خۆی تاودەدات و چاوەڕوان ناکات تەنها وەك کادێرێکی ئەکادیمی لە دوای دەرچوونی لەزانکۆ لە قوتابخانەیەك وەك مامۆستای وەرزشی دەسبەکاربێت بەڵکو خەون و ئایدیای گەورەتری دەبێت و جیهانی داوەری فوتساڵ هەڵدەبژێرێت .

٢٠١٠ دەسپێکی کاری ناوبژیوانیەتی

ڕەوەند فەتاح لە دوای هەوڵ و ماندو بونێکی زۆر ، لەدوای بەڕێوەبردنی دەیان یاری بەسەرکەوتووی لە خولەکانی کوردستان و عێراق ، بەشداریکردن لە دەیان کۆڕو سیمیناری تایبەت بە یاری فوتساڵ ، هێمای نێو دەوڵەتی داوەری پێ بەخشرا .
ڕەوەند فەتاح لە دایك بووی ساڵی ١٩٨٩ ی شاری کەرکوکە و دەرچووی کۆلێژی پەروەردەی وەرزشییە و لە ئێستاشدا مامۆستای وەرزشە ، ساڵی ٢٠١٠ سەرەتای دەرکەوتنی ئەو داوەرە بوو لە خولی فوتساڵی یانەکانی عیراق ، دواتر پەرە بە ئاستەکەی دەدات وووردتر و لێزانانە یارییە گرنگ و چارەنوس سازەکان بەڕێوەدەبات و دەبێتە جێگای متمانەی یەکێتی تۆپی پێی کوردستان و عیراق .

٢٠١٢ دەبێتە داوەری پلەیەك

هەنگاو بەهەنگاو بەرەو لوتکەی سەرکەوتن دەڕوات و لە ساڵی ٢٠١٢ دەبێتە داوەری پلە یەك ، دواتر ڕەوەند لە کوردستان و عێراق یارییە قورس و دژوارەکان بەڕێوەدەبات و ئومێد و تموحاتی زیاتر دەبێت و خەون بە داوەری نێودەوڵەتیەوە دەبینێت ، بۆ بەدی هێنانی خەونەکەی زۆر ڕێگای قورس تاقی دەکاتەوە و بەشداری دوو خولی نێودەوڵەتی دەکات لە وڵاتی ئێران و لە شاری هەولێر ، پاشان لە ٢٠٢١ بۆ نێودەوڵەتی بوون ڕەوەند تاقیکردنەوە پراکتیکی و تیۆری و زامنی ئینگلیزی بە نمرەی تەواوەوە تێ دەپەڕێنێت و بە شایستەیی هێمای نێو دەوڵەتی وەرگرت لە یاری فوتساڵ .

ڕەوەند دەبێتە دووەم داوەری نێودەوڵەتی کەرکوك

بەر لە لەڕەوەند، نەوزاد شەفیق هێمای نێودەوڵەتی لە یاری فوتساڵ وەرگرتوە بەڵام بەدرێژایی مێژووی داوەری کردنی هیچ یارییەکی نێودەوڵەتی بەڕێوەنەبردەوە ، هەر بۆیە ڕەوەند خۆی بەیەکەم داوەری کەرکوکی دەزانێت لە بواری فوتساڵ کە هێمای نێودەوڵەتی پێ بەخشرابێت .

ڕەوند و هاوکار پێکەوە نوێنەرایەتی عیراق دەکەن

بەم سەرکەوتنەش ڕەوەند فەتاحی نێودەوڵەتی هاوکار سالاری هاورێ و مامۆستای لە تاقانەی ڕزگارکرد کە تەنها کورد بوو داوەری نێودەوڵەتی بوو لە بۆنە جیهانیەکان بە شانازییەوە یارییەکانی بەڕێوەدەبرد، لە ئایندەدا هەردوو داوەرانی نێودەوڵەتی هاوکار سالار و ڕەوەند فەتاح نوێنەرایەتی کوردستان و عیراق دەکەن لە بۆنە وەرزشییە جیهانیەکان .

ژمارە (٨) کانونی یەکەم ٢٠٢١

کامەران حەمە غەریب:

لە گۆڕەپان و مەیدان مانەوە تەنها بۆ بەهێزەکانە

* عەدنان عەبدولڕەحمان بەرزنجی

گفتوگۆ و دیدار لەگەڵ وەرزشکارە کەرکوکیەکانی بواری یاری گۆڕەپان و مەیدان کە گرنگی و بایەخێکی تایبەتیان داوە بەو یاریە زۆر قورسە، چونکە ناوی چەندین سوپەرستاری کەرکوکی لە جیهانی گۆڕەپان و مەیدانی عێراق و ناوچەکە بەپیتی ئاڵتونی نەخشێنراوە، واتا کاتێك دیدار لەگەڵ وەرزشکاری هەر بوارێکی (بوکی یاریەکان) ئەنجامئەدەی، ناکرێت تێپەڕی بەسەر مێژووی پڕسەروەری وەرزشکارانی یاریە جیاکانی تری گۆڕەپان و مەیدان و خاوەن ژمارە پێوانەییەکان، بۆ ئەوەی تێهەڵکێشی نەکەین لە بابەتی سەرەکی کە تیشك دەخەینە سەر ئەزموونی کامەران حەمە غەریب ناوبژیوانی نێودەوڵەتی گۆڕەپان و مەیدان، لە کۆتاییدا بە چەند دێڕێك مشتێك لە خەرمانی دەستکەوتەکانی وەرزشکارانی ئەم یارییە دەخەینە بەر دیدی خوێنەرانی خۆشەویست.

پڕۆفایل

- کامەران حەمە غەریب حەمە ڕەشید
- لە دایکبوی ١٩٦٨ کەرکوك
- دبلۆم پەیمانگای مامۆستایان بەشی وەرزشی
- بەکالۆریۆس پەروەردەی وەرزشی
- ناوبژیوانی نێودەوڵەتی گۆڕەپان و مەیدان

ناوەندی و خاڵی دەستپێك

کامەران حەمە غەریب دەگێڕێتەوە ، لە قۆناغی ناوەندی چەشنی هەر خوێندکار و گەنجێك خولیای وەرزشی هەبوو، بۆ چەند جارێك لە بواری تۆپی پێ خۆم تاقیکردەوە ، کەچی ئاستم وەکو پێویست نەبوو دور دەخرامەوە لە تیپی قوتابخانە، بەڵام کۆڵمنەداو بەرۆکی مامۆستا محەمەد رمزا مامۆستای وەرزشیم بەرنەدا تا ناوی نووسیم لە تیپی گۆڕەپان و مەیدان، ئەو دەمە ڕکابەری نێوان خوێندنگاکان لە لوتکەبوو توانیم پێی خۆم لە تیپەکە قایمبکەم، لە دوای قۆناغی ناوەندی لە پەیمانگای مامۆستایان وەرگیرام، ئەو قۆناغە بووە سەرەتای ناساندنی کامەران لە سەر ئاستی کەرکوك، لەوێ لە ژێر دەستی هەردوو مامۆستای ئازیزم (عەلی جەبار و عەدنان شکور) فێری تەکنیك و تەکتیکی یاریەکەبووم، تواناکانم تەرخانکرا بۆ یارییە خێرا و پڕ لە چێژ و ڕکابەرییەکان و ناوی کامەران بووە ناوێکی دیار و ناوداری ڕکابەریە کورت ماوەکان.

ئەنجامەکان لە قۆناغی خوێندن

* ٧ ساڵ یاریزانی هەڵبژاردەی پەروەردەی کەرکوك لە یاریەکانی ١٠٠م ، ٢٠٠م ، ٤ x ١٠٠م پۆستە
* بەدرێژایی ماوەی ٧ ساڵی یاریکردنی بۆ تیپەکانی ناوەندی و پەیمانگای مامۆستایان لە یەکەم و دووەمدا بووە.
* ئەندامی دەستەی کارگێڕی یانەی باباگوڕگوڕ
* ئەندامی یەکێتی گۆڕەپان و مەیدانی کەرکوك
* لێپرسراوی یەکەی وەرزشی خوێندنی کوردی.

پاڵەوانێتی یانەکانی عیراق

پاڵەوانێتی گۆڕەپان و مەیدانی یانەکانی عیراق، وێستگەیەکی تری کاروانی وەرزشی کامەران حەمە غەریب دەبێت، ئەو دەمەی کامەران دەبێت بە یاریزانێکی کامڵ و بەرچاو، دەچێتە ریزەکانی یانەی شورتە و لە ژێر دەستی (کاپتن سالم) ی ڕاهێنەر بە بەرگی یانەی شورتەوە بۆ دوو ساڵ وەکو یاریزانی یارییەکانی ١٠٠م ، ٢٠٠م ، ٤ x ١٠٠م پۆستە بەشداری دەکات لە پاڵەوانێتی گۆڕەپان و مەیدانی یانەکانی عیراق، پاشان بەهۆی داواکردنی بۆ خزمەتی سەربازی لە بەشی ئەلعابی قوات رەشید دەگیرسێتەوە و نزیکەی ٣ ساڵ لەوێ دەمێنێتەوە تا ڕووداوەکانە دەرەوەی وڵات و لە بەریتانیا نیشتەجێ دەبێت.

بواری ناوبژیوانی

کۆتایی ٢٠٠٥ کامەران دەگەڕێتەوە کەرکوك و بواری گورەپان و مەیدان ، بەڵام ئەمجارەیان ڕوودەکاتە کاری ناوبژیوانی و بڕوانامەی پلە یەکی عێراق بەدەستدەهێنێ و ڕۆڵی بەرچاو دەگێڕێ لە پاڵەوانێتی و چالاکییەکانی یەکێتی گۆڕەپان و مەیدانی عێراق و کوردستان.

بڕوانامەی نێودەوڵەتی

ساڵی ٢٠١٤ دەرگای نێودەوڵەتی بەڕوی ئەم ناوبژیوانە کەرکوکیە والادەکرێت، لەم ساڵەدا بەهەوڵ و دڵسۆزی مامۆستا سەباح حەسەن ئەندامی یەکێتی ناوەندی گۆڕەپان و مەیدانی عیراق و سەرۆکی لقی کەرکوکی یەکێتی گۆڕەپان و مەیدان ئەو پیاوە ماندونەناسەی شەوو ڕۆژی خستوەتە سەر یەك لە پێناو پێشخستنی وەرزشکاران و یارییەکە، یەکەم خولی نێودەوڵەتی ناوبژیوانانی گۆڕەپان و مەیدان لە شاری کەرکوك ڕێکدەخرێت و لە نێو ٢٠ ناوبژیوانی بەشداربوو کامەران حەمە غەریب بە کۆی نمرەی ٩٨٪ پلە یەکەم بەدەستدەهێنی و دەبێتە خاوەنی بڕوانامەی نێودەوڵەتی.

بەشداری نێودەوڵەتی

دوای چوار ساڵ بە بوونی بە ناوبژیوان، کامەرانی نێودەوڵەتی لە لایەن یەکێتی گۆڕەپان و مەیدانی عیراق بەربژێردەکرێت بۆ بەشداری لە پاڵەوانێتی ڕۆژئاوای ئاسیا کە لە وڵاتی لوبنان ئەنجامدرا، لە مانگی ١١ی ئەمساڵیش وەکو ناوبژیوانێك بەشداری لە پاڵەوانێتی وڵاتانی عەرەب کرد لە تونس و تێدا ١٤ وڵاتی عەرەبی بەشداربوون، جیا لەوەی بۆ زیاتر لە پێنج جار بەشداری لە ماراسۆنی نێودەوڵەتی بەیروت کردوە.

مانەوە بۆ بەهێزەکانە

کامەران حەمە غەریب لە کاروانی وەرزشی بە چەندین هەوراز و نشێو تێپەڕیوە و ئەڵێ ئەزموونی یارییەکە فێریکردم مانەوە لە جیهانی گۆڕەپان و مەیدان تەنها بۆ بەهێزەکانە، بەهێزی و وزەویش لە خۆشەویستی بۆ یارییەکە سەرچاوە دەگرێ و مامۆستا ئەبوبەکر کەریم نەریمانی بە نمونە هێنایەوە کە سەرباری ناجێگیری باری تەندروستی و کێشە و گرفتی ژیان بەڵام بەردەوام بە روحیەتێکی نوێ و گوڕ و تینێکی بەهێزتر دەردەکەوێ.

مشتێك لە خەرمانی ئەنجام و بەشداری کەرکوکیەکان

* سەعد نامق
١٩٨٢ تۆماری ژمارەی پێوانەی لە ٣٠٠٠م بەربەست
١٩٨٣ ژمارەی پێوانەی ١٥٠٠ م
١٩٨٦ بەشداری لە پاڵەوانێتی ئاسیا لە سیئۆل

بورهان ڕەشید
* ١٩٨٥ شکاندن و تۆماری ژمارەی پێوانەی لە ٣٠٠٠م بەربەست و نیو ماراسۆن

عیسام دارا
* ١٩٨٤ پلەی سێیەم (٤٠٠)م بەربەست پاڵەوانێتی وڵاتانی عەرەب لە مەغریب

بەیان وەهاب
* پاڵەوانی هەڵبژاردەی عیراق لە هەردوو یاری (٤٠٠)م و (٤٠٠)م بەربەست

عەبد عەبدوڵڵا
* ١٩٨٣ بەشداری لە پاڵەوانێتی تازەپێگەیشتووانی وڵاتانی عەرەب

* سەباح حەسەن
١٩٨٨ تۆماری ژمارەی پێوانەی لە (٨٠٠)م تا ئێستا بەناوی ماوەتەوە
* ٢٠١٧ سەرۆکی وەفدی هەڵبژاردەی عیراق لە پاڵەوانێتی گۆڕەپان و مەیدانی جیهان لە بەریتانیا
* ٢٠٠٦ئەندامی دەستەی گارگێڕی لیژنەی باڵای ماراسۆنی نێودەوڵەتی بەیروت تا ئێستا بەردەوامە.

ئەبوبەکر کەریم
* ١٩٨١ تۆماری ژمارەی پێوانەی لە(١٠٠)م بەربەست
* ٢٠١٦ وەکو ناوبژیوانی نێودەوڵەتی بەشداریکردن لە پاڵەوانێتی وڵاتانی عەرەب لە جەزائیر

ناوبژیوانانی نێودەوڵەتی

(د. ئیحسان قەدوری ، عەلی بەندەر، دموعین عەلی ، حوسێن محەمەد ، د. عاتف عەبدالخالق ، د. مەتین سلێمان) لە نێوان ساڵانی ٢٠٠٩ . ٢٠٢١ بەشداری بەرچاویان هەبوو لە پاڵەوانێتی ئاسیا و عەرەب و ڕۆژئاوای ئاسیا و ماراسۆنی نێودەوڵەتی بەیروت لەسەر ئاستەکانی تازەپێگەیشتوان ، لاوان ، پێشکەوتوان.

من اوائل الافلام الغنائية في كردستان

الفلم الكوردي (تمثال القلب)

لهيب خليل

أطلق أستوديو «أم جي أم» في هوليود أول فيلم غنائي ناطق بالكامل عام ١٩٢٩م وبدأت بعدها المنافسة الشرسة في إنتاج الأفلام الغنائية حيث أنتج عام ١٩٣٠م وحده نحو ١٠٠ فيلم موسيقي واشتهرت دول كثيرة في انتاج هكذا نمط من الافلام ونتذكر منها السينما الهندية والسينما المصرية لكن السينما العراقية ظلت فقيرة جدا في انتاج هكذا نوعية من الافلام .

السينما الكوردية والفلم الغنائي..

نستطيع ان نقول ان فلم تمثال القلب الكوردي هو اول انتاج فخم وهام في تاريخ الفلم الغنائي عراقيا بشكل عام وكرديا بشكل خاص اذ يعتبر من اوائل الافلام الغنائية في العراق ورغم بعض النقاط التي لا تحسب للفلم الا ان كادر الفلم نجح في تقديم فلم غنائي رائع محبوك بقصة واغاني رائعة والتجربة نجحت بامتياز وتسجل نقطة تأريخية للسينما في كردستان باعتبارها اول تجربة نجحت في تقديم سينما غنائية في مجال هذه التجربة.

تمثال القلب .. نحن لا نحمل احجارا بين أضلعنا

للفيلم الغنائي شروط تجبرالمخرج ان يكون محكوم بقواعدها تجبره على الالتزام بوضع اغاني الفلم في وقت تكون فيه الاغنية تخدم الحدث وتساهم في اغناء قصة الفلم وقد يكون موضوع الدراما في الفلم الغنائي ليس هو الاساس بقدر ما للدرما من اهمية في الفيلم الروائي فكاتب السيناريو والمخرج سيركزان على اهمية الاغنيات والاستعراضات والتي ستتطلب منهما افساح مجال لها في القصة الاساسية في الفلم وبالفعل استطاع فلم

تمثال القلب ان يقدم للمشاهد حكاية حب واغاني جميلة خدمت التصاعد الدرامي للاحداث ونجح المخرج في تقديم ميلودراما مشوقة فنحن نعرف ان خلطة التراجيديا بالكوميديا ليست بالقضية البسيطة فالحياة ليست صراع بين الضحك والبكاء بل انها صراع وجودي بالدرجة الاولى، ونجح الفلم الى حد ما من تقديم خلطة ذات طعم مقبول فقد نجح الثلاثة الكاتب عبد الغفار عبدالله والمخرج شوان عطوف ومدير التصوير بختيار فتاح ان يقدموا لنا فلم بطعم السمك المسقوف لذيذ باحداثه ولاذع بشخصياته دافئ ومليء بمشاعر الحب الراقية اضافة الى تصوير مدهش واختيار موفق لمواقع التصوير وخصوصا تلك اللاقطة التي نشاهد فيها الحبيبان (شخصية كاويار التي جسدتها الممثلة الصاعدة نارينا آلان وبطل الفلم هلويست محمد) واقفان فوق قمة جبل تشرف على المدينة وكأن المخرج اراد ان يقول للمشاهدين ان اية مدينة في العالم لا يحرسها الا الحب والمحبين.

يولد الفن من رحم الحب ..

حكاية فلم (تمثال القلب)الكوردي هي ان الحب ليس هو المشكلة بل هو الحل الحب هو التفسير لاي سلوك الانساني حقيقي لانه ليس احجية وليس عقدة نفسية لكن التقاليد هي التي جعلت الحب إشكال وشبهة لانها لم تستطع ان تنظم الحياة وفق شريعة الحب وطبيعة واصل الانسان العوطف والمشاعر والاحاسيس الروحية وما نحمله في جوفنا هو قلب حقيقي ينبض بالحب والعشق وليس هو تمثال من الحجر او الاكرانيت ومن هنا جاءت تسمية الفلم تمثال القلب ، نجح المخرج شوان عطوف ان يمتعنا باستعراض غنائي في مشهد العرس وتقديم احدى اغنيات الفنان الرائع عباس كمندي والذي عرفناه وتذوقنا اغانيه الهادئة القريبة من الموسيقى والغناء الصوفي لكن التوزيع الجميل الجديد للاغنية والذي قام به الملحن افشين شوكري جعلنا نسمع نغمات ولحن جديد تماما وبأحسيس مختلفة،

الفلم رسالة من العشاق لكل من يقف في طريقهم (قلوبنا ليست حجر قلوبنا من دم ولحم ونملك عقولا جديدة واسوء ما يمكن أن تفعله للحب هو أن تنكره..اخيرا اود ان اتقدم بالشكر الجزيل للمخرج الاذاعي فؤاد الباشا في راديو كركوك اف ام لترجمته لحوارات الفلم لاننا للاسف شاهدنا النسخة الوحيدة الغير مترجمة وهذا الرأي ارفعه لفريق العمل والقائمين على السينما في كردستان حيث نرى من المهم الانتباه لها وهي تقديم الافلام الكوردية بترجمة على الاقل بالعربية كي يستمتع بها المشاهدين كافة في العراق..

الاديب والكاتب فاروق مصطفى :

كركوك هي هي المبتدأ والمنتهى ، مبتسمي ومبكاي

أجرى الحوار : رزكار شواني

*** فاروق مصطفى هذا الكاتب الكركوكي الذي عشق المدينة بثقافتها وشعرها منذ الصغر وحاول أن يخترق أسرارها من خلال الوصول الى أذهان معظم كتابها المعروفين من جماعة كركوك ، ولم يقف عند هذا الحد بل عاصر كتاب فطاحل آخرون متأثرا بكتاباتهم الادبية وله حضور واسع في الاماسي والندوات الثقافية التي تشهدها تلك المدينة العريقة الغنية بالثقافات من مختلف القوميات الموجودة فيها ..**

*** هل لنا أن نعرف نبذة عن حياة الكاتب فاروق مصطفى ؟**

في محلة (جرت ميدان)، ميدان الفروسية القريبة من ساحة الطيران والمشرفة على مقبرة (سيد عـلاوي) المحاذية لبساتين كاورباغي أبصرت النور عام ١٩٤٦ هكذا تتحدث أوراقي الثبوتية، لقد قذفت إلى هذه الزاوية من هذا الكون الكبير، وعندما سربلني الوعي أدركت أنني انتمي إلى أسرة وأنا آخر عنقودها الذكوري، حيث تقدمني سبعة ذكور وشقيقة واحدة، تتلمذت في مدارس كركوك الابتدائية والمتوسطة والإعدادية، ولكن الأكاديمية التي تشربت طفولتي بمائها وهوائها وترابها هي المنطقة التي ولدت فيها، عشقت أناسها ودورها وأشجارها ولقد تركت بصمات أصابعها المحناة بحكاياتها المطلسمة واضحة في كتاباتي، شهادتي الجامعية من كلية الآداب/ قسم اللغة العربية، تعييني في سلك التدريس ثم إيفادي إلى القطر الجزائري وبقائي هناك طوال ستة سنوات، ومن ثم العودة إلى كركوك ثانية وتدريسي في ثانوية إمام قاسم، ظللت في الأقسام المدرسية أتسلق الجمل الإعرابية واقف مع تلاميذي على دمن الشعراء الجاهليين، أطرق أبواب سيبويه وأبي حيان التوحيدي ورهين المحبين (المعري) إلى أن اكتشفت نفسي عام ١٩٩٨ أنني أنضجت كهولتي وألزمتها ما لا يلزم، أحلت نفسي إلى المعاش وتفرغت كليا إلى عالمي الأثير وهي القراءة والكتابة والاحتراق حتى النخاع في أحلام وكوابيس أصدقائي الشعراء والكتاب.

*** متى بدأت الكتابة وأين؟**

- بدأت الكتابة في فترة المتوسطة، كنت أساهم في النشرات الحائطية التي يشرف عليها عادة أساتذة اللغة العربية، وبعد ذلك بدأت أراسل صحف بغداد وقد ظهرت فيها أولى محاولاتي الشعرية عام ١٩٦١، وبعد ذلك طفقت أنشر كتاباتي الأدبية في جريدة (الأخبار) البغدادية وأذكر جيدا أني أرسلت كتابة نقدية بسيطة عن القصة العراقية القصيرة والى صفحتها الأدبية التي كان يشرف عليها الأستاذ (زهير أحمد القيسي) فنشرها بعد أن مهد لها بقوله (أنشر هذه المقالة لتثير ضجة، حركة في سبات الأدب)، وقد كان لي إطراء وأنا في عامي السادس عشر ومن جريدة الأخبار انتقلت مساهماتي إلى مجلات وجرائد اخر كمجلة (الأخبار وجريدة (كركوك) ثم صحف بغدادية مثل (البلد والمنار والأنباء الجديدة) ومجلة (الطيران) وغيرها.

*** أبرز المحطات الثقافية في حياة الكاتب؟**

- كانت دارنا إبان فترة الخمسينات مشغلا حكائيا سرديا لمرويات تذهب بمخيلتي الطفولية كل مذهب، أعيد الذاكرة إلى تلك الأيام فأجد افراد أسرتي يتبارون في قص حكاياتهم، وكل واحد منهم حكاء يلقي حكاياته الواقعية والخيالية، لقد أصغيت منهم بشغف إلى العديد من حكايات ألف ليلة وليلة، ومازالت أذكر أحد أشقائي وقد تلا علينا رواية (اللقيطة) لمحمد عبد الحليم عبد الله، كلمة كلمة وصفحة صفحة ثم أعقبها برواية أخرى له تحمل عنوان (شجرة اللبلاب)، لم يكن جهاز (التلفاز) قد غزا البيوت الكركوكية، كان هناك الحالي والمذياع فقط، إن الإصغاء إلى مرويات الأشقاء وقصصهم المحلية منحني خيالا ألقى بي إلى الأقاليم الواقعة خارج مدينتي ثم بدأت أتبادل القصص البوليسية مع أصدقاء المحلة.. ولا بد من الإشارة إلى أخي فائق، (الدكتور الآن) كان دائما يعود إلى المنزل محملا بالكتب والمجلات وبعد ذلك اكتشفت طريقي إلى المكتبة العامة، وعندما صعدت تسلالمها المرمرية كأنني عثرت على قصر سحري أمضيت أعواما وأنا أقرأ وأحلم داخل قاعتها الحميمة، في عام ١٩٤٦ تعرفت (جان دمو) فهو الذي قادني إلى صحبي في (جماعة كركوك) فبدأت معهم صداقة إنسانية ثرة، أثرت كثيرا مداركي وأغنت خيالاتي في توقها إلى خارج ما هو مألوف وادي وراكد.

*** بمن تأثرت من الكتاب الفطاحل؟**

- مع أولى قراءاتي الأدبية تعرفت المنفلوطي فأبحرت معه في مدوناته المنقولة أو الموضوعة.. ثم انتقلت منه إلى العملاق (جرجي زيدان) بهرني جدا وأعياني التفكير كيف استطاع أن يلم بكل أحداث التاريخ المتشبعة ويصوغها في تلك الروايات، غدوت أسير حكاياته أنهي كتابا ثم أسقط في كتاب ثان له، ثم جاء الساحر (جبران خليل جبران) وكيف أن لغته الشعرية الصافية كانت تولد في مساماتي قشعريرة ورعشات تلقيني في ضفاف بعيدة.. وبعد ذلك تعرفت على أشهر كتاب الخمسينات أمثال: السحار، محمد عبد الحليم عبد الله، السباعي، احسان عبد القدوس، نجيب محفوظ.

وهذا الأخير هو الذي بقى تاثيره علينا ساريا في الفقرات اللاحقة لأنه استطاع أن يكتب بتقنيات حديثة ويطور أدواته الفنية... فيما بعد انفتح أمامي أفق الكتاب الروس وفي مقدمتهم الكاتب المعجز (دوستويفسكي).. هؤلاء بحق أساتذتي لأنني نهلت الكثير من أدبي وسيرهم، وفي فترة الستينات راجت موضة الأدب الوجودي، وساعدت على ذلك مجلة (الأدب) البيروتية حيث تعرفت عبرها (سارتر) و (ألبير كامو) وأحببت الثاني لأنه ينتمي إلى بلاد الجزائر فأدبه في معظمه مستوحى من شمس وبحر وتضاريس الجزائر، ثم (ارنست همنغواي) فنان الفشل البطولي في رواياته (وداعا للسلاح) و (الشيخ والبحر) و (لاتزال الشمس تشرق).. وأخيرا سرت طويلا مع الفرنسيين (اندريه مالرو) و (اوكزبري) في علاقاتهما الإنسانية ووقوفهما مع الإنسان وهو يتخبط في متاهاته ودهاليزه بحثا عن بصيص الأمل الذي يوصله إلى البر الذي يتكئ عليه.

*** كركوك في ذهن الكاتب؟**

- كركوك هي المبتدأ والمنتهى، مبتسمي ومبكاي، الشمس التي تدفأت تحت أشعتها أيامي المتمردة، وأنا صغير شاهدت قلعتها لأول مرة فأحببت أن أخوض في أمواه (الخاصة) لأصل إلى الأميرة التي كانت تسكن هناك ومن يغتسل في تلك الأمـواه فلابد أن يسقط صريع هواها أينما أذهب أملأ جيوبي بزبيبها وتينها وأثمار توتها واشم على بعد مئات الأميال روائح نيرانها المتأججة فكركوك مشاهد تنعجن بروحي وتتوحد بدخيلائي إنها ملتصقة بتضاريس الجسد فأنفاسها تلفح وجهي والشوق اليها يكوي العظم ويشوي اللحم وأنا بكتاباتي عنها أحاول أن أعيد النبض إلى أماكنها القديمة كي تسترجع موسيقاها وهارمونيتها وتمنعها من الانزلاق من حافات الذاكرة الفقيرة.

*** كيف تنظر للثقافة في كركوك؟**

- الثقافة في كركوك ممراعة وغنية وثملة بعشق شعرائها ووجد كتابها وتوله مبدعيها ووجود القوميات المتآخية الأربعة فيها وانصهار وذوبان ثقافاتها في بوتقة حبها، هذا الالتقاء ثم هذا الانصهار يمنحان كركوك ميزة روحية سامية ثم تجد أن كتابها بالإضافة إلى إتقانهم اللغات المحلية فيها يجيدون اللغة الإنكليزية التي تفتح أمامهم النوافذ والأبواب في الإطلالة على ثقافات العالم الفسيح. قلعتها المدروشة ونهرها الذي يغرد شتاء ثم عندما تأتي الصائفة يشبه عاشقا هجره معشوقة ونيرانها الأزلية التي تتسبل في فضائها حدائق من القرنفل الأحمر والأقحوان الريان وتلولها

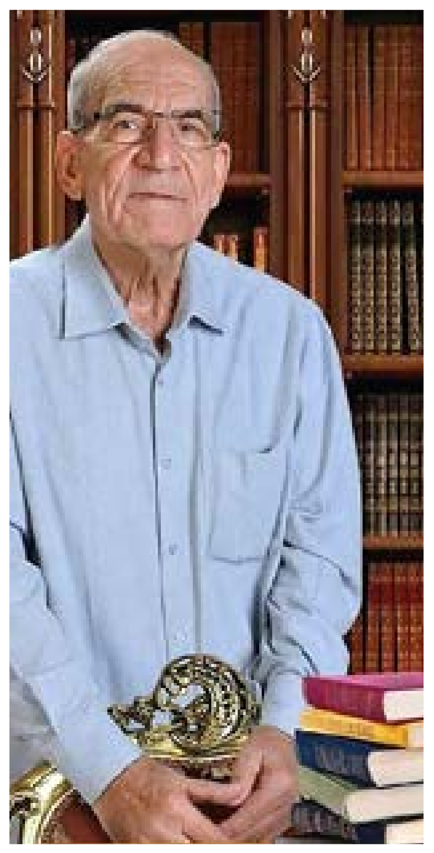

التي يرن عليها صمت حكيم.. أليست كلها صحائف نقرأ فيها الكامل والجميل والحكمة والأدهاش.. وأخيرا دلوني على مدينة مثل كركوك التي لا تتعب من إنجاب شعرائها وكتابها ومبدعيها، فدائما نجد عند كورنيشها شعراء جددا يخطون ويتأملون المعشوقة القلعة وأمام مكتباتها قراء يبحثون عن آخر الكتب التي صدرت لمحمد شكري أو باموك أو سليم بركات أو حيدر حيدر.. وغيرهم.

*** علاقتك بجماعة كركوك الأدبية؟**

- دخلت عالم (جماعة كركوك) عن طريق (جان دمو) جواب الشعر والمتسكع الأبدي ففي احد الأيام صعدت وإياه إلى مقهى المدورة (في الوقت الحاضر كافتريا المنورة) واقتربنا من مائدة كان يجلس عندها المرحومان (يوسف الحيدري وجليل القيسي)، وبعد تعارفنا تجددت اللقاءات بيني وبينهم وعرفت بعد ذلك الشاعر (مؤيد الراوي) يقيم الآن في ألمانيا كنت التقي به في مقهى المجيدية والتقيت بسركون بولص ثم صلاح فائق، أما الأستاذ أنور الغساني فكنت أعرفه سابقا لأنه كان مدرسي في مادة التربية الفنية في المتوسطة الشرقية، وبالنسبة إلى الأب يوسف سعيد كان راعيا للكنيسة الواقعة عند مشارف (ساحة العمال)، جان دمو ينقل اليه كتاباتنا من قصائد وقصص، هاجر إلى السويد والتقى هناك به صديقي الرسام المغترب محمد جلال، أما (فاضل العزاوي) فالتقيت به في بغداد وجالسته طويلا في مقاهيها الأدبية وهو الوحيد الذي لم تتوطد صداقتي معه، أما البقية فقد صادقتهم جميعا وتوطدت أواصر الود ووشائج المحبة بيننا،ومازلت علاقتي قوية مع الشاعر صلاح فائق الذي يقيم حاليا في فليبين وقد تحدث طويلا عن أولاء أبناء الشمس وعشاق البحر في كتابي: (جماعة كركوك والاستذكارات الناقصة وتسكعات الفقير الكركوكي وايامه المنهزمة).

*** في أي وقت يأتيك الألهام؟**

- في الغالب تأتيني فكرة فتظل تتسكع في رأسي ثم تهبط إلى داخلي ثم تصعد مختمرة عند ذاك أحاول أن أكسوها بثياب الكلمات، أما الوقت المناسب للكتابة عندي فهو ساعات الظهيرة بعد أن اصيب شيئا من القيلولة المخدرة أجلس إلى أوراقي واسترسل في الكتابة ومقولة الكاتب الروسي (باسترناك) تتكسر في مخيالي (الكتابة عذاب والاسترسال فيها أليم).

*** الثقافات الخارجة وتأثيرها على الكاتب؟**

- ليس ثمة أجمل من الوقوف تحت الأمطار والاغتسال بمياهها الدافقة وأن يفتح المرء أزرار قميصه ويترك صدره يستقبل الرياح من الجهات كلها، هواء الغرفة المغلقة النوافذ والمسدلة ستائرها راكد ويغتال كل ما هو جميل.

فالكاتب بحاجة إلى أوكسجين جديد يوسع جدران رئتيه وألا يهاب من استقبال رياح المحيطات دون خوف، إن الكاتب دائما في حاجة إلى دماء جديدة، إلى هواء جديد، فأنا أحلم بحديقتي الشعرية التي ألتقي فيها بالشعراء والكتاب وهم يهبطون من مختلف القطارات القادمة من أنأى المحطات وأبعدها.

*** بقي ان نقول ان للكاتب والاديب فاروق مصطفى ٢٥ من الاصدارات المختلفة ولايزال يواصل مشواره في المشهد الثقافي الكركوكي .**

كركوك تحتفي بنخبة من المع الشعراء والكتاب

كتب / رزكارشواني
تصوير / نورالدين الخالدي

نظم اتحاد ادباء وكتاب كركوك وبالتعاون مع قسم اللغة العربية في كلية التربية للعلوم الانسانية بجامعة كركوك يوم الاثنين ٦ كانون الاول ٢٠٢١ جلسة احتفائية بعدد من الشعراء والكتاب القادمين من بغداد وهم كل من منذر عبدالحر والروائي حسن البحار وعمر السراي وعلاء المسعودي وعلي الشبيب وماجد الربيعي .

واستهلت الجلسة التي شهدتها قاعة الدكتور عبداللطيف يوسف عيسى بكلمة ترحيبية لرئيس قسم اللغة العربية بكلية التربية الاستاذ الدكتور سامي شهاب الجبوري الذي اشار الى اهمية الاحتفاء بهؤلاء من الرموز الثقافية والدور الذي لعبوه في المشهد الثقافي العراقي .

ومن ثم ادار الجلسة الاديب محمد خضر الحمداني رئيس اتحاد ادباء وكتاب كركوك الذي قدم المحتفين بهم وهم قادمين من العاصمة بغداد ، حيث تلى كل منهم سيرة حياتهم والمحطات الثقافية التي وقفوا من عندها ومؤلفاتهم واصداراتهم التي اغنت الثقافة العراقية ، بالاضافة الى القاء قصائدهم امام انظار الحضور من ادباء وكتاب وشعراء كركوك والطلبة الاعزاء بمختلف قومياتهم واطيافهم .

وقبل ختام الجلسة شارك عدد من الحضور بابداء آرائهم واستفساراتهم وملاحظاتهم للادباء المحتفين بهم ، ومن ثم قدم عميد كلية التربية للعلوم الانسانية درع وشهادات تقديرية الى كل من الادباء منذر عبدالحر و علاء المسعودي وعلي الشبيب وماجد الربيعي وحسن البحار وعمر السراي تثمينا للدور الثقافي المشهود لهم .

هذا وكان لنا حضور في هذه الجلسة الاحتفائية حيث التقينا الشاعر منذ عبدالحر الذي قال : كركوك هي الروعة والتاريخ المشرق ، هي الاصالة والتجديد ، هي جماعة كركوك الذي عرفناه من انبل واجمل الادباء والكتاب ، بل هي محبتنا التي جمعتنا في هذا الملتقى ، معبرا عن سعادته بهذا اللقاء الحميمي الرائع ، متمنيا ان يتكرر هذا اللقاء بهذا الجمال والروحية العذبة والانسانية الرائعة التي نصغي اليها جميعا و نحتفي بها في كركوك التي نامل ان يكون مشرقا دائما بهذه النشاطات الجميلة .

ومن ثم التقينا الشاعر عمر السراي الذي قال : محبة وسلام لمدينة النار الازلية ، مدينة التاخي الرائعة كركوك ، كلما فيها يغمرك بالقلب ويفتح امامك بوابات هائلة من الروعة ، هذه المدينة التي لاتذهب من الذاكرة دائما ، تحية لها ولادبائها ولرجالها ولنسائها ، كلها في القلب و المحبة .

اما الاستاذ الدكتور سامي شهاب الجبوري رئيس قسم اللغة العربية في كلية التربية للعلوم الانسانية بجامعة كركوك فقد قال : نقدم تحياتنا للادباء الذين زارونا اليوم من بغداد ، حتما ان هذا الاحتفاء بهؤلاء الرموز من الادباء في محفل كبير مثل كلية التربية التي تعني بالعلوم الانسانية التي لها باع طويل ولا سيما لديها قسم للغة العربية الذي يهتم بامور شعرية والنثرية والكتابية والمسرحية ، موضحا ان وجود هؤلاء الادباء والكتاب ، يمثل مهرجان مصغر في مدينة كركوك ، شاكرا كل الجهود التي ساهمت في انجاح هذا اللقاء الجميل .

ملتقى افلام مخرجي كركوك السينمائي

شهدت مدينة كركوك خلال يومي السبت والاحد ١١ و ١٢ كانون الاول ٢٠٢١ ملتقى افلام مخرجي كركوك الذي نظمته مؤوسسة كركوك للثقافة والفنون و بالتنسيق مع البيت الثقافي في كركوك وبرعاية جامعة الكتاب الاهلية واستمر يومان .

واستهل الملتقى في يومه الاول الذي اقيم في قاعة السينما بمول تايم سنتر بمدينة كركوك بكلمة رئيس مؤوسسة كركوك للثقافة والفنون سردار زه نكنة الذي سلط فيها الضوء عن اهمية اقامة ملتقى افلام مخرجي كركوك السينمائي ، ومواصلة المؤوسسة في السير قدما من اجل الارتقاء بالفن السينمائي في مدينة كركوك ، ومن ثم القى ممثل جامعة الكتاب كلمة اشاد بالدور الذي لعبته الجهات الثقافية والفنية في اقامة ملتقى افلام مخرجي كركوك السينمائي بدورته الثالثة ، بعد ذلك تم توزيع الشهادات التقديرية بين المخرجين المشاركين في الملتقى ، فضلا عن توزيع الشهادات التقديرية بين مراسلي وسائل الاعلام المختلفة التي ساهمت في تغطية وقائع الملتقى .

وتم في اليوم الاول للملتقى عرض الافلام القصيرة الثمانية المشاركة ، بالاضافة الى عرض فيلم وثائقي عن جامعة الكتاب الاهلية و دورها في الارتقاء بالعملية التعليمية .

وشهدت فعاليات اليوم الثاني للملتقى زيارة اللجنة العليا و المشاركين وضيوف الملتقى لاروقة جامعة الكتاب واقسامها ، وكذلك تقديم بحثين عن اهمية دور السينما للباحثين الناقد السينمائي بشتيوان عبدالله والكاتب والباحث عبدالستار جباري .

هذا وعبر سردار زه نكنة رئيس مؤوسسة كركوك للثقافة والفنون عن شكره وامتنانه للدور الذي بذلته البيت الثقافي في كركوك و جامعة الكتاب و المخرجين المشاركين وكذلك وسائل الاعلام في انجاح هذا الملتقى السينمائي بدورته الثالثة .

يذكر ان ثمانية افلام سينمائية شاركت في ملتقى افلام مخرجي كركوك السينمائي وهي (IAM SAMI - انا سامي) للمخرج كي بهار و (EVGAN) للمخرج عبدالرحمن عمر محمد نجاتي و (الرسالة لاتصل ل سالين) للمخرج كاردو مؤيد و (SEED) للمخرج عدي عبد الكاظم و (GLASES MASK - القناع الزجاجي) للمخرج حسين سيودين و (لعبة القاصرات) للمخرج محمد جوهر حسين و (الصيد الاول) للمخرج عباس نجاح و (FOLD - القطيع) للمخرج سردار زه نكنة .

وفي هذا السياق قال يوسف طيب مدير البيت الثقافي في كركوك انها لفرصة جيدة ان يقام هذا الملتقى ، في ابراز وتطوير القدرات الفنية الشابة وبالاخص المخرجين المشاركين والذين يؤمل لهم مستقبل زاهر ، والعمل من اجل جعل السينما في مدينة كركوك اكثر احترافيا ، لافتا الى ان البيت الثقافي في خططها اقامة مهرجانات سينمائية و ملتقيات فنية واسعة بدعم من الجهات ذات العلاقة منها ادارة المحافظة و وزارة الثقافة الاتحادية ، فيما قال الفنان الرائد خليل يابة كريم الذي قدم من محافظة اربيل لحضور الملتقى انه مسرور جدا لحضوره ملتقى افلام مخرجي كركوك السينمائي ، مثمنا الجهود التي بذلت في سبيل اقامة هذا الملتقى السينمائي ، متمنيا ان تلقى هذه التظاهرة الفنية نجاحا كبيرا ، وبمناسبة ذكرى مائة عام على المسرح الاربيلي اوضح الفنان خليل يابة انهم شاركو في تقديم مسرحية صلاح الدين الايوبي مؤخرا والتي نالت استحسان الجمهور و المسؤولين في وزارة الثقافة لحكومة اقليم كوردستان ، مشيرا الى ان رواد الفنانين في اربيل نالو التكريم بهذه المناسبة .

الفنان نبيل قاسم
من اصحاب هواة السيارات الكلاسيكية

كركوك / رزكار شواني

الفنان نبيل قاسم من الفنانين التشكيليين في مدينة كركوك الذي له حضورا في هذا المجال، وعلى الرغم من ان هذا الفنان مولع بالفن التشكيلي الا انه له هواية جمع السيارات الكلاسيكية القديمة التي تعود تاريخ صنعها الى الاربعينيات والستينيات والسبعينيات القرن المنصرم، وله ثلاث من تلك السيارات وهي (فورد سوبر ديلوكس موديل ١٩٤٨ و اثنتان من مرسيدس موديل ١٩٦١ و ١٩٦٣ و لاندروفر موديل ١٩٧٠

وقال الفنان نبيل قاسم ان هذه السيارات التي بحوزته نظيفة وجميلة يهتم بها لكونها تعود لأيام الزمن الجميل، موضحا ان هذه السيارات بمثابة لوحاته الجميلة التي يحافظ عليها، واضاف بان الناس يشعرون بالسرور عندما يرون سياراته الكلاسيكية لكونها عريقة وأحيانا يلتقطون الصور معها لكون ان هذه السيارات لها فرق شاسع مع سيارات هذا العصر..

واضاف الفنان نبيل قاسم ان الهدف من تجميع تلك السيارات القديمة هو الحفاظ عليها من الضياع، وانه قد شارك في عرض تلك السيارات القديمة التي شهدته كركوك والذي أشرف عليه مديرية مرور كركوك ونال اعجاب جمهور المحافظة، بالإضافة الى مشاركته في معرض اربيل الدولي، لافتا الى انه وجهت له دعوات لغرض مشاركة سياراته في انتاج افلام قصيرة من بينهم الفنان المخرج السينمائي ناصر حسن، ولم يستطع المشاركة وذلك لخوفه من تلف السيارة اثناء التصوير.

وبين نبيل دارا ان ادارة السيارات الكلاسيكية مكلفة حيث لا يوجد قطع الغيار لها ففي حالة ايجاد اية قطعة يكون عن طريق الانترنيت وان اجور النقل الدولي لجلب قطع الغيار مكلفة، مشيرا الى انهم فكروا في تشكيل گروب لأصحاب السيارات الكلاسيكية في كركوك عن طريق احد هواة صانع السيارات في كركوك المحترف دانا.

واخيرا تمنى الفنان نبيل قاسم ابقاء هذا التراث المتحرك للأجيال القادمة واقعيا وليس صورا.

ژماره (٨) كانونی یەكەم ٢٠٢١

من رواد السينما الكوردستانية

أجرى اللقاء زيد محمود علي

يعتبر اياد جبار من المخرجين للسينما في الإقليم والعراق و من رواد الحداثة في الفن السينمائي الحديث ، ولاسيما مشاركاته في المحافل المحلية والدولية وحصوله على عدد من جوائز لمشاركاته في تلك المهرجانات..

وفي البداية نطلع على بداياته ..؟

- حيث قال ... عملت مصور فوتوغرافي ومخرج للبرامج والافلام ثم اتجهت إلى السينما منذ عام ٢٠٠٣ ، وشاركت في العديد من المهرجانات المحلية والدولية وحاصل على العديد من الجوائز كأفضل فلم وافضل اخراج الافلام القصيرة والافلام الوثائقية وآخر مشاركة كانت لي هو في مهرجان السينما في محافظة البصرة . وحاليا أنا مدير مهرجان السينما ضد الإرهاب وقد وصلنا للدورة السادسة والتي كان من المؤمل أن تقيم في العاصمة بغداد لكن لم تقم هذه الدورة للظروف السياسية التي يمر بها العراق وعندها تقرر أن تقام في اربيل في الاول من شباط الجاري من عام ٢٠٢٢ .

- وعن دعم الحركة السينمائية قال : أن السينما الكوردية كانت تدعم ماديا ومعنويا منذ عام ٢٠١٤ ، اي قبل دخول داعش الإرهابي للمنطقة ، لكن الدعم لم يكن بمستوى الطموح وخاصة في إنتاج الأفلام . أما عن تقييم السينما فأن الجميع يعلم أن السينما الكوردية أكثر تطورا في العراق ، ولدينا في العراق شباب سينمائي واعد لديه القدرة على المنافسة الدولية وخاصة في الأفلام القصيرة وأما الأفلام الطويلة قليلة ولكن لدينا محاولات في هذا المجال وعلما أن السينما صناعة والصناعة تحتاج إلى مادة و إمكانيات كبيرة ، ورغم ذلك فأن الظروف الحالية التي تمر بها المنطقة هي الحروب ضد التنظيمات الإرهابية والمتطرفة أثرت على واقع الحركة السينمائية في الإقليم وقد وضعت الجهات المسؤولة إمكانياتها في محاربة الإرهاب وتخلت عن الثقافة والفن السينمائي حيث أن دعم السينما هي كذلك قوة مواجهة ثقافية ضد الإرهاب حيث تناسى أكثر المسؤولين ذلك ، ليس السلاح وحده بل الثقافة والسينما كعنصران مهمان في النضال والمواجهة . واضاف اياد اتمنى من المسؤولين إعادة النظر في واقع السينما وانتشالها من الركود وحل تلك الأزمة في العراق وذلك يتطلب جهود متميزة من أجل إعادة بريقها ودعمها لمواجهة قوى الشر . وأكد على الثقافة السينمائية ، حيث إثر ذلك للغزو الكبير الذي دخلت بلدنا من الأفلام والمسلسلات وعرض اليوتيوب والمنصات للعروض التي أثرت على عقلية المتلقي وأصبحت أفلامنا تأخذ المرتبة الثالثة والأخيرة من خلال عرضها على الشاشة ، وكذلك هنالك تهميش للسينما بالنسبة لبقية القوميات والمذاهب ، علما أن العراق هو كشكول متنوع لكل الاثنيات والمذاهب لكنهم أصبحوا بعيدين عن ثقافة السينما نتيجة السياسة التي تتربع على عرش الحكم ويجب أن نفهم ذلك التنوع . وأشار اخيرا بأنه اوصل جزء بسيط من بعض المشكلات التي تعاني منها السينما وقال اتمنى على الدولة التي على عاتقها تطوير ودعم امكانيات المخرجين وكتاب السيناريو وجميع العاملين في مجال صناعة السينما وخاصة الفنان يمر بفترة صعبة وخاصة للوصول إلى ركب الدول المتقدمة علينا أن نستفيد من الخبرات الدولية وزج الفنانين في الدورات التدريبية الدولية في مجال السينما من أجل للوصول إلى المستوى العالمي ...

مكتبة ملتقى الزمن في كركوك .. حضور متميز في احتضان الادباء والكتاب

كركوك / رزكارشواني

تأسست في كركوك عام ١٩٩٨ التي تحتضن ادباء وكتاب المدينة بمختلف القوميات والاطياف ، انها مكتبة الزمن الجميل التي هي بمثابة ملتقى لأدباء وكتاب وفناني كركوك و التي ساهمت في إعادة الحياة للثقافة والفنون والآداب في هذه المدينة العريقة .

وقال الاديب محمد خضر رئيس اتحاد ادباء وكتاب كركوك الذي يدير هذه المكتبة المتواضعة التي تضم كتبا ومصادر مختلفة ان مكتبة ملتقى الزمن الجميل عاصرت الأدباء الرواد الذين كانوا يزورون الملتقى كل أسبوع أو يوميا أمثال الأدباء الراحلين جليل القيسي وحميد الجاف ومحمد صابر محمود وعباس عسكر ورعد مطشر ويحيى قاسم وسلام صبري وقحطان الهرمزي وياوز فايق وعشرات الأدباء والكتاب والفنانين الراحلين ومازال هذا الملتقى حاضنة لأدباء والكتاب ، و كان مقرا لاتحاد الأدباء والكتاب في كركوك منذ ٢٠٠٧ ورواده الأدباء فاروق مصطفى وصباح بولص وموشي بولص وفهد عنتر ود عبدالكريم خليفة والشاعرات ذكريات عبدالله وبصيرة تسينلى ومنال عزالدين ومها الهاشمي والأدباء حسين الجنابي ومحمود مقصود وعشرات الأدباء وطلاب الدراسات العليا في كركوك ومدن العراق ، لافتا الى ان الملتقى ساهم بطبع مئات الكتب لادباء كركوك وأقام ١٢ معرض للكتاب وأسس شارع إبداع كركوك الثقافي عام ٢٠١٠ وأسس مشروع كركوك تكتب كركوك تقرأ عام ٢٠١٠ ومازال مستمر في دعم ادباء وكتاب كركوك .

- من جهته تحدث الينا الاديب فاروق مصطفى الذي يعد من رواد الكتاب في كركوك قائلا : لقد عرفت الاديب محمد خضر ثم عرفت مكتبته الواقعة خلف دار العدالة في الزقاق الذي يؤدي الى شارع سينما الحمراء ومنذ حوالي ١٥ عاما ، وغدت المكتبة ملتقانا وعرفت عندنا ب ملتقى الزمن الجميل آتيه ثلاث مرات في الاسبوع السبت ، الثلاثاء ثم الخميس وهو بمثابة بيتي الثاني وان معظم بريدي ياتي اليه و تستطيع ان تعده مقرا لاتحاد ادباء كركوك ، فمعظم الاجتماعات تتم فيه ، ويحتل الملتقى الان بيتا كركوكيا تراثيا مما يضفي عليه العراقة والوقار ، متمنيا للملتقى ديمومة الاستمرار فهو نافذة حسنت الاضاءة في المشهد الثقافي الكركوكي .

- ويقول الاديب موشي بولص : ان أغلب جلساتي مع أصدقائي تكون بمكتبة الزمن الجميل، المكتبة التي تفوح منها رائحة الماضي، وعلى الرغم من اختلافنا بالقوميات والأديان، لكن يجمعنا حب الأدب والسلام، نجتمع سويا ونتناقش بالكتب والحياة.

لم أتعرف عليها وعلى صاحبها إلا في عام ٢٠٠٩، عندما بدأت بنشر نتاجاتي الأدبية في الصحف والمجلات، ومن خلالها تعرفت على بقية الأدباء، وهي التوأم للمكتبة الفلسطينية لصاحبها المرحوم سلام صبري. في الواقع يمتلك صاحبها محمد خضر الحمداني كاريزما خاصة في التعامل مع أمزجة الأدباء المتقلبة، وهذه حسنة تحسب له. مازلنا إلى وقتنا الحاضر نتردد عليها باستمرار وقد أصبحت ملاذنا الوحيد لتبادل الأحاديث وإجراء الحوارات والنقاشات بكل شؤون الحياة بأريحية تامة. تحوي رفوفها على مئات الكتب المتنوعة وفي مختلف الاختصاصات يحار المرء فيها.

- اما الاديب فهد عنتر الدوخي فقد قال : ملتقى نخب كركوك بكل مشاربها، الأدباء والكتاب والفنانين، و الباحثين، ومن يبحث عن أجناس الإبداع بكل أشكالها يجده في آلاف الكتب والمصادر والمجلات والصحف، التي تزين واجهة هذا الملتقى، علاوة على تعميق أواصر المحبة والأخوة من خلال التواصل المباشر والحوارات الهادفة البناءة، فأن رواد الملتقى يشكلون مجتمع كركوك الجميل الأنيق الموشح بالكلمة الطيبة والثقة العالية التي يتسلح به الأدباء والاحترام المتبادل بينهم والذي يسمو فوق العلاقات النمطية، الاعتيادية، لذلك تجد ان هنالك صداقات مبنية على الوفاء والاخلاص وحب مدينة كركوك بعيدا عن اللوثة السياسية وقريبا من لغة الكتاب، بالإضافة إلى أن الملتقى يزوره الكثير من المتبضعين للكتب والباحثين عن المصادر العلمية، رغم ضيق مساحة هذا الملتقى إلا أن سعة الأفق الأدبي والثقافي والانساني تزين المكان برمته.

KIRKUK

Freq: 11636_ S.Rate:27500_Pol:V